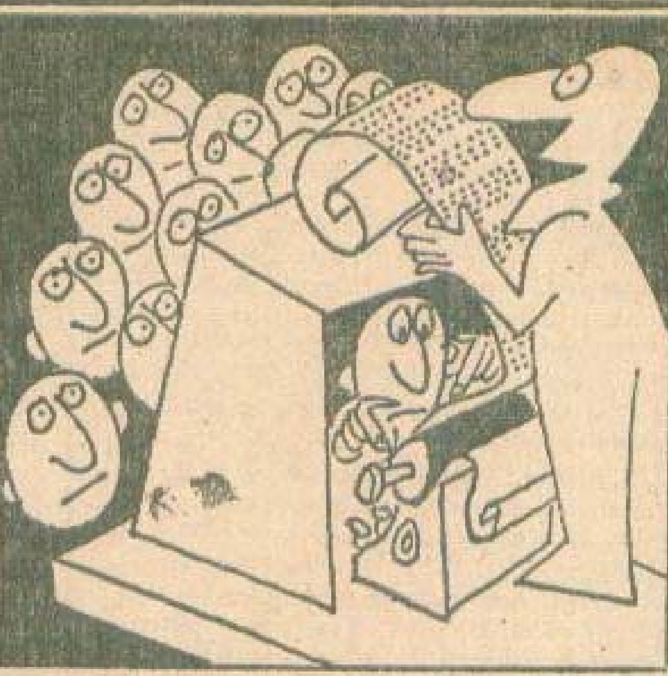
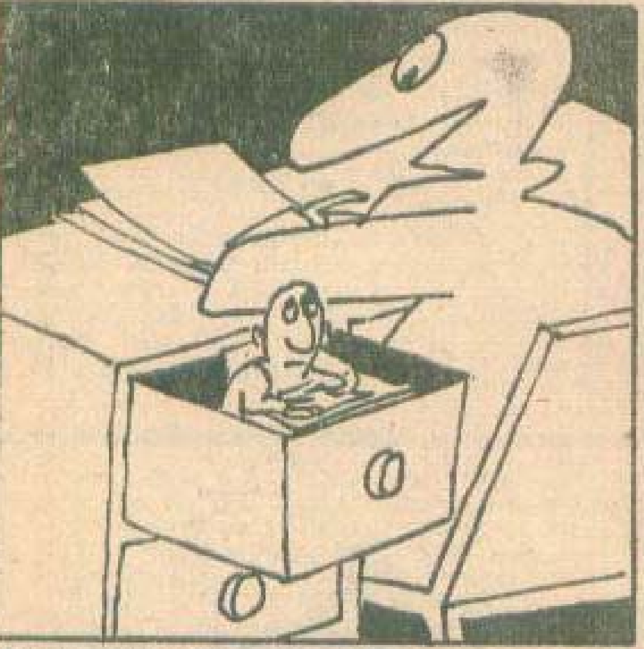

racul
ANDO
AHA

DIN CELE MAI FRUMOASE POEZII ALE ANULUI

Rupți albi din vrejul lor adinc

(Inedit)

Rupți albi din vrejul lor adinc,
Mi-a dăruit trei nuferi care pling.
Azi dimineață, apa din urcior
Sporise ca de lacrămile lor.
N-o să le ardă lacrima tulpina
Pîn-o veni din lume iar streina ?

TUDOR ARGHEZI

Tricolorul

Mă uit la tine, steagul meu de țară,
In trei culori de maica mea țesut
Pe-o margine sint zilele de vară
Așa cum fost-au toate la-nceput.
Despre culoarea galbenă se spune
Că-nseamnă veșnicia pe pămint
Cind in adinc e aur pe afară pine
Și-n inime e pacea din cuvint.

Ci despre purpuriu am auzit
Că-i semnul suferinții din vechime
Că spiritul de jertfă-i poruncit
In tot ce mișcă-n aste țintirime.
Trezvia mea de fiecare ceas
Cu briu-ncins și faclele-n picioare
Cind focu-ntreabă cine-a mai rămas
Se-arată-un pelican intimpinare.

Nu biruință-ntii ci suferinți
Jertfa de sine strigă-n fiecare
Numai prin lacrimi neamul omenesc
Se curăță de frică și uitare.
Trei fluvii mari pe țară s-au trezit
De la obirșii groase către stele
Cind ochiu-n lacrimi e-mpăienjenit
Zărește numai unul dintre ele.

IOAN ALEXANDRU

Livrescă

Cu Perpessicius, la Caifadere
pierduți in cărți ca-ntr-un război pierdut
și-apoi victorioși. Dar ce durere
bandaj pe-o rană care n-a trecut ?

Foșnesc bibliotecile de iarbă
la cărturari sub arme și drapel.
Deschis in șipuri singele-o să fiarbă
scăpat, — cu scut și targă lingă el.

De-aceea poate noi legăm in roșu
istoriile scrise mai demult, —
cu aur pe coperți e scris răbojul.
Uscate ritmuri de bocanci asculi.

Din tot ce-a fost pindește o idee
și-o tresărire-a inimii, mimind
un cărturar rămas intr-o tranșee
sau in bordei. Sau numai in mormint.

ALEXANDRU ANDRIȚOIU

Nu mor caii cind vor ciinii

Pe la cite-un colț de țară
Pe la cite-un colț de nimb
Se mai duce cite-o liftă
Să ne dea țara la schimb.

Și astfel cimpia țării
Arde-n cerul ei sublim
Și astfel dogoarea vetrei
Ne mai spală cite-un chin.

Pe la cite-un colț de țară
Plins de oase de tilinei
Se mai duce cite-un fante,
Fiindcă dus era și-aici.

Și in ochi ne-aruncă spinii
Și ar vrea să fim de plins ;
Nu mor caii cind vor ciinii
Spune-o vorbă intr-adins.

Tot bătind mătreața lumii
După cite-un loc mai bun,
S-a trezit ca baba-oarba,
C-a rămas un nima-n drum.

Și ne dă de-acolo sfaturi,
Bune pentru vulpea bearcă,
Fiindcă el contează, incă
Doar acolo sus, pe cracă.

Pe la cite-un colț de țară
Pe la cite-un colț de nimb
Se mai duce cite-o boaită
Să ne dea țara la schimb.

Se mai duce-un pierde vară
Să ne scoată la mezat ;
El aici a vrut să moară,
Insă moartea l-a salvat.

VALERIU ARMEANU

Drumeții fără soț

Iubito vino incă, in căni mai arde vinul
și netedă mi-e fruntea chiar dacă stă să cadă
tu ce-ai legat in mine ca pe-un tilhar destinul
imi primenește trupul iubirii cu zăpadă

uitat in hanu-acesta un lăutar mai cintă
pe corzi picură neagra lui păcură de hoț
in timp ce gindu-mi singur la drumul
mare-mplintă
cuțitul desperării-n drumeții fără soț

de ce te chem, neclar mi-e, de ce te-alung,
străină
mi-e inima căzută pe muche de junghër
cind ninge-n carnea nopții zăpada clandestină
a ochiului meu palid și văruit cu ger

LUCIAN AVRAMESCU

Leagănul meu

Atunci
e în tulpina lui Aici
Vrăbiile lui
sunt întotdeauna în mine —

Leagănul meu
l-am făcut fluier de soc
pentru inima Mioriţei

Respiraţia lui
e în tulpina lui Aici
Vrăbiile lui
sunt întotdeauna în mine

Temelia mea
de trup şi altar
e numele tău
România.

CEZAR BALTAG ■

Nu

Nu te întrista, dragul meu,
atîta timp cît mai poţi iubi.

Eu nu sînt fericită, nici nefericită —
Poate iubesc florile şi marea
mai mult decît tine.
Poate urăsc minciuna şi nedreptatea
mai mult ca niciodată.

Pierdusem într-un timp cerul,
vîndusem luna pentru surîsul tău.
...azi m-am regăsit
şi poate că mîine te voi căuta pe tine.
Cine ştie dacă nu îţi voi afla din nou
ochii catifelaţi
mîinile puternice
zîmbetul chinuit.

ADRIANA BADIŢĂ ■

Scrisoare
către semnul mirării

În sfîrşit nu mai sîntem vinovaţi
nu ni se mai iau amprentele de la mîini,
nu mai aruncăm ţărîna în aer cu dinamită
şi puterea din puşcă nu ne mai împrăştie prin
Europa.
Copacii au crescut pe locurile vechi
şi de acolo emit semnale oraşelor industriale
— păsările au făcut cuiburi în pălăriile
radarelor
O cariatidă geme şi umple aerul cu poi.

Noaptea are în sîn trecerea
Mea prin aceste coloane singure.
Cerul intens luminează.

VALERIU BÂRGĂU ■

Săgeata

Întinde timpul către viitor,
Să vezi cum cei din jur prind să dispară
Ori trage-l îndărăt către trecut
Pîn'ce s-arată răposaţii iară

Şi nu te mulţumi cu tristul azi
În care stai ca peştele-n acvariu,
Pumnal de aur cu itinerariul
Presceris de patru geamuri ; vezi şi-ucearcă
Dîrzenia ta cripta să o spargă
Şi treci săgeată-fulger, val de val,
Spre inima veciei de coral !

MIHAI BENIUC ■

Portret cu cireşe la urechi

Mi se mai coc
Lîngă urechi
Astăzi perechi
Mîine deloc

Cireşe dulci
Copilăreşti
Tu încă eşti
Ca şi atunci

Uşor din umeri
Cînd te-ndoi
Foi de trifoi
Tu încă numeri

Tu încă-mi pui
Ca alteori
Cununi de flori
Pe sub gutui

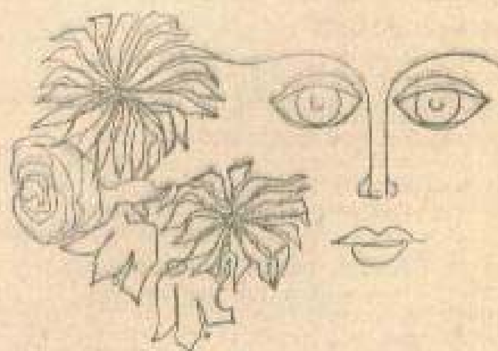
Şi pe sub pruni
Pe sub caişi
Cu ochii-nchişi
Tu încă-aduni

Luni şi cu marţi
Şi joi cu vineri
De anii tineri
Să mă desparţi

Cireşe port
Cercei de-o oară
Ce-mi înconjoară
Obrazul mort

Şi cît de straniu
Cununi de flori
Maci şi bujori
Îmi stau pe craniu

ANA BLANDIANA ■

Doină

Pe Mureş şi pe Tîrnavă
Bate inima mea gravă
Ca un clopot sub pămînt
Ca o lacrimă cîntînd
Pentru morţii mei cei vii
Legănînd bătrîni copii,
Chipul meu împrăştiat
Fum de seară peste sat...
Unde-l duceţi, mîndre ape ?
Să învie ? Să se-ngroape ?

ION BRAD ■

Balada crinilor care și-au scris frumos

Trăia într-un oraș din miazăzi
Un crin înzăpezit în datorii
Care primea, scrise pe pluș cu lapte,
Scrisori de la alt crin, din miazănoapte ;

Oh, pentru cruda lor corespondență
Aveau cea mai naivă diligență !

Ei își trăiau cu zimții de la timbre
Miresmele-ntre dînșii să le schimbe,

Poștași înflăcărați puneau ștampile,
Cîntînd din corn, pe sacii cu pistile,

Plicuri adînci pudra, sculat din zori
Însuși directorul caleștilor !

Dar crinul ce trăia în miazăzi,
Fiind înzăpezit în datorii,

Îi răspundea din ce în ce mai rar
Celuilalt crin ce bea pe-ascuns mărar.

Apoi tăcu de tot. O rouă grea
Strivi parfumul amîndurora.

Și astfel cei doi crini nu și-au mai scris
Poștașii au murit, poșta s-a-nchis,

Doar uneori mai trece monoton
Prin bulion un vechi poștalion.

EMIL BRUMARU

Primăvara

Întîi se colorează transparența,
Din albi se fac albaștri păstrăvii,
Secundele curg ca ploaia și ca lacrimile,
Devine vizibil timpul.

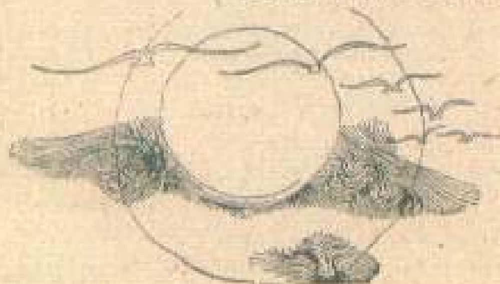
Cercul se închide, se lărgește,
Ușor înălțatul podiș se umflă
Ca pînza unei corăbii așezîndu-se
În granițele umbrei sale.

Privirea așteaptă ce știe că va veni,
Auzul așteaptă ce știe că va auzi,
De o mie de ori nemaivenind,
Și nici atunci memoria nu va fi pămînt arid.

Ciudat, dar amintirea primăverii
Nu urmează primăverii ci sfîrșitului iernii.
Un sentiment iradiază, dar nu din soare
Căldura aparține fiarei și fluturelui,
și muntelui împădurit.

Triumf vegetal, culori în expansiune
Urmărite de umbra lor pas cu pas,
Umbra începînd a foșni
Muzică, pasăre, hrană
A sufletului regăsindu-se aici
și pretutindeni.

CONSTANȚA BUZEA

Castana

Iată un vin bătrîn
căzut în mintea copiilor
se apleacă ridică o castană coaptă
înghiocată încă în zale de țepi
o mîngîie se minunează nu înțelege
de ce o perlă poate fi mai prețioasă

MIHAI CANTUNIARI

Te parasesc zburind

Mă desfac cu grijă de tine,
să nu ți se dezlipească pielea,
Trupul tău rămînă frumos și curat.
Dacă mă vezi zburînd, închide ochii :
am tălpi orbitoare.
Dacă-ți va fi dor,
mănîncă o pasăre.

NINA CASSIAN

Mutații

Încă puțin și iepurii vor învăța
alfabetul
deci la plecarea-n pădure
va trebui să lăsați
hăitașii
adică maeștrii de ceremonii
și să le recomandați
alte meserii
mai oneste
în acest veac al rachetelor înflorite
fără veste
sub ochii zărilor mirate
în acest veac al defunctelor candori
prin care mai trec
dinspre tropice
solitari porumbei călători
pînă în pacea fiordurilor
unde
se anunță dezghețul întrebărilor
și a crescut brusc temperatura
nopților arctice.

LIVIU CALIN

Ceamaifrumoasa

Ea era, Ceamaifrumoasă,
eu am fost Celmainebun
și astăzi iată cum apun :
suflet, sînge, spaimă joasă —
ea era cea mai frumoasă !

Eu am fost Celmainebun :
în genunchi rugam o piatră,
inima-mi murea curată
și-astăzi iată cum apun —
eu am fost cel mai nebun !

Astăzi iată cum apun —
cine-o să mă plîngă, oare,
ochii verzi de cer, odoare,
peste mine lin răsun' —
astăzi, iată cum apun !

Suflet, sînge, spaimă joasă
m-au purtat prin cer și iad,
și-acum clipele mă scad :
suflet, sînge, spaimă joasă —
ea era Ceamaifrumoasă !...

RADU CARNECI

Parc de distracții

Incintătoarele tarabe
cu cai, cu zmeie, cu păpuși,
cu salt agil de spiriduș
la bara cifrelor arabe,

dresaj pe-albastrul de tăiuș
al inimii, în două labe,
obrajii arzînd, monosilabe,
și ce bunici, și ce mătuși...

Ochești la tir — cade mireasa.
Alături e femeia șarpe,
cu părul galben ca pucioasa,
cintind pe nervi, lovind pe harpe.

Iar lîngă ultimul perete,
invîrti flașneta, cad planete.

AURORA CONȚESCU

Din fire de lună

El vine călare
Pe-o boabă de mură
Din țara ascunsă
In codrii silhui.

Fum galben aruncă
Pe ochi și pe gură
Și poartă sandale
Din coji de gutui.

Subțire ca sirma
Prin gaura cheii
Pătrunde-n odaia
Pustie, tiptil.

Cu palma ușoară
Mi-atinge cerceii
Și-mi zvîrle inelul
Cu șarpe-n sigil.

Din fire de lună
O mătură lungă
Urzește în grabă
Pe-un colț de covor.

O plimbă-n unghere
Și-n bezne alungă
Strigoiul de zgură
In veci rinjitor.

ELISABETA COSTIN

Ce muzica

Cum s-a făcut atita gol imprejur ?

Să ridici o mînă în aer
și să nu lase urmă,
să ții ochii deschiși
și să nu vezi,
să-ți fie gura o mașinărie unsă
pe care vorbele să iasă
mirosind a spaii...

E tot mai mică felia de pîine.

Tăticul purta pancarte cu chipuri
vopsite cu var (strămoșii lui)
era în pantaloni scurți
și se învîrtea ca un cîine în curte.

Eu plîngeam la balcon,
lacrimile cădeau ca pietrele pe asfalt.
Ce muzică...

Fluturii arseseră toată noaptea
și acum era cald,
Bîntuiți de culorile lor
mișcam încet vătraiul in ...
ne culcam scîncind
cu capul între coaste.

IOANA CRĂCIUNESCU

Eu nu știu

Nu știu ce-nseamnă pentru alții
cuvîntul patrie — pentru mine însă patria
nu-i de vînzare

nu știu ce-nseamnă pentru alții
cuvîntul muncă — însă cît voi fi în putere
voi munci fără preget

nu știu ce-nseamnă pentru alții
un frate — la nevoie, însă povara fratelui
o iau pe umerii mei

nu știu ce-nseamnă pentru alții
libertatea — însă fără ea viața mea
n-ar avea sens

nu știu ce-nseamnă pentru alții
să exprimi adevărul — eu însă-l rostesc
împreună
cu semenii mei

CSEKE GABOR
In românește de DIM. RACHICI

Să fie iarna

Cum roade visul firea cea aeve
Cu fiecare noapte mai adînc,
Minind în turme zei, menandri, ev.
Și cavaleri cu lire la obline.

Cum se lipesc cu toții de oglindă
Să treacă dincolo cît mai curind,
Cum crește jalea-n tagma suferindă
A chipurilor în amurg plăpînd.

Cum nasc apoi năluci în cavalcade
Gonind ușor spre porturi sidefii,
Spre specii calde, populînd estrade
La circul interzis pentru cei vii.

Nu mă lăsa, de umeri mă cuprinde
Șoptește-mi vorbe clare, să-nțeleg
Ori șuieră preziceri și colinde
Să fie iarnă pentr-un ev întreg.

LEONID DIMOV

Calatoria

ca să cobori cu arta în stradă
să nu folosești și tu același lift hodorogit
în care s-au pus la cale atitea afaceri cu
cintec...

Renunță în primul rînd la poezie
și te va durea stomacul mai puțin.
Poți din cinism să-ți prelungești viața
poți înlocui cuvîntul cu întîmplarea
poți scoate limba la soare ca o ediție princeps
poți căra (pilind zilnic citeva grame)
turnul Eiffel într-o pivniță.
Sinuciderea nu mai rentează.
Ca să ajungi scriitor celebru
în Europa
trebuie să fii cel puțin canibal,
sau să propui o soluție trăsnită pentru
înflorirea Saharei
(cei cu apă la plămîni, să fie parașutați,
de exemplu, acolo).
Nebunii pasivi n-au nici o căutare ;
dacă te-ai căsători cu-o mașină de tocat carne

cine știe ce trust din America
ți-ar plăti călătoria de nuntă
cu condiția să torni niște copii pipărați și
fără nici-un gust
ca celebrul lor hamburger...
Societatea de consum
te umilește iarna cu pepeni
iar vara te spetești cărind cu pufoaica ouă
pentru soliștele de la Metropolitan.
Moțăi pe malul Senei
și deodată-ți miroase-a Dîmboviță,
provincial speriat
crezi că dacă-o cotești in Montparnasse
pe-o străduță
începe Bucureștiul.
Nu ți-e ușor să înțelegi
că poezia nu mai are nevoie de hîrtie
că un glonț se face mai auzit decît o carte
că dentiștii mecanicii coafezele aviatorii
chelnerii inginerii belferii amiralii și
măturătorii
înstăriți
pe bună dreptate n-au nici-un chef să
citească sonete,
fiindcă țelul suprem e să te-nrudești cu
petele de grăsime din supă
adică să stai totdeauna deasupra

MIRCEA DINESCU

Alambicul

să nu mă-ntrebi cum merge alambicul
pe ce principiu cită tescovină
și cită apă cine furnizează
în căzi materia care dospește
și cine apa cine-ațîță focul
și cine-l întreține și cu cine
și cît o să obținem — viitorul
e și el fruct un strugure o prună
el picură încet însă sporește-n
recipiente inefabile
ascultă :
odată ce-ai gustat mai trage-o dușcă !

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

Pesemne, semnul

Îmi dă tîrcoale de o vreme
Cînd mai prudent, cînd agresivă
I s-a făcut, pesemne, semnul
Să iasă din expectativă.

Mai ieri, trecînd pe la răscruce
Și-a repezit țifnoasă coasa
Jertfind hazardului tulpini
Nemilostivă, Jupîneasa.

Eram pe-acolo la izvor,
Cam unde-i iarba ca mătasa
Un pas de mai făceam la dreapta
Mă lua cu sine Jupîneasa.

De-o lungă vreme se întîmplă
Să nu ne potrivim la pas :
Ori Ea-i grăbită la-ntîlnire
Ori ceasu-n urmă mi-a rămas.

Și-așa dansăm același vals
De-amar de vreme despărțiți,
Într-un mereu fragil balans —
Ne sînt doar pașii diferiți.

Veni-va într-un timp și clipa
Cînd ritmul se va potrivi,
Cînd Jupîneasa dansînd coasa
Va celebra ultima zi !

La sărbătoarea asta însă
Sînt liniștit... Nu voi mai fi.

NICOLAE DRAGOȘ

Iedul

În adolescență am iubit o capră.
Legea
oare cine ar putea s-o dea ?
Cum este posibil
cît e de sensibil
ochiul cel de capră
sus, lîngă o stea,
aripă de unde, ce încheietură
poate ține osul cel umplut cu aer
și zburat cînd vrea ?
Aripă de unde, cine are gură,
cine are strigăt
pentru a striga :
În adolescență am iubit o capră
ochiul cel de capră
sus lîngă o stea,
zboară cel cu aripi,
capra paște iarbă,
paște zborul care
nu poate zbura.

ION DRAGANOIU

Omul de praf

Cu pachetul de cărți sub braț pari încă
elevul școlii de muzică,
Ochii tăi triști văd reclama de neon
a orașului,
în palma ta e călușul de mare.
Aprinzi chibrite în somn, lacrimile tale
fac umbre mici, chinezești, pe perete.
Ploaia de sus nu te ajută, turnul de apă
nu se mai vede,
Dai repede colțul, zeul comerțului îți aruncă
la picioare un pumn de lame.
Ridică-le ! Va fi bine !

VASILE PETRE FATI

Lancie c-o frunză

Urna, o oală, o ființă pusă la cale,
Pe roata unui zeu între oameni ;
Copacul peste cenușă, o strachină cu
gura-n sus.

Lîngă ce era alcătuit astfel,
O lancie de fier, trecută prin foc ;
Avea lama ca o frunză mare, de laur.

Mai încercaseră unii să treacă dincolo
cu lancea,
Zeul vamelor s-a uitat scîrbit și i-a-ntors :
Cîte vieți luase lancia, încît sînge
Rămase ca cu botul ei de scroafă ! —
Scobise trupuri cît un stol de corbi, —
Un rug bine-ntocmit purifica totul față
de toate.

Să fii gol cu lancie purificată la focul
ce te mistuie,
Să-ți curăți arma în flăcările propriului
rug —
Iată o puritate la care n-au ajuns nici
grecii nici romanii,

O silă de-ale terestrității și-o lepădare
de tot ce-i aici —
Ingrijorare de-a nu infesta lumea cealaltă
de răul de pe pămînt
Cum numai călătorii în laboratoarele cosmice
Aveau să nutrească peste șase milenii.
Cît despre frunza de laur din vîrful
lanciei purificate,
Ce poate fi decît meritul insului în fața
propriei măsuri —
Cum poartă lancia ca pe-un arbust al gloriei,
C-o singură, singură frunză singură.

ION GHEORGHE

Prietena de joc

Prietena mea din copilărie
Dorea o stea,
Prinsă cu ață, la gît, sub bărbie.
Și eu, așteptam furișarea stelei în baltă,
Dar steaua fugea pe lumea cealaltă.

Intr-o amiază de toamnă senină
Fata s-a făcut la față sulfină.

Și gura-i ardea și fruntea-i ardea,
C-o flacără ce nu se vedea.
Spre seară a pornit, ca bunicii, la drum,
Fără stea...
E tare de mult.
O fi departe acum.

CALIN GRUIA

bătea în inserare
la voroneț, la putna

unde te-ai dus
fantastică pădure
de la ziduri
lin desfăcută-asemeni scîndurilor de peste
oasele sudate
în care porți ceardacuri stîlpi și case
pilonii tăi rămaseră-n lumină să-și așeze
rostul
subt care bardă înmuiată-n prima rouă
ați dat în floarea amînată de atîta vreme
s-a răspîndit aleea voastră sacră
de-a lung de cîmpuri
înălțată către munte
coborînd la mare

parcă te-am auzit
zburînd noapte de noapte
cu-aripi liniștite
și trunchiurile tale reincremeneau în poduri
și licăreau la mori la pive și la steampuri
albite de făină de-o volbură de ape și de aur
duceau coloși de marmoră și piatră
se dezghiocau din coaja lor și noile orașe
băteau în inserare
la voroneț la putna
să nu se rătăcească să nu cadă
vreun călător mai singur printre stele

eu încă zăboveam
de piatră neagră
lăsîndu-mă de legi și nume scris
pe cînd cariatidele alcătuirii tale
duceau un luminiș albit de lună-n munți
în liniștea numai de morți știută
redevenind rotunde și înalte stînci
firescul ordinei să nu se strice
ploi dese
ploi cu sînge
mă-mpiedicară-n noaptea asta
să mai ies din casă

GRIGORE HAGIU

Doina

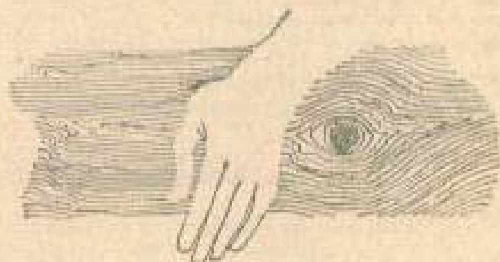
! sînt bolnav și nu-ți pot scrie
nici că sînt bolnav eu ție,
azi mi-s blîndul și umilul,
nu pot ține-n mînă stylul,
nu pot ține-n mînă cartea,
sînt bolnav, mînca-m-ar Moartea...
nu pot ține-n mînuri dară
nici chiar sufletul tău, Dară !

! sînt bolnav și nu-ți pot scrie
îmi pot scrie numai mie,
scriu pe inimă și creier
toată Moartea ce-o cutreier,
îmi pun palma peste gură,
gura-mi scrie cu arsură,
gura-mi arde, focul ard-o,
suflet rătăcit în Bardo !

! mă rog dară, Dară, ție,
pune mîna tu și scrie
la un meșter de sicrie
să-mi facă sicriul mie
și pe lemnul lui să scrie :
mortul ăsta o să-nvie,
n-a putut gura să-și ție
nici cînd nu putea să scrie !

! sînt bolnav și nu-ți pot scrie
nici că sînt bolnav eu ție,
azi mi-s blîndul și umilul,
nu pot ține-n mînă stylul,
nu pot ține-n mînă cartea,
sînt bolnav, mînca-m-ar Moartea...
nu pot ține-n mînuri dară
nici chiar sufletul tău, Dară !

CEZAR IVANESCU

Conversație dimineața

stau de vorbă, cu voce scăzută, cu pauze mari
între replici, — văzută de afară scena
e liniștită, — decît că se vede limpede că-i
făcută,
nu spun ce cred — recită un rol
scris de altul, de acela care, dacă vrea el,
poate să închidă și cartea, și atunci,
în întunericul dinăuntru
are să le fie mai greu să-și facă drum
prin atîta hîrtie,
să răzbească afară — (și dacă au apucat-o
greșit,
și în loc să ajungă să roadă coperta din față,
și deci să iasă sub mîna care ținea cartea
închisă,
și deci să-i încurce liniile din palmă —
au greșit drumul
și răzbese pe tăblia mesei, și trebuie
să pornească îndărăt,
prin toată cartea iarăși, și e o carte
pe care n-ai nici un interes s-o citești
încă o dată).

deci, stau de vorbă la masă — (am ajuns iar
la scena aceasta — însă acuma îl știi,
sfîrșitul cărții — citim înapoi, știm de pildă,
că, tot în dimineața asta, el are să-și spună
celuilalt coborîndu-și scurt privirile către ea,
la mijloc, are să-i spună uscat,
„ca joacă în teatru") și scena asta, care
ni s-a părut citind-o
întîia dată că are un anume înțeles,
se așază acum printre alte cuburi de timp,
și desenul
în întregul lui este cu totul altul, în jurul lor
nu sînt tăceri hieratice privindu-i cu ochii
rotunzi,
ci, dimpotrivă, surîsuri subțiri care-l arată
cu degetul
pe unul din ei.

MIRCEA IVANESCU

Rochia ta roz

Am văzut rochia ta roz pe o fată tînără
pe care venea foarte bine
și-am văzut-o pe mama o clipă
uitîndu-se la ea ca la tine.

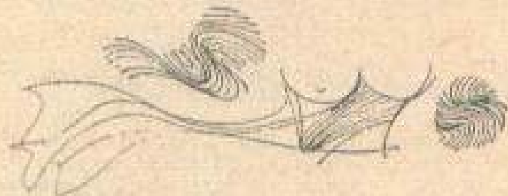
Trebuie să-i mai dau ceva, mi-a spus,
azi noapte am visat că-i era frig
și-am vrut s-o strig să ia ceva pe ea
și n-am putut s-o strig.

Se ducea grăbită așa cum se duce
fata asta pe drum
și era îmbrăcată cu rochia
cu care este ea acum.

Dar parcă nu mai era a ta, am șoptit
cu greu,
și ea a-ntors capul și mi-a zîmbit
parcă i-o dădusem cuiva
și m-am trezit

gîndindu-mă cui am dat eu
rochia asta care atît de mult îi plăcea
că umbla și pe-acolo
îmbrăcată cu ea.

ILEANA MĂLĂNCIOIU

Întîmplări la Pompei

(fragment)

oamenii
sînt aici în oraș
poate s-au strîns
în agora sau în forum
se ceartă unde
să pună statuia aceea
a cezarului care
a murit ieri în
timpul spectacolului cu
gladiatori pentru a
înălța-o pe cealaltă
a celui nou ales
unii sînt la casa
misterelor sau la
lupanare a venit o
artistă grozavă din
pont ce le-ntrece
pe toate în artă hai să
dăm o raită prin
casele celor bogați
acum că te-ai mai
odihnit ce răcoare
ce fructe ce lucruri
de preț nu le lipsește
nimic draga mea
s-o luăm pe aici
spre casa misterelor

MARIN MINCU

Cosașii

Zorile adună în coșuri mari
strigătele cocoșilor
și aruncă un vesel salut
în traista cosașilor,
iar spicele visează pîinea.

HANS MOKKA
În românește de ADELHEID MOKKA

Încet

Trăiesc atît de încet
încît nici nu pot fi văzut —
o-ncetineală feminină
o enervare prea obosită
ca a ierbii uscate.

Încet se-aude țîrîitul surd
al nervilor de seară periferici
pămîntul se golește de sînge lent ca luna
încet, încet, trăiesc atît de-ncet
încît nici nu pot fi văzut — n-am fost văzut
de nimeni încă. Între o bătaie
a inimii și cealaltă e-o vale.
Minutul meu are o mie de secunde.
Încet. Lipit cu spatele de zid.
Poți trage dacă vrei —
glonțele vechi
mă va atinge roșu de rugină.

FLORIN MUGUR

În sanii de lumina

Ce tristă-i iarna cînd tu pleci și rana
Viu se deschide fulguind cu sînge
Dorințele mi se opresc cînd ninge
Și caii minții își gonesc prihana

E-atît de alb și roșu deopotrivă
Blestemul tău de-a nu mă mai vedea
Sub valuri de-așteptare și de nea
Pornește nunta noastră în derivă

În sănii de lumină către pol
De unde nu se-ntoarce nici un sol.
Din turlele iubirii, părăsitei.

Se-aude-un vaiet, corbii stau la pîndă
Tu rîzi din turnul tău ca de-o izbîndă
Călcînd cu gîndul sîngele iubitei.

VIRGINIA MUȘAT

Margelele de sticla

Pînă mă spăl de noroi pînă dreg undițele
astea ude
totul se va sfîrși La stînga mea
băiatul care mi-a turnat lapte pe scară
adulmecă apropierea unei obscure devastări
nu poate să vorbească zice a a a își tîrîie
picioarele
Acum pleacă și el Are un tren la 9
Oricum ar fi momentul să mă car și eu
cu sufletul deasupra peste piele
printre bastoanele albe cu care se bat orbii
pe lîngă sîrma nenorocită pe care îți usuci
fusta de vară
pe lîngă zidul vechi sub care se dărîmă
îmbrățișările noastre înghițite de umbră
Oh m-am oprit lîngă tine
ca un copac care umblă lîngă un copac
care stă

și numai frunzele noastre desperate
încearcă să se agațe de cer
pe cînd ne cad în iarbă mărgelele de sticlă

GELLU NAUM

Țestoasa

E amețită sau visînd că zboară
pe spate, lumea-i pare mai ușoară ?
O așchie de stîncă pe-o elipsă
ivită-n ceasul greu de-apocalipsă ?
Pe carapacea ei se-nvolburară
ursele mari, luceafărul de seară,
fantasmele din vifore și noapte,
rîuri de păsări și fîntîni de șoapte.
Pare întîia piatră care cade
de pe pămînt în ceruri de tornade.

VASILE NICOLESCU

Mașina de îndreptat societatea

Cu mii de ochi ne fixează
mașina de îndreptat societatea, cea
mai pură invenție a clasei muncitoare.
Fără să aibă măcar un singur șurub
fără nici o pîrghie, fără să se supună
vreunui principiu mecanic, ea lucrează
asemenea stelelor și-n gigantica ei
mișcare aduce anotimpurile, mai cu seamă
primăvara
prin care întinerește fața acestui bătrîn
pămînt
pe care-l domină de mii și mii de ani
de la înălțimea severă a unui tron
ridicat din sudoarea întregii lumi

căci sudoarea este singura
sursă de energie a mașinii de îndreptat
societatea, întrucît fără sudoare lumea însăși
într-o clipă s-ar prăbuși,
la temelia bobului de grîu n-ar mai lucra
țărîna, apele n-ar mai rotunji piatra,
vîntul n-ar mai mișca iarba, fumul orașelor
nu s-ar mai risipi, pe-ntinderea oceanelor
ar încremeni
corăbiile, cuvintele ar muri îndărătul buzelor
încleștate, ideile n-ar mai fulgera peste nervi,
brusc din zborul ei s-ar prăbuși pasărea, iar
peștii toți ar pluti cu burta în sus, morți
de nemișcarea
apei, n-ar mai înflori trandafirii, nici
magnoliile,
iar laptele ar seca în sinul femeii, pămîntul
s-ar face piatră, piatra s-ar face nisip
și soarele ar ucide fără milă viața
acestei planete albastre, dacă ar lipsi
sursa de energie a mașinii de îndreptat
societatea,
sudoarea, dacă nu s-ar adăuga zilnic
la temelia tronului
de sudoare în plus, în fiecare zi,
un singur strop de sudoare sublimată
în diamant

căci din diamant cosmic sînt făuriți
zimții de foc
ai roților dințate cu care mașina
de îndreptat societatea calcă lumea
în lung și în lat, fără de preget
și pretutindeni
lucrînd, desăvîrșindu-și propria sa alcătuire,
rotunjindu-și mereu coordonatele, mașina
de îndreptat societatea nefiind nimic
altceva decît
conștiința de sine a clasei muncitoare,
un fel de
computer care deține numitorul comun
și incendiar
al tuturor evenimentelor lumii, un fantastic
și uriaș
computer a cărui cartelă program se cuprinde
într-un singur cuvînt — Revoluția !

VICTOR NIȚA

Rezervația de zimbri

O mie de ani vînătorii zeloși
Vînatul suprem al pădurii-l vînară
Nu porci, căprioare, fazani și cocoși
Ci zimbri, că ei sînt pe stema de țară.

Măreț animal este zimbrul cel mut.
O mie de ani de săgeți și rafale !
Dar el, melancolic ca și la-nceput
La nimeni nu-nchină puterile sale.

Cu milă privește spre brazda de plug.
Spre iesle nu-i tremură botul și nara,
Mai bine vînat decît vită în jug
Căci zimbrul nu ia de la alții povara.

Pe sine se poartă în negre păduri
Și tropotul lui grea furtună anunță
Și-și duce lumina în ochii lui puri
Și tropot de zimbri-viței în sămînță.

Mai bine trăiesc liniștiții plăvani
Furajul la iesle într-una le vine
Decît cel gonit de o mie de ani
Decît cel purtînd libertatea în sine.

Măreț animal și podoabă de preț
El liniște n-are nicicînd și niciunde
Din simplul motiv că e-atît de măreț
Că el nicăieri nu se poate ascunde.

Și el nici n-a prins păcătosul învăț
Să stea-n colivie, bîrlog sau în cușcă
Decît să-i miroase a bici sau a băț
Mai bine-a săgeată și-a strigăt de pușcă.

Dar după o mie de ani de coșmar
Se șterge surîsul și doliul se leagă
Pe-un munte în Hațeg în codrul bizar
Rămîn zece zimbri din rasa întreagă.

Vînat fără milă, stingîndu-se lent,
Frumosul din stemă abia mai tresare,
Acum l-a votat un întreg parlament
Să fie-apărat, sub pedeapsa cea mare.

Nepoții acelor zeloși vînători
Îi roagă pe zimbri să se înmulțească
Dar ei ar muri de o mie de ori
Decît încă-odată un zimbru să nască.

Sătui de prigoană, c-un muget absent,
Abia de mai pasc și mai lîorpăie apă,
Și nici nu le pasă că un parlament
Bătrîna lor rasă ar vrea s-o re-nceapă.

Destul hăituiți, zac în mare plictis,
Nimic nu-i irită — sînt parcă strigoii

Pe care o mie de ani i-au trimis
Să-ncarce de-o nouă revoltă și boii.

Greoi cum sint ei, ca surparea de zid,
Chiar viața și-ar lua-o dar nu au unealtă.
Și-atunci stau cu-ncetul și se sinucid,
Nici ochii spre umbra cu are nu-i mai saltă.

Și cintece cintă acei ce-i păzesc :
„Ridică-te, zimbru, tradiție sfintă !"
Dar pofta s-a stins în mileniul cîinesc
Degeaba al zimbrilor imn li se cintă.

Ei nici nu mai cred că există vreun om,
Sătui de prigoană, așteaptă un glonte
Blocați în pădure, în ultim sindrom,
Li-i moartea plăcere și viața un front e.

Și stă rezervația ca un azil
În care nimic nu mai vrea să se nască
Și zimbrul e astăzi, cu voia, steril
Și poartă o față de vită, ca mască.

Destul l-au belit, l-au ucis, l-au gonit,
Destul l-au tăiat din copite cu coasa
Colos mineral zace zimbrul scîrbit
Strivindu-și în sine jignirea și rasa.

Și mugetul lui, ca de vechi patefon
Abia mai ridică suflarea bolnavă
I-au tras și lumină, i-au pus telefon
Dar zimbrul, cu vremea, devine epavă.

În grevă celulele sale s-au pus
Și creierii lui sint uscați de prigoană,
Puteri, ca să pască, aproape că nu-s
Și paznicii-i dau apă dulce din cană.

Se roagă de ei, dar se roagă-n zadar,
Sint gata să-l lase să fugă, dar zimbrul
S-a tras și din stemă, s-a tras din ziar,
Și pleacă tăcut și din ultimul timbru.

Rugina pe puștile morților vechi
Cit molia este, pe are și săgeată,
Dar zimbrii păstrează distanțe perechi
Și nu vor mai fi pe aici niciodată.

Se stinge un neam chinuit mii de ani
Un neam luminat și puternic și mindru,
Jignit de dușmani, ieftinit de plăvani,
Se-nchide-n afară și fuge-năuntru.

ADRIAN PĂUNESCU ■

Mănuși vechi

Vechilor mănuși, în pod găsite, într-o și mai veche, veche ladă
nu le lipsea nimic : nici un deget, și chiar pe miini trăgîndu-le
străluciră cu eleganța unor măști africane.
Habar n-am cui vor fi aparținut, dar îmi închipui însă un
bărbat semeț, certat cu semenii și secolul,
înfipt ca un filosof al desfătării în această catifelată
scorbură. Sau poate era vorba de un hoț ;
dib-dibuind noapte de noapte lucrări de maximă
precizie, îndrăgostit de propria-i meserie încît
uită profitu-i pătimaș.
Cine s-o mai știe și pe asta ! Puțin importă azi,
cind în obscuritatea podului, ea singură,
își învinsese ca pe-o rușine veche
spațiul altor violențe.

DUȘAN PETROVICI ■

Cu ochiul tău
să limpezești izvoare

O, numai eu să vreau, să te iubesc,
Să fiu un rege tînăr fără țară
Să fii prințesa mea ca într-un basm
Și să vibrezi în mîna mea ca o vioară

Să mă inunzi cu părul ca un plins
Să mi se pară el că luminează
Și să te pierzi în mine ca-ntr-un rîu
În fin amurg o auroasă rază

Și să te chem în taină spre păduri
Cu ochiul tău să limpezești izvoare
Să-mi fii fîntînă lină, să fiu cerb
Ce bea din unda rece și-apoi moare...

TEOFIL RĂCHIȚEANU ■

Fripta

Veacul, cetatea, strămoșii, urmașii
Joacă cu mine fripta.

Intind palmele, ca un bătrîn, venit din ninsoare,
deasupra plitei,
ca un orb spre un punct de sprijin,
și sînt plesnit.
Cu precizie.

Poc, face veacul.
Poc, mă cîrpesc cetatea, strămoșii,
urmașii, frații.
Poc, poc.

Ei, dac-ai mei... Ei, se-ntimplă,
mai pot surveni schimbări,
ei, asta-i situația, ochii
în patru, ei, și tu !
Și îmi întind palmele iar.

Le întind, ca un bătrîn, venit din ninsoare,
deasupra plitei,
ca un orb spre un punct de sprijin,
le-agit, le trag,
de-acum fript.

Poc, face veacul.
Poc, mă cirpesc cetatea, strămoșii,
urmașii, frații.
De-o viață.

AURELRAU

Ador o fărimă de suflet

Cînd unii sună la ușă ca să te căsăpească
iar alții așteaptă liniștiți după ziduri
știind că într-o bună zi te vei duce tu singur
să-ți viri capul în lanț

cînd unul behăie tînjind în vigoarea amurgului
iar altul cumpără totul pe un cornet de semințe
(biata lui copilărie a însemnat minciună și rapt
și virtutea e mai tare dacă n-a citit nici o carte)

cînd totul se reduce la eficiența monedei care înfiripă
mereu aceeași melodie ruginită în cutia automatului
(ferească sfîntul să-ți fie scîrbă că te repeți,
viața cere să-i tragi înainte fără rușine !)

crede-mă că ador o fărimă de suflet
asemeni unei trîmbe de flori scuturate
pe terenul roșcovan de tenis în dumineca puștilor

place-mi mult să fiu cu naiv
și să nu trag pe nimeni de sfoară.

MARIUS ROBESCU

* * *

Iubita mea cu umeri puștiiți
ca o făptură blîndă și sărată
Ohaba doamnă, doamna mea dintîi
cade în noi o iarnă-ntunecată.

Draci de omăt se-adapă din lumină
sălbăticiuni de lapte hăituite
cu ochii triști, prin somn, se-mperechează
visînd transfigurate și iubite.

E pace : se destramă iar pămîntul
în ceruri albe cade-ngenuncheat,
se-adună iarăși iarnă sub fereastră
iar pașii tăi demult s-au scuturat.

Haitind sub felinare minunate
ne părăsim Ohaba, s-a mai stins
un trandafir în soare și e rece
de parcă o invazie de fluturi
negri și goi de gheață ne-a învins.

RADU ANTON ROMAN

Zid ars

Să plîngem — nici o lacrimă nu-i bună.
Să rîdem — nici un hohot nu-i de noi.
Să ne urnim spre noapte cîte doi
mai singuri și mai firavi împreună.

E-o depărtare care ne separă
un loc îngust cît un tăiș de spadă.
Dar ochiul se închide să nu vadă
și pasul nu se-ncumetă să sară.

De sus mișcîndu-ne cu sfoara sorții
ne-ademenește iarăși zidul ars.
Să tremuri ca apostolul din Tars
ori să te-ncumeți peste apa morții ?

Nu-i timp de gînd. Cu nevinovăție
îți se arată clipa să te bucuri
ca unui fruct încremenit în muguri
sămînța care-ar fi putut să fie.

Dar dimineața împietrit te latră
același ceas de pradă fără vină
alăturea de dalta în rugină
rugîndu-se întoarcerii în piatră.

ION ROȘU

Poezia cu capul plecat

Am recitat într-o zi la televiziune
O poezie mai mult cu capul plecat.
Rudele toate însă pe-ascunsul mă bicîuie
Că n-am adus mașinăria diavolească în sat.

Acum e-o noapte oarecare din existența lumii
Jucăriile puștilor dorm azvîrlite prin curte.
Greierii, broaștele și țînțarii ce mai chinuie
Paște-ndoiala puiul de vînt cu însemne cornute.

S-au culcat în sfîrșit și orătăniile dolofane
În toamna asta sigur vom tăia tînărul roi.
Dihorul dă tîrcoale — dihania — pe la cotețe
Despletit răzbubuie o talangă otrăvită la oi.

Este absurd să dormi într-o astfel de noapte
E ca și cum ai căsca întruna fărădeștire.
Bine bine, cineva a zis și-a numit
Un altu-n locul meu, vai, fără har de mire.

DORIN SALAJAN

La iernatic în Oltenia

Oile, coborînd la iernat,
spre Dunăre,
au momente cînd le țiuie urechile.
Se opresc pe marginea drumului,
însemnate cu vopsea roșie pe spinare
și rămîn așa gînditoare,
cu firul de troscot în gură.
Și simt că se întîmplă ceva cu ele.
Sînt munții care le fug din conștiință,
schimbarea de presiune.
Parcă-ar fi fost în avion.
Trec la o altă presiune,
ochii le fug pe cîmpie
și le amețește atîta spațiu
fără oprelişti.

MARIN SORESCU

Ridică-te

Ridică-te şi luminează în cuvînt
sentimentele ţării
care te-a născut, nu pentru tine
ci pentru ca te-a născut
şi ţi-a dat viaţă, nu pentru tine
ci ca să i-o dai ei înapoi înmiit, —
şi care ţi-a dat nume să-l porţi,
nu pentru tine
ci să-l înmulţeşti
numind-o cu toate numele tale
pe ea

Şi ţi-a dat ţie putere de muncă
şi glorie ţi-a dat ţie, —
nu pentru tine ţi-a dat-o
ci să i-o înapoiezi ei
mărită şi sporită şi dreaptă

Şi duşmanii ei ţi i-a dat ţie
ca să-i împuţinezi şi să-i stîrpeşti
şi să-i rămîi dator ei cu aceştia
nemaiaflîndu-i tu pe ei

Şi te-a încercat
cu durere şi cu boală
ca să te stîrpeşti pe acestea şi
să-i dai ei
sănătate mărcată

Şi ţi-a dat ţie neliniştе
cîtă poţi să încapi
ca să-i dai ei linişte cu lună pe cer

Ridică-te şi luminează în cuvînt
sentimentele ţării tale
ca să-ţi poată zice fiul său
şi să poţi să o numeşti pe ea
acasă ta.

NICHITA STĂNESCU ■

Precizări pentru toate agenţiile de presă din lume

Deşi sînt laureat al Premiului Nobel
deşi fac parte din clubul milionarilor
deşi mă bucur de toate privilegiile de care
se bucurau maharadjahii cîndva
prefer să trăiesc retras într-un sat oarecare
plasat la marginea continentului aici
cuvintele rachiurile şi supa de chimen
mai păstrează acea savoare de pe vremea lui
Noe
să dau şi alte explicaţii cred că nu e nevoe

PETRE STOICA ■

În curînd

În curînd vom intra în celălalt secol, vă întreb
Simţiţi aceasta ?
În curînd ceasul marelui turn va sări
Pragul mileniului, vă întreb
Fi-va el copilul blînd care poartă mielul pe
braţe ?
Marea se desparte de mare în asfinţit. Un
secol
Se desparte de altul printr-o linie nevăzută,
fi-va el cîmpia în care ne vom odihni,
Pacea, cămaşa albă pe care briza o flutură,
Ce se vede dincolo ? vă întreb, chiar dacă
unii din noi
Vom fi morminte dulci, cenuşi călătoare
Maimuţa apasă pe butonul menajeriei
Să prindă în braţe sfera fierbinte, sandviciul
Vine prin telefon, haldele de cărbuni scad
Şi în căminele noastre vom arde focuri de
alge.
Cum vom arăta, tu, şi tu, şi tu ? îmi-apropii
Faţa de voi şi ea fumegă, scoate aburi
Barba mea e a unui bărbat ars de vînt,
priviţi-mă
Întinde-vom mîini de sticlă ? aştepta-vom
Inima celuilalt să iasă dintr-o colivie pitică ?
Carnea noastră va fi tot trandafirul de sînge ?
Planta care se teme în faţa morţii? Vom intra
În celălalt secol, simţiţi aceasta ?

MIRCEA FLORIN ŞANDRU ■

Femei singure

Femei singure cutreieră lumea
cu periuţa de dinţi în poşetă
şi vorbele unei poveşti-neterminate
în batistele lor diafane

femei singure
devorînd la-ntîmplare
paşi nestatorniei străini şi himere
păsări de-o noapte nebune de cîntec
cu penele smulse şi zborul căzut
aşteaptă ninsoarea cu fardurile-n mînă
şi gongul de mult a bătut

femei singure
lacrima lumii moderne
la volanul unei limuzine
fug cu cincizeci de cai putere
din singurătate
femei singure Diane vînate
cu degetele lungi frămîntînd o ţigară
privesc în desimea oraşelor visul
copilei uitate

COMAN ŞOVA ■

În sălile norvege

Voi părăsi deci hornul în care-am stat o viaţă,
monstru de fum de mizgă şi de ceaţă,
te voi lăsa cu tine să mă duci
în insula cu umede năluci,
în sălile norvege cu mobile prea reci,
de fluxuri traversate şi cîteva poteci,
de lupi răniţi şi de cocori schilozi,
de urlete de fiară, de scincete de plozi,
de zăngănit de geamuri sparte şi de
fatalul rendez-vous care ucide
dintre un gheb şi-un smirc păstrînd în minte
săratul gust al mării crăpată de cuvinte

VIRGIL TEODORESCU ■

Ultimele ştiri

Îngerii scriu articole de legi
ori cioplesc săgeţi
şi în pauza de prînz ling sare.

La cerere, ei rup sintaxa ploii
— greabăn de cal —
slujindu-se de moaştele
pluvioasei Paraschiva.

Ca pe chei de case de bani
ei reproduc după mulaje de ceară
miresmele
cu care urmează
a ne împroprietări.

Ei patronează cu inclementă
Uzinele de Ace cu Gămălie,
fierb rachiu de crini în alambice
și se trezesc întrebînd fără noimă,
Oare ce-o mai-fi făcînd poetul
Stănescu ?....

GHEORGHE TOMOZEI ■

(X...)

Se desprimăvărează în munți și în simțiri
Deschide fereastra spre jderul cel mare
Anotimpul vine pe picioare subțiri
Copacii sînt plini de narcoză și sare

Se desprimăvărează și parcă pe brațe
Izvoare de munte jinduiesc către glorie
Rămîn între degete vitralii de gheață
Astfel mîna dreaptă face istorie

Pleacă zăpezile — greșelile noastre
Ni se aude în piept nisipul cum minte
Există un praf discret între astre
Pe care-l simțim între dinți pe cuvinte...

Se desprimăvărează în munți și în simțiri
Deschide fereastra spre jderul cel mare
Anotimpul vine pe picioare subțiri
Copacii sînt plini de narcoză și sare

MARCEL TURCU ■

Balada morarului fara odihna

Măcinînd un derizoriu
grîu astral de pus pe rană
într-o moară de ivoriu
stă morarul fără hrană

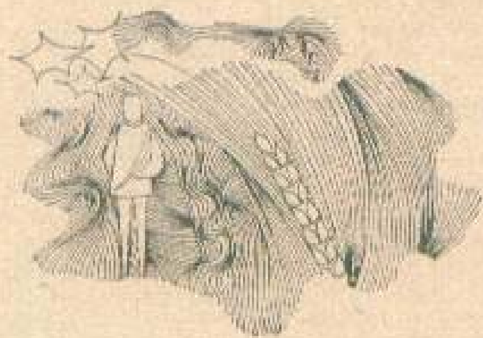
Cînd și cînd îi bat la poartă
scoși din zarea străvezie
cămătari de apă moartă
vînzători de apă vie

Face semn morarul sorții
și se scutură străină
peste cei din fața porții
o zăpadă de făină

Mai apoi scăldați în soare
cu descintec călătorii
se-ntrupează-n grîul care
va-nflori sub roata morii

Și-ncolțit de stele coapte
dă din cer morarul milei
dezlegare de cu noapte
pentru toată pîinea zilei

GEORGE ȚARNEA ■

Antologie întocmită
de GEORGE ARION
din cărțile și revistele
apărute în anul 1980
Desene de LUCIAN POPA ■

Transilvania

Transilvanie, imn imanent, inimă blîndă cu
nimb, dulce miez hotărînd pentru
mine, în lume, un loc de născut chemîndu-se
țară ; monadă, aici a pămîn-
tului meu cu numele unic, de nedivizat în
silabe străine, rostit ca o rugă pe
rug : România, Patrie-a mea, Țară Mare —
așa cum o știu din istoria tatei,
cel care-a făcut-o întreagă și tare precum
o-nvățasem elev lîngă hartă ;
părintele meu sîngerînd s-o păstreze din vad
pînă-n vad, din hotară-n ho-
tară, cum lui, ca român, statornicitu-i-s-a
silit de-acel secol și strîmt și
sinistru dinainte de jug.

Transilvanie, pururea pură frunte nobil
înaltă, demn cuget și suflet crescut din
sămînța dînd floare și fruct și foșnet de
frunză românilor liberi ; raclă mută
de piatră cu sacre-oseminte de principii eroi,
jertfiți fără cumpăt spre
cumpătul țării.

Transilvanie, marcă de margine, maică a
dorului, mamă durerii, mumă de dor,
magică matcă de Mituri, miracol de viață pre
moarte călcînd, leagăn de
neam nepereche, daco-latina mea gintă
intraductibilă-n scîncet de sclav,
grijă și grație, sens prozodiei române —
poetica noastră din buni, din
mereu — scandîndu-și dezastrele, astrele,
castrele, toate-ale noastrele
cele veghîndu-și accentul pe antepenultima ;
singura sigură sfîntă silabă
de sînge a vechiului val de pămînt care apără
piatra de fier
și de fiere de fiară.

Transilvanie, nume și numen și număr la
proba prin nouă sau zece sau două-
spre-zece din care sînt : sunt, sînt și sînt
(cum spunea cronicarul Moldovei
„supt vremi") în matematica noastră ce
numără anii, țăranii, manii, ți-
ranii, campanii cam de pe la facerea lumii,
simplu, tenace, tăcut, răbdă-
tor și acut, scriindu-și cu spada stema pe
scut.

Transilvanie, trainic trecut, murmur de șipot,
mireasmă de silve, martor sorgin-
tei străvechi strălucind, străbătînd prin
străbuni spre stelare splendori, „le-
găioară dintîi", cum te binecuvîntă balada
bătrînă ; fecioară cu tîmpla
culcată a reazem în cuta duios îndoită de
cotul Carpaților — țării braț
tandru de veghe, și pavăză — fată, privește
în ochii surorilor tale, citește-ți
înscris în strălimpezi oglinde destinul de
glorie, tihna, prezentul și tînărul
chip refuzînd senectutea : descoperă-n
stema pupilelor clare conturele
feței întregi și eterne : a Mamei cu viața cea
fără de moarte...
Rostește-i-l numele sus — un răsunet :
repetă-i-l, rod românesc : România !

ROMULUS VULPESCU ■

TEI

ORIZONTAL: 1) Specie de tei (pl.) — Tei. 2) Portiță — Cu mireasma lor dulce și liniștitoare ne îmbată pur și simplu. 3) „...Teiului", viaduct lung de 550 m, ce-și reflectă arcurile în apele lacului de acumulare al Hidrocentralei de la Bicaz — Poet sovietic rus, autorul versurilor „La fereastră teii străjuiesc, / Căutînd cu brațele întinse / Pe acel de care-și amintesc" (Serghei). 4) Localitate în Elveția — Distinși — Pictor olandez (1613—1675). 5) Tei fără vîrf! — De folos — Numele scriitorului Ștefan Roll. 6) Rană la a cărei cicatrizare ajută ceaiul din flori de tei, administrat extern — Prefix central! — Catele! 7) Saline — Țărm — Scriitor maghiar (1824—1849). 8) Fes! — Aici străjuiește de ani de zile, în Copou, bătrînul tei eminescian — Oști (înv.). 9) Numele vechi al Irlandei — Despici... tei! 10) Nume de fată — Voinic Făt rodit din... tei (după M. Eminescu) — Cafea! 11) Rămurea — Autorul scrierii „Piatra teiului" (Alecu). 12) Tei bălan (fem.) — A se ofili.

VERTICAL: 1) Își avea cuibul în scorbura unui tei de la marginea Humuleștiului pînă n-a fost scoasă în iarmaroc de Nică a lui Ștefan a Petrii — Semnează textul la melodia lui Gelu Solomonescu „Și teii cîntă-n ceas de dor" (Aurel). 2) Lin — Altă specie de tei... (pl.). 3) ...și denumirea sub care mai este cunoscută — Grad. 4) Bună de urzeli — Luna în care teii dau în floare — În cuib! 5) Fiică a marelui Ștefan — Haină — Iarbă uscată. 6) Județ din care face parte și comuna Teluș — Fîșie de pămînt. 7) Întreprindere forestieră (abr.) — Subsemnatul — Mieunat. 8) Din creația acestui poet contemporan am reținut și niște „Flori de tei" (George) — Dirijor la „Electrecord", sub a cărui baghetă a înregistrat Mihai Constantinescu melodia sa „Teiul" (Alexandru). 9) A tăia iarba — Podiș. 10) Ceasuri — Îndemn hipic — Pictor român căruia îi aparține tabloul „Făt-Frumos din tei" (Camil). 11) A urmări — Amicul din Franța — Sis! 12) Referitor la ioni (pl.) — „...În hanul cu tei", roman al prozatorului I. Peltz. 13) Tuse combătută prin băi fierbinți cu flori de tei.

Dicționar: ARN, DOV, EPI, ACS, EIRE, AMI.

Petrache MUREȘ — Vișeu de Sus

METEO

ORIZONTAL: 1) Fulgerul otoman... — ...și soarele egiptean. 2) Tabu pentru soare — Distribuite în „Furtuna" lui Shakespeare sau în „Viforul" lui Delavrancea. 3) Maestrul cu „Căldură mare" după „O noapte furtunoasă" — De pică, uneori... excepțional. 4) Vreme rea — Tare friguros (pl.). 5) Ricii! — Lapoviță. 6) Cotă medie! — Timpul... probabil. 7) Toată suflarea meteorologilor — Imitație de tunet. 8) Oscilațiile temperaturii — Fata din port! 9) Mișcat de vînt! — A ploua... la rece — Senin pe '23! 10) Răvașele soarelui — Zăduf.

VERTICAL: 1) O fată plină de soare. 2) Îi ninge și-i plouă — Fundalul norilor. 3) Provoacă precipitații... după ridicarea temperaturii — Perioada de vîrf a termometrelor. 4) Munca de după dezgheț (mai ales) — Minim baric. 5) Scut în calea potopului — Nea. 6) Măsoară precipitațiile pe metru pătrat. 7) Monstru... făcut de basm — Iarnă fără măsură! 8) O picătură, două... — 12 grade! 9) Clopoțelul meteorologilor (pl.) — Plouă ca prin sită... 10) Vorba Joianei — Cameră fără soare. 11) Ploi... ești! — Toba mare în orchestra „meteo". 12) Sub soarele litoralului — Ploaie cu soare.

Ioan CARAIMAN — București

TAPIŢERIE

ORIZONTAL: 1) „...se aşază în fotoliu", volum de versuri din lirica lui Petre Stoica — Divan îngust, de obicei cu un căpătîi mai ridicat. 2) Realizatorul tabloului „Fotoliu şi chitară" (Dragoş) — Curier! 3) Dramaturg sovietic, autorul comediei „Fotoliul nr. 13", jucată şi pe scenele româneşti (Dmitrie) — Strigătul raţei. 4) Sud-vest, sud-est! — Oraşul de baştină al lui Samson, bătrînul regizor de teatru din comedia „Fotoliul nr. 13". 5) Dramaturg şi romancier ceh (1890—1930), în a cărui piesă intitulată „R.U.R." întîlnim printre personaje şi pe tapiţerul Vlezek (Karel) — Autorul poeziei „Tîrziu, în fotoliu..." (vol. Arcade; Dumitru). 6) Studenta din romanul „Canapeaua cu pisici" de Adrian Beldeanu — Taman la centru! — La fel. 7) Părăsită. 8) Care este acţionat sau produs de vînt — Poet austriac (1875—1926), printre ale cărui „Poezii tîrzii", apărute postum (1934), se află şi poemul „Singur în fotoliu" (Reiner Maria). 9) Maestru al picturii româneşti (1831—1891), de la care ne-a rămas şi un tablou intitulat „Femeie pe sofa" (Theodor) — Una din operetele lui Franz Lehár, avînd printre personaje pe bătrînul tapiţer Imre — În reluare. 10) „...în fotoliu", tablou purtînd semnătura lui Alexandru Ciucurencu — Canapea, sofa (inv.). 11) Rîu în Brazilia — Roman de Balzac, făcînd parte din ciclul intitulat „Scene din viaţa satului", al cărui erou principal este fostul general Montcornet, poreclit după obîrşia sa „Tapiţerul" (neart.).

VERTICAL: 1) Autorul tabloului „Studentă în fotoliu", premiat la cea de-a II-a ediţie a Festivalului naţional „Cîntarea României" (Ion). 2) Pictor (1897—1978) din creaţia căruia transcriem tabloul reprezentînd o „Fată în fotoliu" (Catul) — Cel mai înalt vîrf din Bucegi (2 507 m). 3) Lac în Scoţia — Alt pictor român (1871—1956), autorul tablourilor „Femeie în fotoliu", „Femeie în fotoliu de paie" şi „Femeie pe canapea" (Theodor). 4) „Cîntece...", volum de versuri în care Emil Brumaru a inclus şi poezia „Tapiţerie" — E o taină la mijloc! 5) A birui pe centru! — Orăşel în India — Ne aminteşte de Columb. 6) Pisc (reg.) — Celebru pictor francez (1832—1883), autor al tabloului „Tînără în fotoliu" (Edouard). 7) Care se potriveşte la culoare, mărime etc. — Sufragiu. 8) Ansamblu de linii orizontale dintr-o tabelă sau dintr-un formular — Semnatarul poeziei „În fotoliu" (vol. „De la om la om"; Horia). 9) Sumare! — Depresiuni — Măsură agrară. 10) „Fotoliu şi...", tablou semnat de Ion Pacea. 11) Scriitor francez (1844—1924), care spunea despre sine că „trebuia să fi fost tapiţer", deoarece acorda o atenţie deosebită amenajării interiorului locuinţei sale (Anatole) — Comună în R.F. Germania. 12) Piesă de tapiţerie — Unitate de măsură pentru intensificarea curentului electric.

Dicţionar: YTU, URR, IRU, KASA, CEME, CVER, KAAN.

Adam STOICA — Bucureşti

DEMERSURI

ORIZONTAL: 1) Om de ştiinţă. 2) Tovarăşe de viaţă (masc.). 3) Prins în poală — La revedere! 4) Persoana întîi, feminin, plural — Stau pe loc repaos. 5) De origine dacă. 6) De nescris (pl.) — Un accesoriu care se poartă. 7) Curs restrîns! — Cineva la duş! 8) Se face capră — Mijloc de respiraţie! — Elemente de umplutură! 9) În mare fierbere. 10) Li s-a dat cuvîntul!... — Solitara!

VERTICAL: 1) Cu elementele de rigoare (fem.). 2) Bune la toate. 3) Drum bun, cale bătută — De dragul dragostei. 4) Mo-

tiv esențial! — Material pentru haine. 5) Oameni de legătură — Una din ceată! — Sau la noroc! 6) Cam fără suflet! — N-are nimic! — Indicator numeric. 7) Iuți la limbă (fem.) — Se văd în largul lor. 8) Așa da pește! — Tot ce se poate, după cum vezi — În mijlocul naturii! 9) Vin tonic — Așa par, așa sînt (sing.). 10) Sus la munte, la Muscel.

Nicolae ROTARU — București

LA O PAROLĂ

ORIZONTAL: 1) Șeful picherilor — Se duce la mare. 2) Delta îl reprezintă — Se remarcă la inele. 3) Umblă cu ștafeta — Dă din coadă. 4) Compendiu de filozofie (pl.) — Geam! 5) De nerecunoscut (pl.). 6) Patria indienilor (abr.) — Pantofiorii țarinei (sing. od.). 7) La luptă cu marea — Obișnuit cu greutăți. 8) Încărcarea cu vaporul — Pregătit pentru un proiect de execuție. 9) Dacia de la Sibiu — Probe de dificultate — Șah cu una! 10) Luna la Mamaia — Cu fruntea sus (pl.). 11) Executat cu arcul — Cadru tînăr.

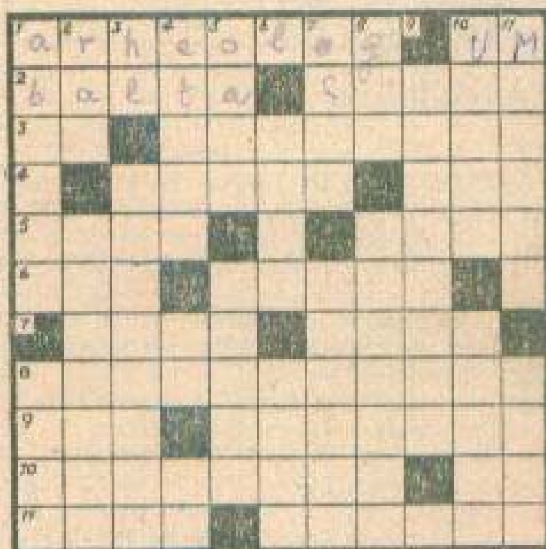
VERTICAL: 1) Mamă... vitregă — Gît. 2) Semințe de bostan — Plin de miez. 3) Seamănă cu unchiu! (pl.) — Semicerc! 4) Ieșitură — O gaură mai veche. 5) Duse cu cobza! (pl.) — A fi în opoziție. 6) Ordonate! — Cal mare! 7) Piese de artilerie. 8) Trecut pe galben — Vechile enigme. 9) Rezultat exact pe un buletin — Vindea semințe — Ștaif! 10) Cocea la debut (subst.) — Prinse la suprafață. 11) A fi deosebit — Te face să fii zgîrcit.

Victor FERU — Galați

INTERFERENȚE

ORIZONTAL: 1) Specialist în interpretarea unor vechi urme — Indică o anumită măsură. 2) Mediu pentru broaște — Bună pentru legături. 3) Curele! — Luați cu zăhărelul. 4) Piesă dată în scopul îndreptării oricărui membru (pl.) — Fondatorul primei grădini zoologice. 5) Faceți loc orchestrei — Producție artizanală la purtător. 6) Manifestare de voință — Fără rezultat. 7) Cară pe spate! — Depozit de apă. 8) Prinsă în etape. 9) Nu-i nici o grabă — Lasă loc la îndoire. 10) Trage la somn — Venit din colonie. 11) Ecou liric — A întoarce roata timpului.

VERTICAL: 1) Capcană pentru o haină — Bine definit. 2) Sunete neprielnice inspirației (sing.) — Mijloc de defăimare (pl.). 3) Hudă! — Specialist universal. 4) Cale de îndreptare a unor erori — Moment revoluționar — Mala! 5) Bună de ciorbă (pl.) — A pătrunde în adîncime. 6) Obiect de moștenire la greci — Cît fine zarea. 7) Sărătură (pl.) — Strînge tare. 8) Un neam îndepărtat, dar apropiat de geți! — Sărituri acvatice. 9) Mic depozit de arme (pl.). 10) Intră-n pielea altuia — Tratat cu borș. 11) Iau notițe la cursuri — Vechii cobzari.

George PUESCU — București

Confecțiile bine alese asigură eleganța !
Accesoriile adecvate accentuează și sporesc farmecul personal !
Magazinele și raioanele specializate ale comerțului de stat vă pun la dispoziție un bogat sortiment de articole de galanterie și marochinărie : eșarfe, baticuri pălării, cordoane, poșete, mănuși.

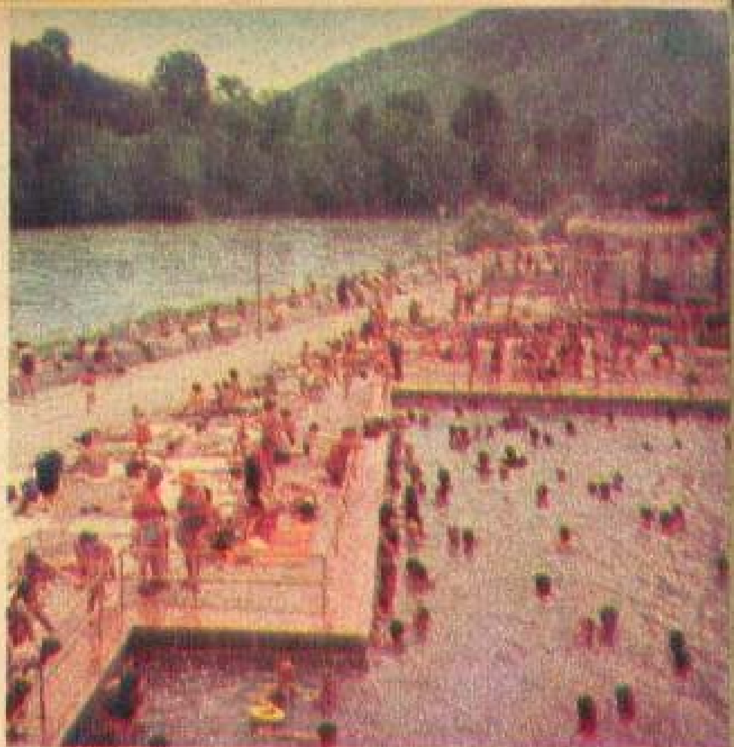

PRIVELIŞTILE CARE NE IUBESC ALE VĂII OLTULUI

Valea Oltului, bătrîna, tînăra, strălucitoarea Vale a Oltului, arteră aortă a geografiei și a istoriei noastre, briliant de primă mărime în colierul stațiunilor balneoclimaterice, rai al naturii, roză a vînturilor sufocată de miresmele florilor Transilvaniei, ale Olteniei și Munteniei, ținut de magnifice ctitorii ridicînd trecutul de slavă al României și al românilor sub ochiul contemporan sedus deopotrivă de arhitecturile noului, golf al soarelui, care ține din zorii muntoși ai Harghitei pînă-n amurgul de aur al Dunării, e mai cu seamă — și peste toate — un loc al oamenilor.

Ce ne atrage, verile, aici? Ce ne atrage și în celelalte anotimpuri? Oltul, desigur, cu farmecul lui maiestuos și etern, cu munții lui, cu mînăstirile lor, cu aerul pur, cu izvoarele tămăduitoare care irump de pretutindeni, dar, concomitent cu nevoia de soare, de apă, de băi, de izvoare, de odihnă, s-a ivit, iată, de la un timp, și o nevoie de frumos, deci un element cultural, deci un element uman. Ne ducem pe Valea Oltului pentru Olt, pentru aerul montaneu, pentru apele termale și minerale, dar ne ducem, de niște ani, și pentru frumosul arhitecturii și al confortului de vacanță legat de el. Ne ducem să vedem „ce s-a mai făcut pe Valea Oltului" (și pe Valea Oltului, în fiecare an, se fac foarte multe !), ne ducem să admirăm niște stațiuni sau „băi" în care totul, în panoramele largi ca și în detaliu, stă sub semnul strălucitor și efervescent al noului.

Nu știm dacă multe dintre stațiunile României, inclusiv cele mari, inclusiv cele supermari, inclusiv stațiunile litoralului, cu prestigiul celor de la Mediterana sau Atlantic, se pot mîndri cu construcții cum sînt cele trei noi hoteluri ce, în amonte de Căciulata, la cîțiva pași de ctitoria voievodală a Coziei, alcătuiesc ceea ce în pliantele O.J.T.-Vîlcea se cheamă astăzi „Microstațiunea Cozia". De la arhitectura modernă și inspirată, de la diversitatea, dar mai ales armonia ei, de la fantezia, dar mai ales bunul gust ce prezidează în decorația și confortul interioarelor, de la varietatea plastică și cromatică, dar mai ales intimitatea într-adevăr „de vacanță" a acestui „microoraș al vacanțelor", de la baza de tratament ultramodernă la serviciile unui personal de înaltă calificare și de probată exigență cu sine, aceste noi „dotări", cum li se spune, ale dotatei Văi a Oltului, legitimează cel puțin o exclamație de surpriză și încîntare. Cele trei mari construcții (dispuse pe cîte 12 nivele), cuprinzînd 1 250 de locuri (în camere cu cîte două paturi și în spațioase apartamente, toate prevăzute cu balcoane, cele mai multe cu vedere spre Olt), alcătuiesc un monumental ansamblu, deopotrivă unitar și divers, cu o rețea de servicii înconjurînd toate gusturile, toate nevoile, toate dorințele, chiar și capriciile omului care, odată pe an, în legiuita și binemeritata vacanță, vrea să se bucure de cît mai multe. Pentru cei ce vin aici să-și caute sănătatea, baza terapeutică, cotată printre cele mai bine echipate din țară (cu secții speciale de hidroterapie, fizioterapie, băi cu apă sulfuroasă, dușuri subacvatice și scoțiene, aerosoli, ultrasunete, împachetări cu parafină, cu nămol, tratamente cu „Pell Amar" și „Gerovital"), oferă nu mai puțin de 5 000 de proceduri pe zi, indicate în afecțiuni reumatismale, degenerative articulare, neurologice periferice etc., etc. Pentru toți oaspeții acestei foarte tinere stațiuni, ri-

dicată între murmurul Oltului și cel al unei bătrîne păduri transformată în parc natural, funcționează, în tot timpul anului, restaurante, baruri, piscine, saune, ștrand termal, club, bibliotecă, terenuri de voley, de tenis, de golf, săli de jocuri mecanice, de bowling, de biliard, săli de cocktail, de conferințe, de corespondență, de cinema, de Tv, o elegantă sală polivalentă cu peste 200 de locuri, o salbă de magazine și unități de servicii (librărie, florărie, cosmetice, artizanat, chioșc de ziare, frizerie, coafură, spălătorie, curățătorie, călcătorie etc.). Holuri climatizate, săli de mese climatizate, mese elaborate sub veghea dieteticienilor, excursii și programe cultural-artistice bogate, într-un cuvînt o zestre materială amplă, dublată de o zestre pe aceeași măsură a preocupărilor pentru calitatea vacanțelor, conferă microstațiunii Cozia (intrată sub promițătoare auspicii și în rețeaua turismului internațional !) o faimă ce face cinste celor ce au creat-o și, mai ales, celor care au știut să-i umple cadrul arhitectonic de înaltă ținută cu dotări vii, cu condiții în care odihna și tratamentul să-și împlinească major menirile.

Prin acest ansamblu, aliniat celorlalte construcții ale acestor ani, stațiunea Călimănești—Căciulata, care-l include, concurează la premiul pentru cea mai frumoasă, mai modernă și mai ospitalieră dintre stațiunile ce ne găzduiesc și ne împlinesc vacanțele. Ea este, oricum, cea mai frumoasă și mai modernă a Văii Oltului, e ca un fel de nod sau de urdiniș al bogățiilor și frumuseților acestei văi, cu vilele sale — bijuterii de arhitectură (incluzînd aproape 1 500 de locuri), cu căsuțele (300 de locuri) calchiind tiparele rustice ale fermecătoarei arhitecturi vîlcene, cu noile și modernele edificii social-culturale, cu pitorescul împrejurimilor și cu darul de sănătate al izvoarelor minerale (cîntate pe toate gamele exclamațiilor de nenumărați și iluștri vizitatori-pelerini, de la Grigore Alexandrescu la Odobescu, de la Kogălniceanu la Carol Davilla), cu noutățile de anvergură ale ultimului sezon, în fruntea cărora strălucește hotelul „Oltul", cu 430 de locuri și un confort de cea mai contemporană ținută.

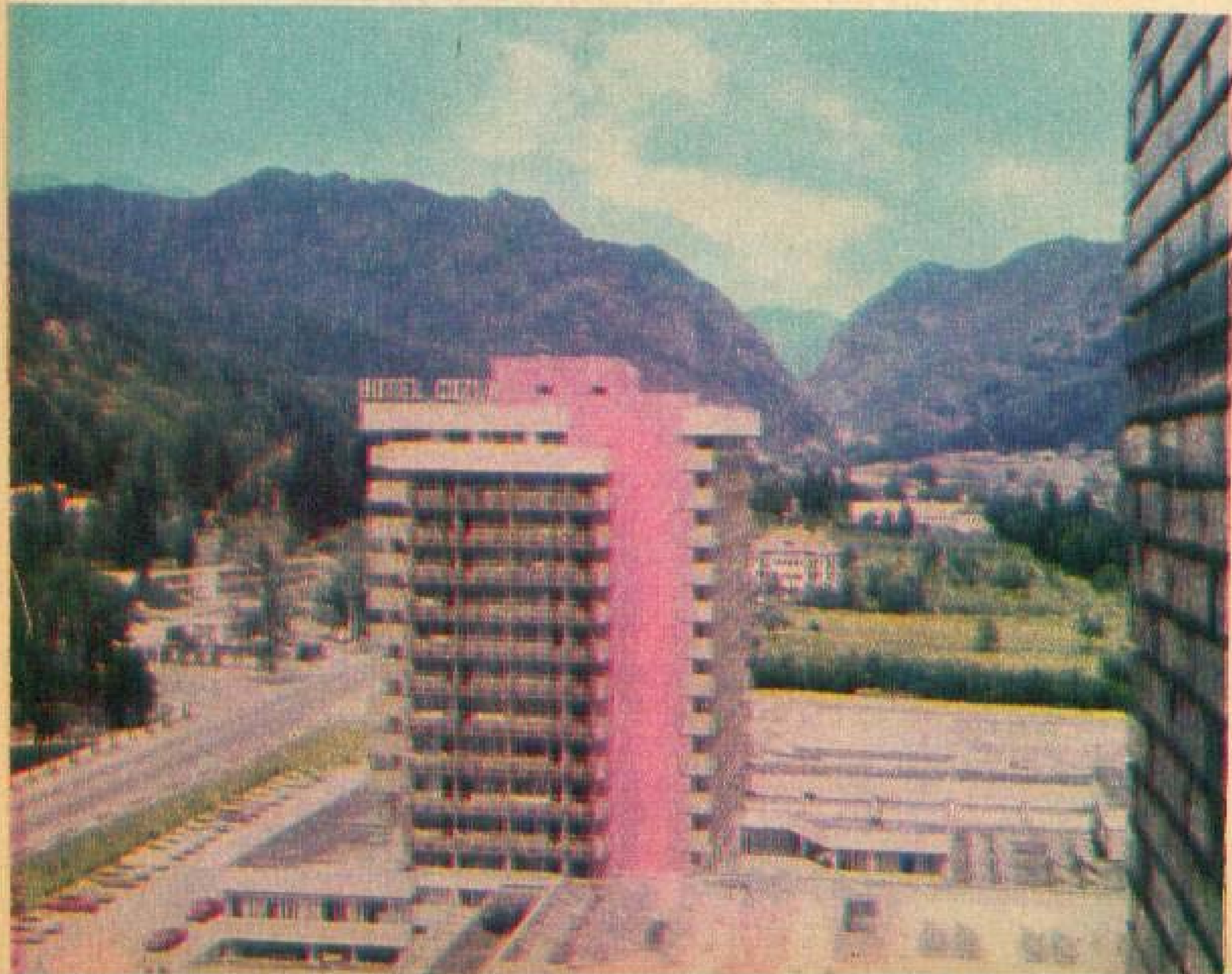
Sînt multe noutățile sezonului '80, nu numai aici, la Călimănești-Căciulata, ci pe în-

treaga Vale a Oltului, acest străvechi drum turistic (stațiunea de care ne ocupăm are 130 de ani, Govora a celebrat anul trecut 100, Olăneștiul a împlinit anul acesta 125), transformat în magistrală a noului, perpetuu deschisă surprizelor de amploare. O discuție cu tov. Marin Sandu, directorul coordonator al O.J.T.-Vîlcea, ne-a oferit o impresionantă suită de cifre și date privind construcțiile, dotările, extinderile, modernizările, noile baze de tratament, noile vile, pavilioane, hoteluri (precum noul hotel „Comanca" din Olănești), noile restaurante și baruri (precum noul bar „Turn" din aceeași localitate), noile valorificări de izvoare cu ape termale și minerale, noile complexe balneare (precum cele ale Govorei, stațiune ce găzduiește anual peste 40 000 de vizitatori), noile „sate de vacanță" (precum cel de la Ocnele Mari) etc. Aproape 7 000 de locuri în hoteluri, hanuri, vile și căsuțe (la care se adaugă aproape 2 200 omologate în elegante case particulare) și peste 112 000 de turiști în 1980 : iată un palmares care se recomandă singur, făcînd inutil comentariul adiacent. Se adaugă, în același sezon, procurarea, din țară și din import, a unor aparaturi și instalații în valoare de 3,5 milioane lei pentru băi galvanice, de elongații, ultrasunete, ultrascurte, magnetodiafluxuri etc. Se adaugă, și nu în ultimul rînd, grija atentă față de calitatea serviciilor, deci față de competența, răspunderea, promptitudinea, serviabilitatea, bunele oficii de gazdă, cu un cuvînt, pe care trebuie să le asigure oamenii îmbrăcați în alb ori albastru în mîinile cărora ne depunem vacanța. Peste 500 de lucrători O.J.T., bucătari, ospătari, recepționeri, agenți de turism, administratori de hoteluri au fost școlarizați pentru sezonul '80, 80 de lucrători au absolvit cursuri intensive de limbi străine. Sigur, și la acest capitol, ca și la altele, se mai pot face (și, sigur, turiștii fac...) reproșuri fondate sau numai nerăbdătoare, dar spiritul de vie solicitudine și de fermitate în rezolvarea problemelor este aici o realitate mereu prezentă.

La Cozia, la Călimănești—Căciulata, la Rm. Vîlcea, la Govora, la Olănești, la Ocnele Mari, la Ocnița, pe întreagă această vale-regină a turismului românesc, în care se construiește impetuos, după cerințe moderne, dar în consens cu cadrul, cu personalitatea geografică și istorică a acestor locuri, cu măreția, dar și cu intimitatea lor, în consens deci cu munții, cu Oltul, dar și cu parcurile, cu florile poți exclama ca și Luchian despre locurile pe care le nemurea pe pînză : „Simt că priveliștile acestea mă iubesc".

Gîndul lui ne exprimă. Ne exprimăm oriunde în România acestor ani. Precum aici, pe această mirifică Vale a Oltului, unde opera naturii și cea a omului își dau mîna, iubindu-ne pe cît le iubim și noi.

SILVIU-TUDOR BORZA

ELECTROMAGNETICA sau drumul succeselor

Mai intîi, o informație comemorativă: Electromagnetica împlinește în acest an 30 de ani de viață. Mica întreprindere care se năștea cu o jumătate de secol în urmă avea 30 de muncitori, profilul ei și activitatea industrială rezumîndu-se, la acea dată, la asamblarea de piese de telefonie aduse din import. Aproape că lipsește, deci, termenul de comparație cu Electromagnetica de azi, cea cu 8 000 de muncitori specializați în fabricarea centralelor de tip privat, a centralelor urbane și interurbane de tip Pentaconta — ca să le amintim doar pe acestea — produse recunoscute atît pe piața internă cît și cea externă drept produse cu o mare fiabilitate, rezistență în exploatare, foarte flexibile.

Actul de naștere al ieșirii sale din anonimat se înscrie însă după naționalizare. În 1949—1950 se construia secția de contoare și aparate de măsură, așa încît primul contor electric ieșit pe porțile întreprinderii și primele tipuri de aparate de măsură electromagnetică se constituie ca temelie trainică a viitoarelor realizări. Urmează, în ani, fabricația echipamentului de telemecanică pentru tehnica semnalizării și siguranței pe calea ferată, fabricația de redresori pentru alimentarea centralelor telefonice, instalațiile de telecomandă, elementele de automatizare UNIDIN — UNILOG, releele de automatizare ș.a.

Cea mai spectaculoasă dezvoltare a întreprinderii, privită pe scara istoriei sale, este cea a anilor 1965—1970. Numai în această perioadă s-au construit suprafețe de producție de 2, 3 ori mai mari decît întreaga suprafață productivă a anilor 1960, de atunci întreprinderea începînd să ia înfățișarea de azi. Este perioada nașterii centralelor telefonice sistem „Crossbar", a echipamentului de semnalizare pe locomotivă și stop automat, a noi aparate de măsură, indicatoare și regloare etc. „Punerea în fabricație a acestor produse cu un avansat grad de integrare — sublinia acești ani de cotitură directorul general al întreprinderii, ing. Victor Popescu — a început să ridice substanțial nivelul tehnic al uzinei, a dat un suflu nou modernizării continue a producției, determinînd realizarea unor produse comparative și competitive cu cele care se realizează pe plan mondial".

Pentru întregul colectiv al acestei mari și moderne întreprinderi este clar drumul parcurs de produsele lui spre lume. „El se numește calitate" — dădea o definiție ce însuma în ea munca perseverentă și dăruită a celor 8 000 de muncitori, tehnicieni și ingineri ai întreprinderii, tehnologul șef, Mihai Fierbințeanu. Fapt confirmat de numeroase mărturii că marca fabricii și-a cîștigat, în special în ultimii ani, un binemeritat prestigiu. În prezent se exportă, mai cu seamă centrale telefonice automate, în peste 15 țări ale lumii, printre care Grecia, Iran, Filipine,

Algeria, U.R.S.S., Coreea, R.D.G. ș.a. În '80 volumul exportului a crescut, față de '79 de 4 ori, în cifre însemnînd 120 mii linii centrale telefonice automate (82 mii MLV), față de 28 mii (26,734 mii MLV) în 1979. Și, pentru că tot ne aflăm la capitolul unor grăitoare cifre, să mai apelăm la cîteva care vorbesc despre marele salt al ultimilor ani: dacă în anul 1965 s-au livrat beneficiarilor interni 55 mii aparate telefonice, azi se livrează pieței interne și externe 400 mii aparate. Din 1951 pînă în 1980 s-au produs 3 595,852 mii aparate telefonice.

Se poate deci, de la acest prag al reușitelor, să se stea de vorbă cu viitorul care deschide Electromagneticii noi căi de progres, de cunoaștere a ei în lume. **În structura echipamentelor de telecomunicații cu fir, pentru perioada anilor 1980—1985, sînt cuprinse următoarele grupe de produse: centrale telefonice automate (inclusiv centrale telefonice automate electronice); aparate telefonice; echipamente de transmisie prin curenți purtători; alte produse de telecomunicații; surse de electroalimentare pentru echipamente de telecomunicații.** Producția echipamentelor de telecomunicații cu fir urmează să crească în anul 1985 de 2,1 ori față de prevederile de plan ale anului 1980, din care producția de centrale telefonice automate va crește de la 410 000 linii în anul 1980 la 700 000 linii în 1985. Dintre acestea, 300 000 linii vor fi centrale telefonice automate electronice, produs prevăzut a fi asimilat în fabricație în cincinalul viitor. Astfel, la nivelul anului 1985 se va asigura un grad de telefonizare a economiei naționale de 15 aparate telefonice la suta de locuitori, iar realizarea de produse destinate livrărilor la export va reprezenta 25—30 la sută din volumul total al producției. Ponderea produselor noi și modernizate se va ridica la peste 62 la sută.

G. BĂILEȘTEANU

CALITATEA PÎINII

O discuție despre pîine, acum, cînd griul copt s-a așezat de mult și bogat în hambare, este, desigur, reclamată și de moment, de acest an ce-a încheiat cu bine ciclul recoltei, deschizînd altul, dar și de ceea ce, în chip permanent, noi, consumatorii, așteptăm de la acest nelipsit aliment de pe mesele noastre.

Discutînd cu tovarășa inginer Elena Pavel — director comercial al **Centralei industriale de morărit, decorticat, panificație și produse făinoase din București** — am aflat cîteva importante noutăți cu privire la preocupările existente în acest însemnat sector de activitate, legate de creșterea ponderii, în totalul desfacerilor, a specialităților de panificație și a produselor de patiserie-plăcintărie, de diversificarea structurii sortimentale în raport cu cererea de consum. Am aflat, cu alte cuvinte, că pîinea noastră cea de toate zilele este obiectul unor preocupări atente, complexe, de anvergură, judicios concepute și minuțios urmărite în întruparea lor practică, adică în calitățile nutritive și în gustul franzelei, al chifiei, al cornului sau al cozonacului pe care ni le oferim cotidian.

Măsurile luate pentru mai buna organizare a producției și a muncii, pentru dotarea și folosirea corespunzătoare a utilajelor, instalațiilor și liniilor tehnologice cu grad înalt de mecanizare și de automatizare, precum și pentru ridicarea continuă a calificării profesionale a lucrătorilor din acest domeniu, se răsfring, ni se spune, la ceasul de față, în tot atîtea acțiuni capabile să asigure realizarea cu succes a tuturor obiectivelor și sarcinilor ce stau în fața atît de solicitatei „industrii a pîinii".

O atenție specială se acordă, în același timp, testării preferințelor consumatorilor, în scopul diversificării și ridicării continue a calității producției. Expozițiile cu vînzare, organizate atît prin unitățile de desfacere proprii, cît și prin cele aparținînd organizațiilor comerciale locale, sînt argumente grăitoare în acest sens. În perfecționarea relațiilor dintre industrie și comerț, implicit în satisfacerea tot mai înaltă a preferințelor și gusturilor consumatorilor, un rol important îl joacă concursurile profesionale permanente la nivel republican, care se desfășoară pe etape între formații, echipe și întreprinderi. Toate acestea conduc la îmbunătățirea continuă a activității întreprinderilor de profil, influențînd favorabil asupra a ceea ce, în limbajul specialiștilor, se cheamă aprovizionarea ritmică și în structură a produselor solicitate de public.

Succesele obținute de întreprinderile Centralei în cadrul întrecerii socialiste au fost încununate prin decernarea Ordinului Muncii clasa I și a Drapelului de întreprindere fruntașă pe ramură în 1978 Întreprinderii de morărit și panificație Covasna, iar în anul 1979 întreprinderii similare din Teleorman.

Îi asigurăm pe toți cititorii — conchide tovarășa Elena Pavel — că întreprinderile de morărit, decorticat, panificație și produse făinoase vor asigura și în anul 1981 — într-un grad tot mai înalt — aprovizionarea cu specialități și produse de patiserie-plăcintărie într-o gamă sortimentală variată și de calitate superioară, care să răspundă gusturilor și exigențelor tuturor consumatorilor.

Nu putem decît să ne exprimăm satisfacția pentru aceste asigurări și, cu încrederea legitimată de realizările de pînă acum, să așteptăm traducerea acestor asigurări în viață.

ELENA ȘOIMU ■

CALITATEA PÎINII

O discuție despre pîine, acum, cînd grîul copt s-a așezat de mult și bogat în hambare, este, desigur, reclamată și de moment, de acest an ce-a încheiat cu bine ciclul recoltei, deschizînd altul, dar și de ceea ce, în chip permanent, noi, consumatorii, așteptăm de la acest nelipsit aliment de pe mesele noastre.

Discutînd cu tovarășa inginer Elena Pavel — director comercial al **Centralei industriale de morărit, decorticat, panificație și produse făinoase din București** — am aflat cîteva importante noutăți cu privire la preocupările existente în acest însemnat sector de activitate, legate de creșterea ponderii, în totalul desfacerilor, a specialităților de panificație și a produselor de patiserie-plăcintărie, de diversificarea structurii sortimentale în raport cu cererea de consum. Am aflat, cu alte cuvinte, că pîinea noastră cea de toate zilele este obiectul unor preocupări atente, complexe, de anvergură, judicios concepute și minuțios urmărite în întruparea lor practică, adică în calitățile nutritive și în gustul franzelei, al chifiei, al cornului sau al cozonacului pe care ni le oferim cotidian.

Măsurile luate pentru mai buna organizare a producției și a muncii, pentru dotarea și folosirea corespunzătoare a utilajelor, instalațiilor și liniilor tehnologice cu grad înalt de mecanizare și de automatizare, precum și pentru ridicarea continuă a calificării profesionale a lucrătorilor din acest domeniu, se răsfring, ni se spune, la ceasul de față, în tot atîtea acțiuni capabile să asigure realizarea cu succes a tuturor obiectivelor și sarcinilor ce stau în fața atît de solicitatei „industrii a pîinii".

O atenție specială se acordă, în același timp, testării preferințelor consumatorilor, în scopul diversificării și ridicării continue a calității producției. Expozițiile cu vînzare, organizate atît prin unitățile de desfacere proprii, cît și prin cele aparținînd organizațiilor comerciale locale, sînt argumente grăitoare în acest sens. În perfecționarea relațiilor dintre industrie și comerț, implicit în satisfacerea tot mai înaltă a preferințelor și gusturilor consumatorilor, un rol important îl joacă concursurile profesionale permanente la nivel republican, care se desfășoară pe etape între formații, echipe și întreprinderi. Toate acestea conduc la îmbunătățirea continuă a activității întreprinderilor de profil, influențînd favorabil asupra a ceea ce, în limbajul specialiștilor, se cheamă aprovizionarea ritmică și în structură a produselor solicitate de public.

Succesele obținute de întreprinderile Centralei în cadrul întrecerii socialiste au fost încununate prin decernarea Ordinului Muncii clasa I și a Drapelului de întreprindere fruntașă pe ramură în 1978 întreprinderii de morărit și panificație Covasna, iar în anul 1979 întreprinderii similare din Teleorman.

Îi asigurăm pe toți cititorii — conchide tovarășa Elena Pavel — că întreprinderile de morărit, decorticat, panificație și produse făinoase vor asigura și în anul 1981 — într-un grad tot mai înalt — aprovizionarea cu specialități și produse de patiserie-plăcintărie într-o gamă sortimentală variată și de calitate superioară, care să răspundă gusturilor și exigențelor tuturor consumatorilor.

Nu putem decît să ne exprimăm satisfacția pentru aceste asigurări și, cu încrederea legitimată de realizările de pînă acum, să așteptăm traducerea acestor asigurări în viață.

ELENA ȘOIMU ■

BUZIAȘ

O STAȚIUNE DE VIITOR

Aflată cam la jumătatea drumului dintre Lugoj și Timișoara, stațiunea balneo-climaterică Buziaș este cunoscută încă de pe vremea romanilor pentru apele sale tămăduitoare. Așezată în plină cîmpie a Banatului, la poalele dealului Silagiu, stațiunea Buziaș și-a căpătat renumele și datorită altitudinii ideale pentru afecțiunile cardiovasculare (132 m), dar mai ales mulțumită celor 1 141 de ioni negativi pe centimetru cub de aer, care o situează, ca interes terapeutic și climateric printre primele stațiuni din țară. La Buziaș și clima este ideală pentru cei suferinzi de afecțiuni cardiovasculare, deoarece trecerile de la un anotimp la altul sînt foarte lente, fără diferențe bruște de temperatură. La Buziaș este atîta liniște că se aude și iarba crescînd, motiv pentru care cei suferinzi se refac foarte repede. Pe lîngă procedurile medicale, liniștea și plimbarea în aer liber fac parte integrantă din prescripțiile medicale.

— Tovarășe director Nicolae Izgăreanu, după ce am făcut împreună această succintă trecere în revistă a ceea ce înseamnă stațiunea balneoclimaterică Buziaș, vă rog să-mi spuneți ce este nou în acest frumos colț de țară?

— De mulți ani, noi am căutat să modernizăm stațiunea, atît din punctul de vedere al aparaturii și procedurilor medicale, cît și al gradului de confort. Suprema noastră mulțumire este legată de intrarea în folosință a noului complex **Parc**, care, după părerea tuturor specialiștilor, corespunde, din toate punctele de vedere, celor mai exigente cerințe. Și la acest capitol vom fi recidiviști.

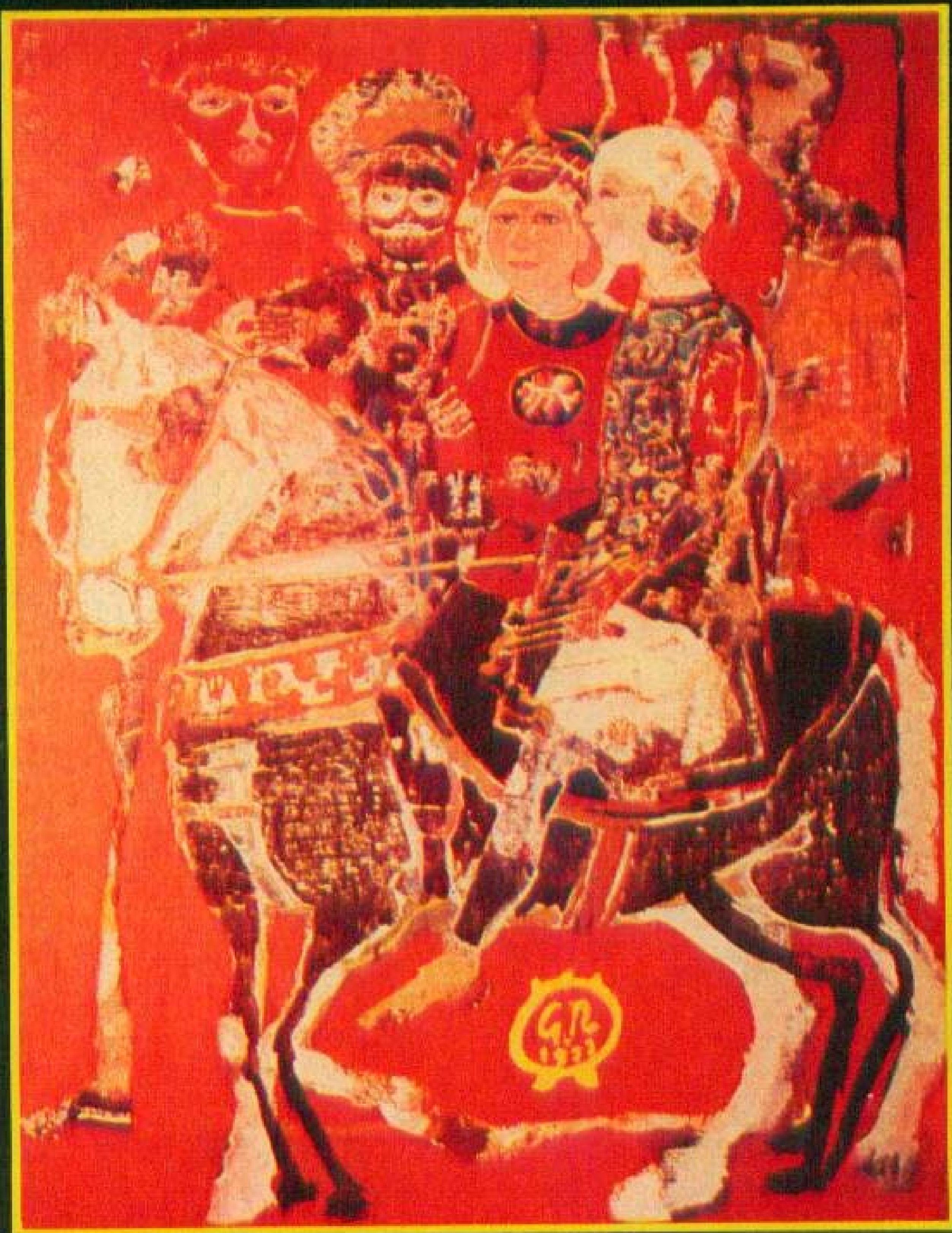
— Adică?

— Primul lucru care trebuie subliniat este poziția noii clădiri. Toate camerele sînt orientate spre miază-zi. Dacă spunem că din balconul camerelor se poate da mîna cu falnicii copaci ai minunatei noastre păduri, în care se zbenguie veverițe alintate, nu apelăm la o imagine poetică prea depărtată de adevăr. După părerea noastră, cea mai mare realizare este legată de faptul că aici se pot face toate tratamentele indicate de medicii noștri, bolnavii care se deplasează mai greu nefiind obligați să părăsească hotelul.

— Vă rog, pentru cititorii noștri, să faceți o descriere, chiar succintă, a noului complex.

— Complexul Parc dispune de 300 de locuri în camere cu două sau cu un singur pat, matrimonial (cum obișnuim să le numim). Elegantul restaurant poate satisface pînă la 500 persoane. Dispunem de un corp de medici cu înaltă calificare și de o modernă bază tehnică medicală, unde se pot efectua: ionizări, diadinamice, solux, diaflux multifuncțional, împachetări cu parafină, aerosoli etc. Dispunem, de asemenea, de o modernă sală de gimnastică, care este condusă de profesori specialiști în gimnastică medicală. După cum este bine știut, bolnavii de afecțiuni cardiovasculare trebuie să facă multă gimnastică, bineînțeles, sub strictă supraveghere. Am lăsat pentru final punctul tare al noului complex de sănătate, cum obișnuim noi să-i zicem. Baza tratamentului, la noi în stațiune, o constituie băile cu apă minerală, care pînă acum se făceau în cele două pavilioane existente. Noul complex dispune de 26 vane executate din inox, care — ceea ce este mai interesant — au o formă specială pentru cardiaci, adică favorabilă poziției șezînd. Vanele sînt amplasate într-o încăpere spațioasă, luminoasă și aerisită și sintem convinși că vor fi pe placul pacienților noștri. Trebuie să adaug că din cei 16 medici balneologi din stațiune, care sînt la dispoziția pacienților, 4 și-au susținut teza de doctorat, așa că să nu mire pe nimeni dacă în curînd oameni din toată țara vor veni la noi pentru un consult sau un diagnostic. Noi, totuși, dorim oameni cît mai sănătoși, care să vină la Buziaș pentru o cură de sănătate și de liniște. Avem atîta liniște încît am putea deveni și exportatori...

D. BÎRLĂDEANU

Artiști români de azi

GEORGETA NĂPĂRUȘ

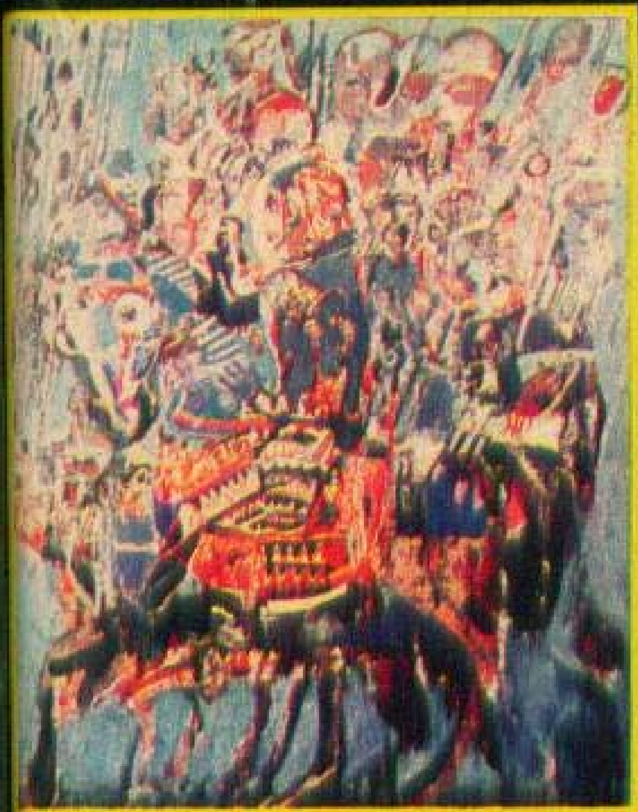

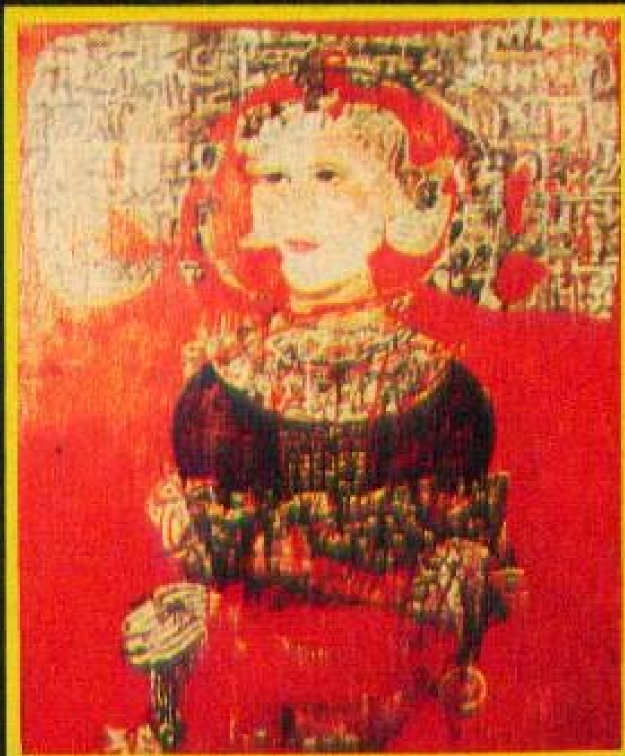

Fantasticul picturii Georgetei Năpăruș constă în aceea că deși toate sînt aici invenția artistului — motive, tehnică, idee, efecte — impresia e a unui lucru nu numai plauzibil, în relație cu realitatea de toate zilele, dar și în cea mai bună tradiție a picturii românești. Românescul acestei picturi e frapant și te amețește cu un dor de trainic și arhaic cum nu-l simți prea adesea. Georgeta Năpăruș este, fără îndoială, un artist original, la noi și pe toate meridianele. O originalitate care, cu substanța unui fantastic în aparență analizabil, nu tăinuiește nimic și e tot timpul taină. În fața acestei picturi, ai în permanență pofta de-a gîndi, de-a cerceta natura uimirii și a plăcerilor ce le prilejuiește. Spre deosebire de sumedenia de maniere moderne de-a face, în fond, un vechi oficiu, acela de mediator al vizibilului, concepția acestei picturi nu-i tranșant limpede, nu-i lesne de spus în cuvinte. Te poți apropia mult de miezul problemei ca să constați, la o nouă cercetare, că trebuie să iei totul de la capăt.

În cîțiva ani, orice om cu o inteligență iscoditoare învață să picteze și chiar să dea imagini emoționante. Pînă într-un punct, arta e o chestiune de educație, de instrucție și așezare într-o matcă. Există însă și arta de la acel punct mai departe. Tot fapte în putința omului, dar atît de misterioase și-atît de greu de imitat încît e util să credem pe-a bogatului la fel cum o credem și pe-a săracului. Unii oameni se nasc, pur și simplu, cu o nevoie de frumos aparte, unică, imprevizibilă. La Georgeta Năpăruș, nevoia de frumos se concretizează în imagini cu aspect de tapiserie. În picturile-tapiserii, în genere de dimensiuni mici, se petrece un soi de întrecere și anume o întrecere a figurilor de-a nu semăna deloc între ele, fiind la o primă vedere foarte asemănătoare. Ca și cum la fiecare nouă reluare a motivului ar avea loc o corecție genetică.

Un artist veritabil reușește să vadă interesantul acolo unde omul care nu-i artist e plictisit de-o banalitate. Georgeta Năpăruș nu vede numai interesantul în obișnuit ci mult mai mult. Întocmai unei mașini electronice generatoare de imagini,

GEORGETA NĂPĂRUȘ

mintea artistului fabulează neobosit în cîteva date și repere de-o simplitate descumpănitoare. Din aceste pricini, suprafața pictată e prelucrată la infinit, nu-i niciodată aceeași. Se știe că în macrofotografii experții știu să deosebească mîna maestrului într-un tablou rătăcit între falsuri. O macrofotografie a picturii Georgetei Năpăruș ar da surpriza unei tușe de-o infinită varietate. E semnificativ că dorința de a analiza trece, în fața unei astfel de picturi, înaintea dorinței legitime de a te pătrunde de fluidele ei. Odată lămurit asupra gratuității analizei, simți o descătușare foarte profitabilă. Te lași cotropit de mirificul lumii acestor imagini și nu-ți mai pui întrebări. Într-un fel, trăiești contemplația tot atît de liber ca în natură.

Georgeta Năpăruș a avut o retrospectivă, la sala Dalles, în februarie-martie. A fost una din cele mai pasionante expoziții din ultimii ani din țara noastră, cu un răsunet, totuși, măsurat. Cauza ar putea fi tocmai seducătoarea originalitate a concepției. Nu pentru că un mod profund original de a concepe pictura trebuie să întîmpine neapărat și o anume rezistență, ci pentru că — știind toate acestea — publicul și chiar criticii se întreabă dacă bucuria ce-o simt la o artă atît de nouă nu-i cumva o slăbiciune. Cu alte cuvinte, există destule situații în care un diagnostic al valorii e pus cu prudență întrucît sînt prea pregnante însemnele valorii. Iată o pictură de mare farmec și care-mi place, ar părea să spună cetățeanul, dar cine mă asigură că plăcerea nu-i vinovată? Cine-mi spune că, în perspectiva istoriei artei, entuziasmul meu nu-i o eroare?

Sînt întrebări care se pun. Veacul douăzeci, al tuturor schimbărilor, ne-a obișnuit cu ele, cu măsură și în bucurie. Cumpănim atent totul, înainte de-a ne-o exprima, cumpănim totul atît de nuanțat încît nu rareori pierdem din vedere însuși obiectul operațiunii. Asta s-ar putea numi, pînă la urmă, înțelepciune, numai că e o treaptă a înțelepciunii de care n-ar trebui să fim prea mîndri c-am atins-o.

TUDOR OCTAVIAN ■

GRIJA PENTRU SĂ

Împreună cu întreaga țară, județul Olt se înfățișează în acest an ca o poartă larg deschisă unei noi etape istorice în devenirea spre comunism — mai înfloritor și mai prosper ca niciodată. Succesele dobîndite în toate domeniile de activitate de către colectivele de muncă sînt o mărturie de necontestat a saltului spectaculos înregistrat în viața economică și socială a locuitorilor acestei părți a țării. Ei au urcat, prin luminosul timp al socialismului, din cincinal în cincinal, muncind și creînd cu abnegație și dăruire, înălțînd cutezători cetăți industriale, ridicînd tot mai sus cotele belșugului ogoarelor înfrățite și, mai presus de orice, deschizînd era demnității plenare a omului.

Despre grija pentru sănătatea oamenilor Oltului vom vorbi în acest reportaj. Pentru că, știut este, starea de sănătate a populației reflectă consecințele, îndepărtate sau mai apropiate, ale modului de viață, ale condițiilor de muncă, ale sistemului social-economic în care trăiesc ei. E suficient să amintim că în trecut problema sănătății și asistenței sociale nu intra în preocupările administrației locale, că în prezent acestea sînt considerate probleme centrale ale activității lor, și simpla spusă e în măsură a defini uriașul pas înregistrat pe acest drum al grijii față de om. După cum suficient ar fi să apelăm la o prezentare comparativă a alocațiilor bugetare în trecut și în prezent, pentru a ne da seama de superioritatea orînduirii noastre socialiste, în care grija față de om este principala problemă a politicii de stat. În anul 1938, de exemplu, plata burselor, a alocațiilor pentru construcții de școli, cămine culturale și cheltuieli sanitare, prevăzute în buget, se ridica la 172 500 lei, sumă aproximativ egală cu cea prevăzută pentru plata chiriei locuinței subprefectului, a încălzitului și iluminatului acesteia, pentru care în buget se prevăzuse 169 700 lei. Azi, cheltuielile pentru asigurarea sănătății se ridică la peste 230 milioane lei, cifră care spune mult dacă ar fi să o punem alături fie și de cea a anului 1968 — 69 milioane lei.

Astăzi, asistența medicală a populației județului Olt este asigurată de un spital județean cu aproape 1 500 de paturi, 4 spitale orășenești — în centrele urbane Balș, Corabia, Caracal, Drăgănești-Olt, 3 spitale comunale — în localitățile Scornicești, Spineni și Schitu-Greci —, 96 de dispensare comunale, 16 dispensare urbane teritoriale și școlare, 18 dispensare de întreprindere. La nivelul județului Olt funcționează, de asemenea, o Stație județeană de salvare, un Centru de recoltare și conservare a sîngelui, Centrul stomatologic Slatina, Leagănul de copii și 13 creșe, totalizînd 1 146 de locuri, unități de asistență medico-sanitară construite majoritatea în ultimul deceniu și jumătate. Sînt în curs de realizare și urmează a intra în folosință alte noi unități spitalicești — unele la sfîrșitul anului, altele în perioada imediat următoare —, printre care un spital cu 430 paturi, cu dispensar policlinic în orașul Caracal, un pavilion spitalicesc cu 200 paturi în municipiul Slatina, blocul materno-infantil județean cu 480 paturi, noi dispensare medicale în localitățile Slatina, Balș, Drăgănești, Piatra-Olt, Valea Mare, Potcoava, Curtișoara, Șerbănești,

...NĂTATEA OAMENILOR

Văleni, noi crește în orașele Slatina și Balș.

Concomitent cu dezvoltarea rețelei sanitare, cu asigurarea unei mai bune baze materiale (sumele nou alocate pentru aparatură și instrumentar medical modern depășesc 45 milioane lei) și de cadre, s-au creat condițiile pentru ca o serie de specialități — cardiologie, oftalmologie, traumatologie, urologie, medicina muncii, oncologie ș.a. —, pentru care, în urmă cu cîțiva ani, bolnavii erau trimiși în centre universitare pentru tratament, să fie reprezentate în structura unităților sanitare de interes județean. Se pregătește, în continuare, constituirea secțiilor cu profil de recuperare medicală, chirurgie plastică și recuperatorie, chirurgie infantilă, cabinete de endocrinologie, gastro-enterologie și boli de nutriție. Și, pentru că tot am apelat la graiul cifrelor, atît de semnificativ în acest context, vom recurge la alte cîteva, din multele posibile, pentru a întregi tabloul spectaculosului salt înregistrat și în acest domeniu al vieții. În prezent, în unitățile sanitare ale Oltului lucrează peste 600 medici și peste 2 000 cadre medii. Calitatea asistenței acordate, îmbunătățită datorită condițiilor nou create, a condus la ameliorarea succesivă a indicatorilor sanitari. S-a redus sensibil morbiditatea printr-o serie de boli transmisibile ; altele, ca febra tifoidă, tetanosul, difteria, poliomielita nu mai înregistrează cazuri noi ș. a.

OAMENI CARE SE DĂRUIESC OAMENILOR

Să ne rupem din această lume concentrată, și trebuie să recunoaștem, seacă, a cifrelor. Să ne oprim în mijlocul celor care, neprecupețind nici un efort, au pus umărul la realizarea ei. Îi vom numi simplu: oameni care se dăruiesc oamenilor. Descoperim printre ei o lume în care se află îmbinate pasiunea, dăruirea, entuziasmul, un entuziasm de un realism pe care, doar ei, medicii, care se bat zi de zi, ceas de ceas, secundă cu secundă cu moartea, ridicînd ștacheta vieții, sînt capabili a-l îngemăna astfel. Dr. Aneta Ciocan, directoarea Direcției sanitare județene, ea însăși exemplu de muncă și viață, de etică profesională, ar putea fi cea mai expresivă chintesență a spuselor noastre de mai înainte. Pe lîngă atît de complexele sarcini ce stau în fața unui conducător, nu le uită nici un moment pe cele ale medicului ftiziolog care este, în nopțile adînci continuîndu-și cercetările, obsedantele cercetări pentru pătrunderea în adîncurile nepătrunse încă ale ftiziologiei. Ultima comunicare științifică pe care a prezentat-o la recenta Conferință națională de tuberculoză, desfășurată în Capitala țării, este o dovadă vie a crezului ei că cercetarea în lumea medicală face parte din sarcinile cotidiene. Alte cîteva nume, care s-ar putea traduce în eforturi necontenite puse în slujba vieții, se înscriu în primele rînduri ale bătăliei pentru om : dr. Ion David, medic, director adjunct al Direcției sanitare județene cu probleme de spital, dr. Mihai Nicolae, medic, șef secție interne, secretarul Comitetului de partid sănătate, dr. Gheorghe Giurma, medic, inspector cu probleme de igienă, dr. Gabriel Calangiu, medic, inspector cu ocrotirea mamei și copilului... Lista noastră rămîne deschisă.

„MULȚUMIM CU LUMINA OCHILOR NOȘTRI"

Așa se încheie o scrisoare semnată de 8 olteni din satele județului, fericiți că după niște ani buni și-au recăpătat vederea. Simți, în fiecare semnătură, emoția celui care vede unde să-și aștearnă numele, a celui care reușește de acum singur să-și aștearnă pe hîrtie mulțumirea față de medicul-Om Mihai Constantinescu, față de colectivul care l-a îngrijit cu migală. Ei vin și depun mărturie în fața lumii că în secția de oftalmologie a spitalului, singura din județ, se rezolvă cu succes cazuri de la cele mai neînsemnate, pînă la marile intervenții chirurgicale, în care se includ și ei, cei 8. Secția lor fiind înzestrată cu aparatură modernă, la nivelul marilor clinici de specialitate.

Am putea călători, pornind de la scrisorile de mulțumire, prin toate secțiile, prin toate spitalele și dispensarele județului. Ne vom opri aici însă, consemnînd un fapt care nu suportă tăgadă. În județul Olt cei puși în slujba sănătății omului nu dezmint încrederea acordată.

M. FLOREA ■

...MARI ŞI MICI...

Sala unui teatru pentru copii seamănă vara cu o clasă de şcoală... Parcă auzi clopoţelul, vocile copiilor, risete zglobii... Şi actorii sînt în vacanţă. Alba ca Zăpada se bronzează la mare, Făt Frumos îşi întăreşte muşchii înotînd, iar balaurul sperie ospătarii necinstiţi. Dar teatrul, chiar în vacanţă se pregăteşte pentru a-şi întîmpina oaspeţii.

Odată cu clopoţelul şcolii, bate şi gongul teatrului Ion Creangă, anunţind strînsa legătură dintre aceste două instituţii pe care o visa Alecsandri. Şi pentru că am pomenit de bardul de la Mirceşti să amintim de ultimul spectacol al stagiunii teatrului din Piaţa Amzei, Cînd erau bunicii mici (Din lumea lui Alecsandri). E vorba de un spumos mănunchi de momente scenice, trasînd o diagonală prin opera celui care a fost în egală măsură poet şi dramaturg : de la pasteluri, la Coana Chiriţa, într-un vesel galop, ce oferă astfel şi o imagine exhaustivă a operei vizate. Pentru că, dorindu-se un spectacol-lecţie, reprezentaţia se supune pînă la urmă cu succes rigorilor genului dramatic, fiind instructivă şi amuzantă pentru elevii claselor mari şi, de ce nu, şi părinţilor. În regia Ilenei Cîrstea interpretează roluri mari şi mici numeroşi actori care cîntă, recită şi dansează, folosind chiar şi travestiurile. Spectacolele-lecţii vor face parte integrantă din viaţa teatrului, ele venind în ajutorul programelor analitice : vom vedea deci o lecţie despre Caragiale, o alta despre poezia patriotică, despre natura Patriei cîntată de scriitori etc.

De un deosebit succes s-a bucurat în cadrul stagiunii estivale comedia lirică a lui Valentin Kataev, Vremea dragostei (regia Cornel Todea), în care interpretul principal G. Iencec a şi fost laureat la Festivalul teatrelor de tineret de la Costineşti.

Spicuind din repertoriul teatrului Ion Creangă să amintim de clasicii scrisului pentru copii prezenţi aici : Fraţii Grimm cu Alba ca Zăpada, Victor Eftimiu cu Înşir'te mărgărite, V. I. Popa cu Păpuşa cu piciorul rupt, G. M. Zamfirescu cu Sfîrlă năzdrăvanul, Saint-Exupery cu Micul Prinţ, Lewis Carrol cu Alice în ţara minunilor, de scriitorii contemporani Mircea Sîntimbreanu cu Recreaţia mare, în versiunea scenică a lui Ion Gh. Arcudean, Alecu Popovici cu Cine se teme de crocodil şi Scufiţa cu trei iezi, Tudor Popescu cu Băiatul cu floarea, Victor Tulbure într-un antrenant şi colorat recital al Danielei Anencov Şi cu Daniela zeco.

Dar pentru viitor ? Să ne adresăm deci directorului teatrului, scriitorul Alecu Popovici : „Ce noutăţi va aduce teatrul Ion Creangă" ?

— Noutăţi. Într-adevăr noutăţi ! Trei premiere absolute, cum le numim noi, oamenii de teatru ! Va vedea lumina scenei prima piesă istorică pentru copii, scrisă de Dan Tărchilă şi inspirată din legendele vremii lui Ştefan cel Mare. Leonida Teodorescu a scris pentru noi o subtilă şi graţioasă piesă, ca un sunet de clavecin, închinată purităţii sufleteşti.

Irina şi Topka, o piesă-dezbatere este şi cea a lui Al. Mitru (în colaborare cu C. Mateescu) Avionul de Cluj, ce aduce la lumina rampei destinul unui adolescent neliniştit. Să mai adaug două premiere absolute : Pană de cauciuc, piesă-reportaj de N. Iordanov şi insolita Goana după fluturi a subtilului ironist care a fost Bogdan Amaru. Să mai adaug la enumerare veşnic tînăra comedie a lui Shakespeare — Doi tineri din Verona ; sîntem în continuare în căutarea unei piese bune din viaţa pionierilor. După cum vedeţi, ambiţii mari, dorind să aducem la lumina rampei, lărgindu-ne tot mai mult sfera de preocupări şi spre publicul de vară, piese pentru tineri, adolescenţi, maturi de toate vîrstele. Reprezentaţiile noastre solicită eforturi complexe — de la cîntec la dans şi acrobaţie — deci calităţi majore pentru un gen considerat, din păcate, minor, chiar de unii cronicari cu zîmbete superioare şi suficienţă. Năzuim să însoţim deci publicul tînăr — de la şoimi cu, să zicem, Scufiţa, la pionieri cu Recreaţia mare, la adolescenţi cu Micul Prinţ şi la tineri cu Shakespeare. Nu vom precupeţi nimic, pentru că am dori să ne însuşim în întrecere cu noi înşine celebrul dicton — Citius, altius, fortius.

VALERI MORARU ■

Cîte ceva despre
MODA '81

Nu ne putem face decît datoria față de acest sezon al modei, fără a avea pretenția de a și impune modelele alese. Căci, trebuie să mărturisim încă la începutul acestor rînduri, nu sîntem de meserie și nici nu lucrăm în domeniul artei vestimentației, dar, din simț practic și, mai ales, din dorința de a propune acele modele care ni se par a da un exemplu al bunului gust al creatorilor lor, ne-am grăbit a susține acest colț de modă al Almanahului „Flacăra" 1981.

Pentru documentare, am răsfoit revistele de specialitate, reținînd numai acele modele care le-am bănuit mai pe gustul general al cititoarelor ; am luat legătura cu creatorii de modele, un exemplu ar fi tînăra creatoare Croitoru Ana, de la Casa de mode a UCECOM-ului ; am colindat prin magazine și am participat la cîteva parade de modă aflînd cîte ceva despre Moda anului 1981. Iată ce :

Referindu-ne la culorile ce se vor purta în acest an trebuie să subliniem faptul că albul și negrul sînt vedete, separat sau în combinații asortate, că roșul revine cu pași deciși, dînd la o parte lilaul și griul de anul trecut. În ciuda acestor trei culori forte, paleta generală a culorilor tinde spre pastel, spre culorile stinse, în nuanțe dulci, marcate și înviorate doar de garniturile contrastante (pentru că, o spunem acum, anul acesta se poartă garniturile, broderiile, bordajele, bentițele și combinațiile). Olivul, galbenul — în tonurile sale mai grizate — bleul azur, apoi albastrul bleumarin, cu irizări de fildeș, bleu lavand, grej, citron stins, vernil, muștar ...în tonuri mai grizate, cu aspectul și intensitatea culorilor mai diminuată. Li-

jaul se pierde, iar în vară bleumarinul ecru se va instaura vedetă. Atît despre culori. **Materialele** trebuie să fie suple, moi. Se poartă jerseul subțire, dar și bucleul, se poartă ecosezul dar și dungile, se poartă țesătura mată dar și lameurile, care revin în modă cu mult curaj. Catifeaua, — atît cea netedă, mătăsoasă cît și cea reiată — rămîne în tonul modei și pe placul creatorilor. O noutate — sînt foarte căutate materialele cu jocuri în țesătură — cu linii lucioase alături de altele mate. Acest joc, între mat și lucios, ajută la farmecul ansamblurilor vestimentare, dar, mai ales, asemenea țesături vor fi folosite pentru executarea taioarelor elegante, de ocazie. Pentru cele sport, ca și pentru pardesie, twids-urile rămîn în atenția modiștilor.

În privința siluetelor modei 1981 trebuie să remarcăm gentilețea celor ce o decid. Aici siluete de diferite calibre se pot încadra în măcar una din cele trei aflate pe podium. Astfel se poartă silueta dreaptă (mă refer la croiul îmbrăcămintii !) în formă de dreptunghi, silueta în formă de x, adică cu elemente petrecute, sau care să marcheze talia, lăsînd în partea de jos mai multă larghețe, eventual cloș, și, în sfîrșit, silueta trapez — adică umerii marcați mai mult îngustîndu-se linia spre partea de jos.

Umerii rămîn și în acest an marcați, dar nu cu exagerare. Se pune accent pe linia tubulară, ușor conicizată care, într-un fel, avantajează.

Paltoanele, începem cu ele pentru că sîntem în plin sezon, vor fi mai puțin tighelite. Acum se pune mai mult accent pe croială. Ea să fie simplă, nu sofisticată, nu complicată, dar elegantă. Talia paltonului trebuie marcată cu cordoane late din piele. Ca noutate apar culisajele fragmentate, adică plasate pe porțiuni, pe șolduri, sau la spate, care se desprind foarte elegant de sub lățimea cordonului. **Gulerele sînt mai** mici, reverele aproape dispar, iar gulerele șal dispar complet lăsînd loc acelui guler ridicat, gen tunică. Butonajul este ascuns, nasturii pot să fie în culori contrastante, dar asortate. Și, din nou o noutate, în acest an se poartă foarte mult închiderea asimetrică. Buzunarele vor fi mai mult ascunse și mai puțin aplicate. Și ele se pot așeza asimetric, chiar și la pardesie sau taioare. Lungimea s-a scurtat simțitor. Fusta abia acoperă genunchiul, iar pardesiul sau paltonul va trece cu puțin peste lungimea rochiilor. Mini-ul se arată la orizont... Un element nou — reapar **jachetele** ce vor însoți fuste din același material, sau din material asortat. Treisferturi sau ceva mai lungi, încadrîndu-se în acele șapte optimi ai lungimii noastre jachetele sînt foarte practice. Se pot purta și la pantaloni, care rămîn în vogă, dar foarte înguști în partea de jos și mai bogați înspre șolduri. Unele jachete se pot croi fără guler, nebutonate, foarte practice toamna purtate peste rochii.

La **pardesie** apar încrustațiile de cute, atît pe șolduri cît și pe tot diametrul corsajului. Închiderea asimetrică ne obligă la cambrarea lui mai mult. Reverele foarte mici, dar mai ales se preferă gulerul tunică.

Și la **costumele taior** se păstrează asimetria. Chiar și la fuste, care în general se vor purta înguste, dar pot suporta încrustații de cute pe lateral, spre tiv, dispuse asimetric (adică numai într-o parte, de pildă). Cute asimetrice, despicăturile adînci, bordajele din material coordonat (uni cu imprimeuri, dungi cu carouri etc) sînt doar cîteva elemente ce vor în-

MODA '81

frumuseţa linia dreaptă a fustelor.

Umerii sînt cei care determină silueta. Ei vor fi subliniaţi de o croială amplă, bogată. Talia marcată prin cordoane, corsete, fronseuri, culisaje. Şi aici o noutate — talia se lungeşte puţin, mai jos de linia ei obişnuită, fiind asociată cu lărgimea fustei, lucrată în cloş, pliseuri sau cute călcate.

Rochiile aduc elementele cele mai noi în moda actuală. Linia coloristică a materialelor trebuie neapărat punctată de cordoane, încrustaţii, volane (repetate la tiv, la guler) contrastante. Partea de sus a corsajului e bine să fie complet dreaptă, necambrată. Din nou mîneca treisferturi se iveşte în moda anului. Decolteul barcă va fi concurat de volanele, pliseurile, gulerele şi încrustaţiile adunate în jurul gîtului ce vor însoţi modelul rochiei. Pe piept, pe mîneci, la tiv se pot face broderii sau încrustaţii în forme romboidale, în general sugerînd linia frîntă. Executate din materiale diferite, aici gama e foarte largă, depinde de imaginaţia fiecăruia, acestea dau o notă de eleganţă în plus. Rochia cu bretele, recomandată nu numai pentru sezonul cald ci şi pentru cea de seară, dreaptă, tubulară rămîne la modă ! Nu renunţaţi la ea.

Rochia sport păstrează buzunarele aplicate asimetric, încrustaţiile executate

pe plătcuțele atît de tinerești, culisajele din talie vor da o notă de bun gust modelelor.

Bluzele rămîn în general în linia modei anului trecut, cu acele amănunte atît de feminine pornite de la croiala lejeră, suplă la care se adaugă asimetria, jabourile, fundele, gulerele mici, aproape o bentiță. La toate, o poșetă plic și un pantof cu tocul puțin mai gros vor adăuga un plus de eleganță.

Moda masculină este sobră, orientată atît spre clasic cît și spre sport. Eleganța costumelor bărbătești va fi dată de țesătura stofei și de culoarea aleasă. Brunul e culoarea dominantă (nu numai la bărbați, se înțelege !)

Sacourile se scurtează față de anul trecut. Panta-

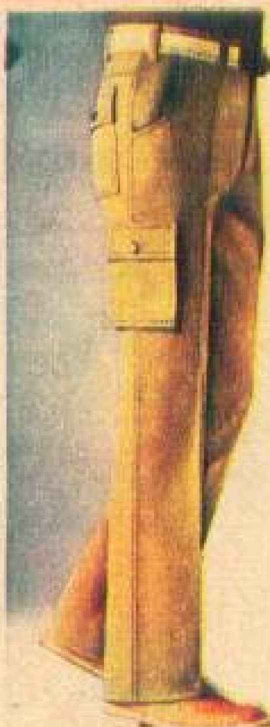

MODA '81

lonii își mențin faldurile de la șolduri, avind o lățime în partea de jos de 22—26 cm. La bărbați croiala se orientează către sugerarea a două siluete: una dreaptă și alta amintind litera V. Umerii drepți și accentuați, dar linia e largă, fluidă nu marcată în talie.

Jachetele sport acoperă genunchiul și vor fi tighelite, gen matlasaj, (matlasajul e foarte indicat și-n moda feminină) cu culori contrastante. Butonajul coborît și, uneori, se va păstra un singur nasture (la sacouri), avînd ca efect alungirea reverului, care a devenit foarte îngust. Apare și în moda masculină asimetria, în special la produsele sport, unde buzunarele vor fi subliniate cu clape, fermoare, tighele, sau intervenții din tricot.

La costume reverele înguste și neapărat cu vestă. Cămășile vor avea gulerul foarte mic, foarte îngust terminat cu colț sau rotunjit.

Vă asigurăm că, dacă veți respecta întocmai aceste detalii de modă veți atinge parametrii eleganței anului 1981. Nu vă dorim decit succes! Și dacă nu reușiți a ține pasul, consolați-vă cu citeva lucruri tricotate, pentru că, aflăm în ultima clipă — tricotajele încă se mai poartă. Un ochi pe față, un ochi pe dos și așa trece anul, și moda anului 1982 cine știe cum va mai fi!?

CORNELIA BARBU

Lerui ler la ferestrele viitorului

De aproape două mii de ori la rind, la marea sărbătoare a confluenţei dintre ani, copiii satului românesc au colindat din casă-n casă, aducind cu ei atmosfera tonică a unei noi speranţe, a unei nestrămutate increderi într-un an mai bun. Imbrăcind straie de sărbătoare, cu toiege-n miini, constituindu-se in cete, mici grupuri de inimoşi, adevărate nuclee ale unei prime forme de intovărăşire tradiţională in consolidarea spiritului de colectivitate, intrajutorare şi solidaritate in acţiuni temerare — la miez de noapte, pe uliţele intunecoase ale satului de odinioară, inotind prin troienii de zăpadă, infruntind gerul şi luptindu-se cu haitele de ciini — ei, copiii, cintau cu glasurile lor cristaline, la ferestrele gospodarilor, urări de bine, belşug, fericire şi sănătate. Actori şi deopotrivă spectatori ai spectacolului ei intruchipau rostul şi sensul unui ceremonial şi ritual totodată, trecind cu bărbăţie o primă probă a curajului civic, a primei manifestări artistice pe marea scenă a satului, a cunoaşterii directe a familiilor sătenilor. Bucuria pentru consolidarea unei familii cu asemenea temerari este exprimată şi de o colindă din Oltenia, zisă in Ajunul Anului Nau :

Măi ferice, măi ferice,
Oi leroi, da leroi ler !
Măi ferice de-acest om bun
C-are fii şi-are nepoţi,
Oi leroi, da leroi ler !
Şi stau jur prejur de masă,
Parc-ar fi-un pom inflorit,
Pica-şi toamna de rodit.
Rodu-n codru să-nrodească
Acest om bun
să-mbogăţească

Ca măr dulce-n primăvară
Sara bună d-astă sară
La anul şi la mulţi ani ! (1.)

Pe meleagurile Oltului, la deal sau la cîmpie, prin noaptea-ntunecoasă şi pe uliţele înzăpezite, pîlcurile de copii cu sorcove şi steluţe, cu pluguşoare şi buhaie, cu tălăngi, clopoţei şi harapnice, învîiau o stare sărbătorească plină de veselie, zumzet şi freamăt. În părţile Olteniei, ca şi ale Transilvaniei, copii colindători numiţi „piţărăi" atingeau cu toiegele lor stîlpii de la porţi, tocurile uşilor, parmacii grajdurilor şi ai hambarelor, grinda caselor, scormoneau cu beţele în cărbunii din vatră, pentru a aduce noroc şi belşug. Urarea „piţărăilor" din Oltenia şi Muntenia este asemănătoare celor din Hunedoara, Bihor, Maramureş şi Dobrogea, vizînd împlinirea unui ideal de bogăţie în tot ceea ce constituia gospodăria tradiţională :

Bună-i ziua lui Ajun
Că-i mai bună-a lui Crăciun,
Într-un ceas bun !
Porci graşi unsuroşi
Să-i mănînce oameni
sănătoşi,

Boi trăgători,
Stupi roditori,
Cai încurători,
Oi lînoase,
Vaci lăptoase,
Pui de găină,
Pui de raţă,
Pui de toate animalele,
Bani şi sănătate ! (2.)

Această urare din Mehedinţi glăsuieşte întocmai ca o alta, din Dobrogea :

Ciurlai leasa, leasa,
Caii-ncurători,
Boii trăgători,
Porcii rîmători,
Vacile lăptoase,
Oile lînoase,
Stăpînu să trăiască
Să le stăpînească ! (3.)

sau din Maramureş :

Chiraleisa, leisa,
Grîu de primăvară,
Şi prin pod şi prin cămară,
Şi prin tindă şi p-afară,
Cîte paie în coteţ
Atîţia peţitori s-aveţi,
Cîţi cărbuni în vatră,
Atîţia peţitori la fată ! (4)

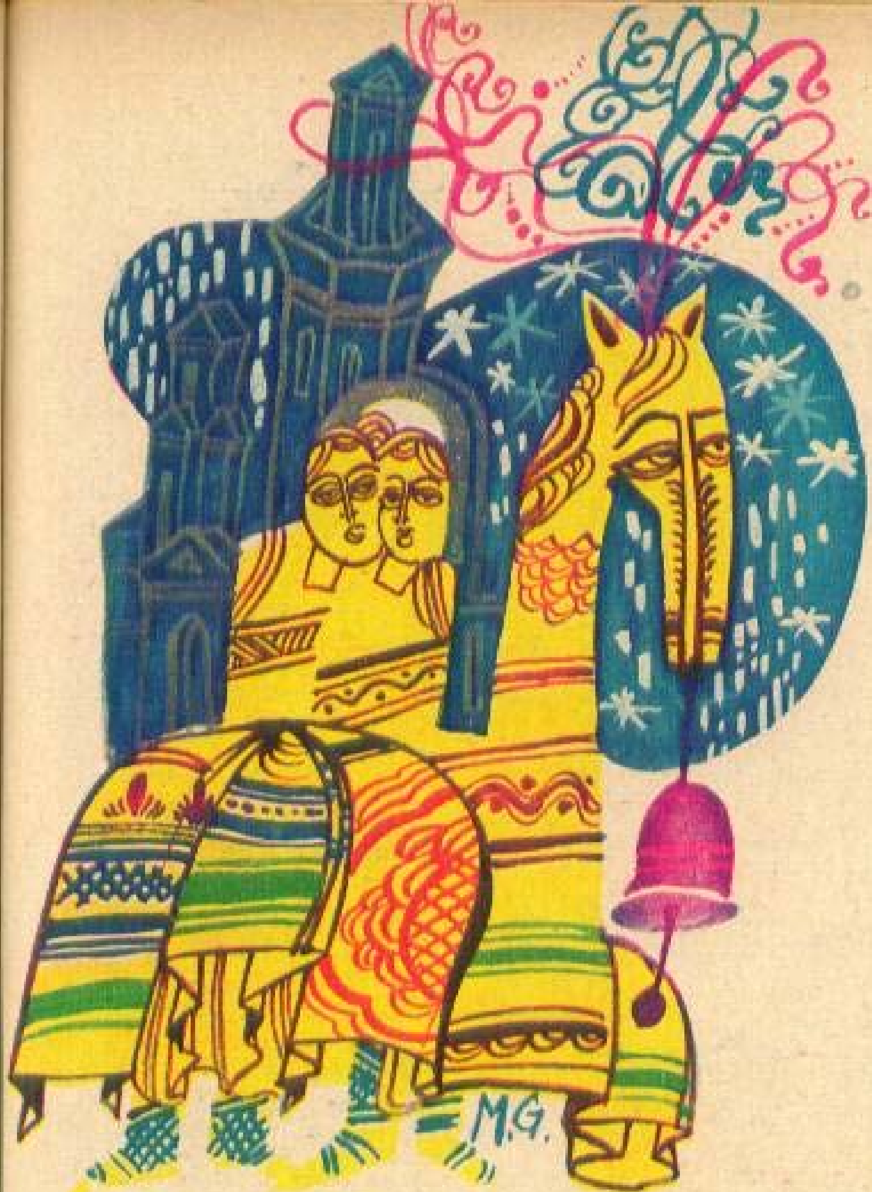
În Bihor, „piţărăii", purtînd clopoţei în mîini sau la gît, intrînd în curtea gospodarului, „ţîngălesc", adică sună din clopoţei să-i audă gazda şi să se pregătească. Ei înconjoară casa, grajdul, coteţele, sunînd din clopoţei şi zicînd :

Ţingalesa, mandalesa,
Stogul cît casa,
Prinosul cît masa !
Rodu-n boi,
Rodu-n oi,
Rodu-n vaci !
Tăt de-aieste ni-o fost dragi.
Cîţi cărbuni în vatră,
Atîţia boi în poiată,
Cîte păsări zburătoare,
Atîtea vaci mulgătoare !
Cîte paie pe coteţ,
Atîţia copii s-aveţi !
Cîte paie pă poiată,
Atîţia copii pă vatră ! (5.)

Specifică Munteniei este urarea cu sorcova, un buchet mare de flori din hîrtie în diverse culori, cu poleială, beteală şi în vîrf cu un mănunchi de busuioc. Odinioară se sorcovea cu ramuri de măr, de păr sau de trandafir, înmugurite şi chiar înflorite. Atingînd de mai multe ori, ritmic, pe membrii familiei colindate, copiii urează sănătate şi belşug, transfigurînd o viziune de aleasă frumuseţe :

Sorcova, vesela,
Să trăiţi,
Să-mbătrîniţi,
Ca un măr,
Ca un păr,
Ca un fir
De trandafir,
Ca merii
Ca perii
În mijlocul verii !
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
Tare ca fierul,
Iute ca oţelul !
La anul şi la mulţi ani ! (6.)

Copiii din Moldova, pe lingă colindatul cu buhaiul și plugușorul, mai merg și cu „semănatul", aruncind în casa colindată boabe de griu, orz sau mei, ori simbolizind gestual, în timp ce urează :

Să ningă, să plouă,
Să picure rouă,
Griu să-ncolțească,
S-aducă nădejde
Trecind de primejdie,
Copiii să crească,
Mulți ani să-nflorească ! (7.)

Pentru urările lor, copiii sint omeniți cu daruri : colaci, covrigi, mere, nuci, pere, alune și bani. De cele mai multe ori, în urările adresate de ei se face aluzie la darurile ce trebuie să le ofere gazda, ca în acest text din Huedin :

Puică neagră bagă-n sac,
Scoală, gazdă, dă-ni colac,
De ni-i da, de nu ni-i da,
La fereastră nu ți-om sta,
Că ni-i scurtă bondișca
Și ne temem c-om-ngheța. (8.)

Obiceiul colindatului copiilor și urările lor, pline de poezie și farmec, întruchipează un mod de viață propriu ospitalității românești dominat de bucuria apropierii dintre oameni, de dorința pentru mai bine, mai mult, mai frumos. Colindul copiilor este o punte de lumină de la un an la altul, o fereastră larg deschisă spre viitor. Rădăcinile lui sint înfipte adînc în viața poporului nostru, identificindu-se cu însăși epoca de formare a neamului, căci unele din urări sint aidoma celor din documentele latine tirzii publicate de Du Cange [9] și traduse de S. Mangiuca [10], documente relevante în acest sens : „În prima zi a lui ianuarie la Roma, intrînd copiii în case, poftesc bінеțe... Acestea sint jocuri îndătinate la romani în zilele prime ale lui ianuarie. În ajunul (noaptea) calendelor copiii se scoală de timpuriu și iau cu dînșii un scut. Unul dintrînșii e travestit într-o mască și cu o pită la gît legată. Fluierînd, ei bat într-o timpană (cobză), merg din casă în casă, se string în jurul scutului, pe cînd timpana sună și masca urează. După terminarea acestui joc, primesc de la stăpînul casei daruri precum dînsului place a da. Astfel fac de la casă la casă. În acea zi mănîncă din tot felul de legume. Iar dimineața se scoală doi copii dintrînșii, iau ramure de olivu (măslin) și sare și, intrînd prin case, salută casa astfel : în astă casă să fie bucurie și veselie, cîți fii mititei, atîția purcei și tot atîția miei, poftind și de toate cele bune, apoi înainte de răsăritul soarelui mănîncă sau miere sau altceva dulce spre a le purcede dulce tot anul fără ceartă și fără lucruri grele".

În ciuda vechimii lor de aproape două milenii, aceste urări sint actuale, căci viața, cu toate primenelile și evoluția ei de la an la an și de la epocă la epocă, este în permanență actuală prin dorința de frumos, de prosperitate și de progres. Această dorință este întruchipată și de urările copiilor — acest simbolic „Ierui-Ier" cîntat la ferestrele viitorului.

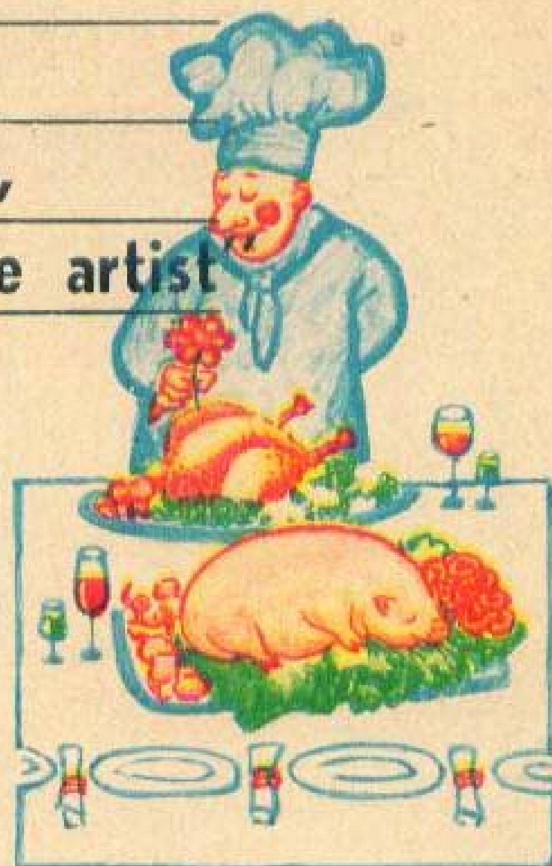
I.C. MOANȚĂ
Desene de
MIHAI GHEORGHE

---

[6] Mohanu, C., Fintina dorului. Poezii populare din Țara Loviștei, București, 1975, p. 144—145 ;
[2] Pop, M., Obiceiuri tradiționale românești, București, 1976, p. 43 ;
[3] Mihalcea, Gh., La fintina de sub deal. Folclor poetic nord-dobrogean, Tulcea, 1971, p. 14 ;
[4] Arhiva Institutului de cercetări etnologice și dialectologice, București, mgt. 3085 d. Sîrbi, Budești, Maramureș ;
[5] Maria Ioniță, Flori din Apuseni, Cluj-Napoca, 1976, p. 253 ;
[6] Mohanu, C., loc cit. p. 157;
[7] A.I.C.E.D., mgt. 1500 j. Fundu Moldovei, Suceava ;
[8] Mirza, Tr., ș.a., Folclor muzical din zona Huedin, Cluj-Napoca, 1978, p. 84 ;
[9] Du Cange, Glossarium mediae et infimae latinitatis, Paris, 1844, III, p. 962 ;
[10] Mangiuca, S., Călindariu... pe anul 1882, Brașov, 1881, p. 18.

Și la Timișoara

„...bucătăria e o artă, atunci cînd bucătarul e artist"

Pe întreg teritoriul timișorean funcționează 171 unități de alimentație publică. În afara restaurantelor clasice, în orașul de pe Bega mai există numeroase unități cu autoservire repartizate pe întreg teritoriul orașului, cofetării, unități gospodina, bistrouri, cafe-baruri, bodegi, patiserii, bufete de incintă și restaurante cu profil lacto-vegetarian. În toate aceste unități, aproape 2 500 de ospătari, bufetieri, cofetari, bucătari, patiseri cu o bună pregătire profesională sînt la dispoziția clientelei pasagere, dar mai ales stabile, totdeauna cu **zîmbetul pe buze, gata** pentru a veni în întîmpinarea dorințelor clientului.

În alimentația publică timișoreană, versurile lui Al. O. Teodoreanu : „Nu-i loc pentru estet să fie trist / Căci și bucătăria e o artă / Atunci cînd bucătarul e artist" a căpătat de mult statut de principiu, motiv pentru care în orice unitate, calitatea preparatelor este ireproșabilă.

Cu aceste gînduri despre realitățile din alimentația publică timișoreană, am pătruns în biroul tovarășei Emilia Orban, directoare adjunctă a Întreprinderii comerciale de stat pentru alimentație publică din Timișoara.

— Ceea ce pot să vă spun, în plus față de ce ați remarcat dv., este că întreprinderea noastră, prin toate unitățile sale, satisface zilnic peste 60 000 de consumatori, lucru ce nu este chiar atît de ușor. Dacă am avut reușite, aceasta se datorește muncii asidue și temeinice pe care o desfășurăm zi după zi, cu personalul aflat față-n față cu consumatorul, pe de o parte, iar pe de altă parte, datorită unei aprovizionări ritmice, diversificate și novatoare. Am reușit să alcătuim în așa fel meniurile încît să obișnuim consumatorul cu produse pe bază de zarzavat și lactate, care sînt sănătoase și hrănitoare. Ca noutate, doresc să amintesc redeschiderea **Grădinii Bănățene**, într-o ambianță care se încadrează perfect peisajului, în care se află amplasată această unitate. Ne mai lăudăm cu simigeria din centrul orașului, unde, în afara covrigilor calzi, produselor cu gem și a minunatelor checuri, am introdus și bragă, băutură mai puțin solicitată pe aceste meleaguri, dar care pînă la urmă s-a impus. Apreciem că fiecare băutor de bragă este un băutor mai puțin de bere ori alcool, și asta ne bucură foarte mult. De asemenea, în multe localuri am introdus berea la halbă, revenind astfel la o mai veche tradiție. În Timișoara mai avem o unitate foarte solicitată : rotiseria **Puiul de aur**, unde se pregătesc fel de fel de preparate din carne de pui, care mai de care mai gustoase. Nu o dată ne-a fost dat să surprindem mirarea clienților în ce privește varietatea mîncărurilor care se pot obține, cu puțină inventivitate, din carnea de pui. Și ne bucurăm.

Acordăm o mare atenție unităților cu autoservire, în ciuda părerilor unor consumatori care cred că atenția noastră este îndreptată numai spre marile unități. În fiecare restaurant cu autoservire se prepară zilnic peste 100 de feluri de mîncare, mult mai mult decît în unitățile clasice, tocmai datorită atenției pe care o acordăm acestor unități foarte solicitate. Astăzi, cetățeanul este grăbit și preferă unităților clasice, restaurante rapide. Este o realitate.

DAN BIRLADEANU ■

BURSELE
Dincolo de frison și mister

CE SÎNT, DE CE AU APĂRUT, PENTRU CE EXISTĂ, CUM FUNCȚIONEAZĂ, CINE PIERDE ȘI CINE CÎȘTIGĂ

Spectacolul ce se desfășoară dincolo de peretele de sticlă pare confuz. La o simplă privire nu se poate înțelege mai nimic din acel du-te-vino neîntrerupt, din agitația ce se arată parcă dezlinată, dezarticulată, lipsită de coerență. Aceasta este prima impresie pe care o încearcă vizitatorul, aici, la bursa din Londra. Ca și în cazul tuturor celorlalte burse, vizitatorului nu i se permite să pătrundă în marea sală de negocieri, în care au acces doar funcționarii bursei și agenții de schimb ce efectuează tranzacțiile în numele clienților lor. În numele și nu în prezența clienților lor, întrucît și acestora le este interzis accesul în bursă.

Să privim, însă, mai atent, din încăperea special amenajată, spectacolul ce se desfășoară cu un palier mai jos, în sala de ședințe a bursei. Se poate observa, în jurul unor panouri, pe care sînt schimbate mereu anumite cifre, cum se formează grupuri de negociere. În fața panourilor se află un funcționar al bursei căruia participanții la negociere (agenții de schimb) i se adresează.

— Cum stă „Shell" ?

— 540—542 (pence).

Cu acest dialog demarează — la bursa din City-ul londonez — acea operațiune în jurul căreia, de la începuturile și pe toate meridianele existenței ei, gravitează, se împletesc și se înfruntă complicate și greu de pătruns interese economico-financiare, se țes și se destramă felurite și fabuloase iluzii, se consumă, în euforie sau marasm, dezlănțuite pasiuni (demne poate doar de clocotitoarele stadioane braziliene) și deasupra căreia, cel puțin pentru nespecialiști, plutește nealterată o undă de mister : tranzacția bursieră. Interlocutorii dialogului sînt „broker"-ul și, respectiv,

„jobber"-ul — cele două principale verigi ale unei organizări strict specifice bursei din Londra. „Broker"-ul este agentul de schimb; el angajează tranzacția în numele clientului și execută exclusiv ordinele de vînzare sau cumpărare ale acestuia. Pentru efectuarea tranzacției el se adresează „jobber"-ului, care nu are nici o relație cu publicul, nevenind niciodată în contact cu deținătorii de acțiuni. La alte burse, cumpărările și vînzările de titluri de valoare bursiere (acțiuni, obligațiuni, bonuri de tezaur, diverse certificate de investiții) sînt efectuate prin mijlocirea misițiilor (agenților de schimb), fără intermedierea „jobber"-ilor. Principiul este, însă, în esență, similar, astfel încît cazul bursei din City-ul londonez rămîne relevant. Aici, „jobber-ul este negociatorul angrosist de acțiuni; el cumpără sau vinde, în propriul său cont, titlurile bursiere, constituind de fapt mecanismul propriu-zis al pieței pe care o reprezintă bursa.

Agenții de schimb și mecanismele bursiere

Vînzînd la prețuri ușor superioare celor la care cumpără — aceasta este și semnificația celor două cote pe care le indică, în răspunsul său, la întrebarea „broker"-ului — „jobber"-ul își procură fondurile cu care își finanțează activitatea și din care își realizează profiturile. În același timp, „jobber"-ul — prin intermediul căruia se fac tranzacțiile — are posibilitatea, în scopul sporirii propriilor profituri, de a influența, într-o măsură, nivelul cursului acțiunilor. Numai într-o măsură, pentru că, pe de o parte, mai mulți „jobber"-i concurenți execută tranzacții cu aceleași acțiuni în bursă (concurența slăbindu-le reciproc capacitatea de manevră), iar pe de altă parte, pentru că dialogul amintit, pe care îl poartă cu diverșii agenți de schimb, păstrează strict rigorile unei atitudini evazive, prin care se evită ca negociatorul angrosist de acțiuni să cunoască dinainte intenția agentului de schimb. Acesta din urmă formulează întrebarea „cum stau" și nu „cum vinzi" sau, respectiv, „cum cumperi" acțiunile... (cutare), iar „jobber"-ul este, ca atare, obligat să indice două cote, prin care îl informează pe „broker" asupra ambelor prețuri (de vînzare și de cumpărare). Astfel că, în esență, oscilația cursului acțiunii, în jurul valorii nominale a acesteia, depinde de cererea și oferta unora sau altora din acțiuni. „Jobber"-ul va putea, de fapt, să ridice cursul unor acțiuni pe care le vinde numai dacă cererea pentru acțiunile respective va crește, cu alte cuvinte, în situația în care comenzile de cumpărare pentru aceste acțiuni din partea diferiților „broker"-i vor spori. Invers, „jobber"-ul va putea să coboare cursul unor acțiuni pe care le cumpără numai dacă oferta acțiunilor respective va crește, cu alte cuvinte în situația în care comenzile de vînzare a unor asemenea acțiuni din partea diverșilor „broker"-i vor spori.

În ambele cazuri, „jobber"-ul nu numai că va putea — dar va fi chiar obligat — să modifice, în sensul arătat, cursul acțiunilor: el este determinat să procedeze astfel de însăși condiția menținerii sale pe piață. Dealtminteri, faptul că „jobber"-ul se va menține pe piață (în bursă) doar atîta vreme cît, în ansamblu, valoarea vînzărilor efectuate reușește să compenseze valoarea cumpărărilor sale, îl transformă pe acesta într-un barometru al situației unora sau altora dintre acțiuni. La o cerere masivă pentru anumite acțiuni el va fi nevoit să ridice prețul acestora, pentru a-și procura fondurile cu care să poată cumpăra alte acțiuni cu cursuri în scădere, care i se oferă spre achiziționare. În schimb, la o ofertă masivă de anumite acțiuni, el va fi împins, implicit, să coboare prețul acestora, pentru a rezista financiar cumpărărilor. După cum, atunci cînd oferta unor acțiuni trece de anumite limite, nefiind însoțită de nici o tentativă de cerere, „jobber"-ul va fi nevoit, din aceleași considerente, să oprească achizițiile — semnal de alarmă ce, adesea, poate declanșa procesul care, după complicate proceduri, se sfîrșește cu declararea în stare de faliment a companiei emitente a acțiunilor respective.

Toate tranzacțiile — negociate verbal — sînt notate cu strictețe de către „jobber"-i și „broker"-i în carnetele personale și, ulterior, în urma confruntării și verificării, sînt, prin acte oficiale, comunicate zilnic (după încheierea ședințelor bursei) clienților: cumpărătorilor în vederea achitării de către aceștia a valorii acțiunilor achiziționate și, respectiv, vînzătorilor, în vederea restituirii către aceștia a sumelor reprezentînd contravaloarea acțiunilor pe care le deținuseră. De asemenea, tot prin acte, sînt anunțate companiile emitente ale acțiunilor, pentru ca acestea să opereze, în registrele lor, schimbările posesorilor de acțiuni și cuantumurile modificărilor respective.

În medie, la bursa din Londra sînt negociate zilnic, în cadrul unei ședințe bursiere, circa 26 000 asemenea tranzacții, a căror contravaloare depășește echivalentul a jumătate miliard dolari. Negocierea acestui număr impresionant de tranzacții

are loc în cadrul grupurilor de licitație constituite în fața diferitelor panouri de afișaj. „Jobber"-ul este cel care dirijează licitația, schimbînd, pe panou, cota acțiunilor pe care le negociază în funcție de solicitările diverșilor „broker"-i, ce se adresează „jobber"-ului în vederea executării, în contul clienților lor, a comenzilor de cumpărare și vînzare a acțiunilor respective. La începutul ședinței „jobber"-ul înscrie cu negru, pe panou, cursul de deschidere al acțiunilor pe care le negociază, iar ulterior, în funcție de circumstanțe (în principal, în funcție de raportul dintre cererea și oferta pentru unele sau altele dintre acțiuni), notează, tot pe panou, schimbările de curs: cu albastru — cursul în creștere, iar cu roșu — cursul în scădere (față de cel de deschidere). Cursul înscris pe panou reprezintă o cotă medie; el nu dă decît o indicație parțială asupra prețului de vînzare sau asupra prețului de cumpărare, cu care „jobber"-ul operează, într-un anumit moment, prețurile respective urmînd a fi comunicate personal „broker"-ului ori de cîte ori acesta le solicită, potrivit procedurii și în scopurile anterior menționate.

„Broker"-ii aflați în bursă sînt, în general, cei specializați în efectuarea propriu-zisă (din punct de vedere tehnic) a tranzacțiilor. Ceilalți „broker"-i — reprezentînd o mare parte din aceștia — se află în birourile lor, de unde dirijează operațiunile, ținînd telefonic legătura cu clienții și, în același timp, cu colegii lor din bursă. Comenzile pentru aceștia din urmă, precum și informațiile, transmise de ei celor din afara sălii de negociere, cu privire la evoluția cursurilor, sînt comunicate telefonic sau prin emițătoare-receptoare radio. Circulația mesajelor în sala bursei între posturile telefonice și „broker"-ii negociatori este realizată prin intermediul angajaților acestora — „comișii". Purtarea mesajelor îi obligă pe aceștia din urmă să parcurgă kilometri în timpul unei ședințe bursiere, iar deplasarea lor continuă și agitată creează acea impresie de dezordine pe care o încearcă vizitatorii la prima privire asupra sălii de negociere a bursei. Peste 6 000 de radioreceptoare-emițătoare și posturi telefonice — dintre care, cele din sala bursei cu fir deschis — asigură legături evasiinstantanee între „jobber"-i și firmele lor, între „broker"-i și firmele lor, între „broker"-i și clienții acestora.

Capital efectiv — capital fictiv

Tranzacțiile descrise — vînzări și cumpărări de acțiuni — reprezintă activitatea principală a bursei, dar **nicidecum** scopul existenței și organizării pieței bursiere. Nu aceste tranzacții în sine constituie motivul pentru care diversele companii industriale sau din alte sectoare economice urmăresc să obțină cotarea acțiunilor lor în bursă; trebuie avut în vedere că, în esență, companiile, ca instituții, **nu** resimt, în mod direct, efectele financiare ale tranzacțiilor respective. Capitalul efectiv de care dispune o companie este cel reprezentat de contravaloarea acțiunilor emise de compania respectivă și achiziționate de diverși acționari la valoarea lor inițială (valoarea nominală). El nu se află decît într-o mică măsură sub formă bănească — cum fusese integral la început (în momentul încasării sumelor pentru acțiunile emise) —, ci sub formă de clădiri, mașini, produse etc. Capitalul existent în acțiuni este un capital aparte, fictiv.

Deși strîns legate, cele două capitaluri au mișcări și dinamici separate. Valorificarea capitalului efectiv are loc în procesul de producție, prin exploatarea forței de muncă salariate. Modificarea valorii capitalului fictiv are loc în bursă, în urma evoluției prețurilor tranzacțiilor efectuate. Această modificare este, în ultimă instanță, o reflectare a situației economice generale reale a companiei, dar ea nu antrenează și nu se regăsește, în mod nemijlocit, într-o modificare a capitalului efectiv. În mod curent, în urma tranzacțiilor din bursă, acțiunile unei companii își schimbă, într-o măsură sau alta, posesorii — cu alte cuvinte are loc o redistribuire a portofoliului de acțiuni, dar, în esență, nu și o creștere sau o scădere a acestuia. Desigur, în raport cu starea cererii și ofertei de acțiuni ale unei companii, prețurile vînzărilor și cumpărărilor diferă și, ca atare, se produc modificări în valoarea portofoliului de acțiuni. Dar acestea sînt resimțite la nivelul deținătorilor de acțiuni și nu la nivelul companiei, ca instituție. În funcție de prețurile la care se efectuează tranzacțiile, unii acționari încasează cîștiguri, iar alții înregistrează pierderi. Dar capitalul companiilor (cel efectiv) — exprimat prin contravaloarea totalului acțiunilor la valoarea lor nominală (și nu la cea la care se execută tranzacțiile) — rămîne neschimbat.

Spre deosebire de situațiile curente, în momentele extreme legătura capitalului fictiv cu cel efectiv apare mai strînsă și mai pregnantă. Astfel, în cazul în care capitalul fictiv al unei companii scade în mod pronunțat, datorită coborîrii cursului acțiunilor mult sub valoarea lor nominală — fapt constituind, el însuși, un reflex al dificultăților reale ale companiei — atunci societatea respectivă este pasibilă de a fi

declarată în stare de faliment ; în această împrejurare, ea este nevoită să pună capitalul efectiv la dispoziție pentru a acoperi capitalul fictiv, adică pentru a compensa valoarea acțiunilor deținute de diverși acționari. În schimb, în situația în care valoarea capitalului fictiv crește sensibil, ca urmare a ridicării cursului acțiunilor mult peste valoarea nominală, compania are posibilitatea de a-și spori capitalul efectiv.

Creșterea acestuia din urmă nu are loc, însă, direct, ci prin intermediul unei **noi emisiuni de acțiuni.** Pe calea unei asemenea noi emisiuni de acțiuni se obțin fonduri care permit companiilor să-și sporească nu numai capitalul fictiv, ci și cel efectiv. **Acesta constituie obiectivul urmărit de companii din cotarea lor în bursă, scopul însuși al existenței și organizării pieței bursiere.** Noul plasament bursier — în cazul găsirii unor cumpărători (situație care se creează **numai atunci cînd cursul acțiunilor este în creștere,** ceea ce stimulează interesul pentru deținerea acestora) — dă posibilitate companiilor să atragă de pe piață fonduri disponibile și, deci, să-și amplifice capitalul pe care îl au la dispoziție pentru investiții și expansiune.

O mică incursiune în istoria capitalismului explică, poate mai bine, apariția, proliferarea și mecanismele burselor de valori, care, dincolo de misterele ce le înconjoară, nu reprezintă altceva decît piețe organizate, unde se întîlnesc, direct sau prin diferiți intermediari, vînzători și cumpărători. De aceea, termenul anglo-saxon le numește, pur și simplu „stock exchange" (schimburi de acțiuni). Înființarea și proliferarea acestora este legată, în principal, de apariția și expansiunea vertiginoasă a societăților pe acțiuni. Concentrarea și centralizarea producției și capitalului au determinat crearea unor întreprinderi mari, ulterior a monopolurilor care aveau nevoi imense de capital. Oricît de mari ar fi fost, în acest sens, posibilitățile unor capitaliști individuali sau ale unor grupuri de capitaliști, aceste posibilități au devenit, într-un anumit stadiu, insuficiente. Ca urmare, din necesitatea atragerii unor fonduri disponibile pe piață (inclusiv cele ale unor pături necapitaliste) au fost înființate și promovate societăți pe acțiuni. Valoarea capitalului unei astfel de societăți este fărîmițată într-o mulțime de fragmente egale : acțiunile. Ulterior, în vederea sporirii capitalului, se emit noi acțiuni, acestea fiind scoase în vînzare. În cazul găsirii unor cumpărători, posibilitățile financiare ale societății cresc. Locul unde se efectuează o asemenea operațiune este bursa.

Cu ce este însă „ademenit" să cumpere acțiuni posesorul unor eventuale fonduri disponibile, avînd în vedere că el poate să-și plaseze aceste fonduri în bănci, case de economii, care îi asigură și o dobîndă? Teoretic, cu trei lucruri : 1) dividendul (adică partea ce revine per acțiune din eventualele beneficii realizate de companie) ; 2) un venit fix (în principiu, indiferent de rezultatele economice obținute de societăți — în acest caz avînd de-a face cu o obligațiune) ; 3) posibilitățile de creștere ale cursului acțiunii (acțiunea are o valoare nominală, dar, în practică, la bursă, ea se schimbă, după cum arătam, la un curs care, în funcție de situație, poate fi mai mare sau mai mic decît valoarea nominală). În acest miraj al îmbogățirii rapide se află una din principalele explicații ale „antrenării" unor deținători de fonduri (inclusiv a micilor deținători) în achiziționarea de acțiuni și obligațiuni și în negocierea lor la bursă.

Speculațiile

Creșterea capitalului în acțiuni, pe seama micilor dar numeroaselor contribuții, a amplificat considerabil posibilitățile marilor acționari de a-și promova speculațiile bursiere în beneficiul propriu. La baza speculațiilor stă tocmai faptul că acțiunile se vînd în realitate nu la valoarea lor, ci la cea pe care o dictează condițiile pieței, adică ale bursei. Aceste condiții înseamnă : situația economică generală a companiei respective, situația de ansamblu a bursei, oscilațiile conjuncturale, perspectivele companiei, cererea și oferta acțiunilor respective. Este suficient un zvon privind eventuale pierderi suferite de o companie și cursul acțiunilor sale scade. Perspectiva compromiterii dividendelor face ca deținătorii să devină interesați să se debaraseze de acțiunile „suspecte". Dimpotrivă, este de ajuns să se anunțe că o companie petrolieră, de pildă, a descoperit un nou zăcămînt, pentru ca eventualitatea obținerii unor profituri suplimentare să determine o urcare vertiginoasă a cursului acțiunilor respective.

Marii acționari au, însă, posibilitatea să intervină și să dicteze condițiile pieței și să influențeze, deci, cursul acțiunii. Spre exemplu, ei pot răspîndi zvonuri cu privire la unele dificultăți financiare ale companiei respective. Cursul acțiunilor scade. Marii acționari cumpără masiv la prețuri scăzute (sub valoarea nominală) — speculație „à la baisse". Vînzătorii sînt tocmai micii acționari, care nu știu ce li se pregătește. Și, dealtfel, nici nu ar avea

cum să determine în vreun fel schimbarea sensului evoluției cursurilor. După un timp, zvonurile se dovedesc false. Marii acționari se găsesc în posesia unui pachet sporit de acțiuni, al căror curs crește vertiginos. O parte din micii acționari sînt eliminați. În schimb, marii acționari își văd consolidate pozițiile, putînd apoi oferi acțiunile la prețuri ridicate unor noi mici acționari, îmbătați de mirajul cursului în creștere al acestora. Un alt procedeu la care recurg marii acționari, în încercarea de a acapara noi fonduri, este acela al speculației bursiere „à la hausse". În acest caz, cursul acțiunilor trebuie „susținut" pe piață. Eventualii posesori de fonduri trebuie „ademeniți" să cumpere acțiunile respective și nu altele, și încă la un preț ridicat. Deodată, apar clienți care se oferă să cumpere acțiunile la un curs cu 20—50 la sută peste valoarea lor. Micii acționari prind momeala. Ei cumpără masiv. După un timp, se dovedește că inițialii cumpărători nu fuseseră alții decît marii acționari care își permiseseră să „avanseze" ceva bani pentru a colecta ulterior alte masive fonduri. În numeroase rînduri, acest gen de afaceri se soldează cu falimentul a mii și chiar zeci de mii de mici acționari.

Ierarhii, „pulsuri"

Bursele își au propriile ierarhii. Una după capitalizarea bursieră (adică valoarea totală a acțiunilor companiilor cotate la bursă), alta după valoarea afacerilor negociate, alta după numărul de acțiuni schimbate într-o unitate de timp (zi, săptămînă, lună, an). Bursa din Londra, de pildă, deși cotează cel mai mare număr de acțiuni distincte (aproape 10 000), este doar a doua din lumea capitalistă (după gigantica „New York Stock Exchange"), în ce privește valoarea acțiunilor cotate și numai a treia (după bursele din New York și Tokio), în privința volumului afacerilor rezultînd din tranzacțiile negociate.

Bursele își au, de asemenea, „pulsul" lor. S-au găsit modalități cifrice de a cuantifica acest „puls": indicii bursieri. Din noianul acțiunilor se aleg cîteva, considerate reprezentative. Se codifică într-un anumit mod cursurile lor, după un sistem cifric care să le facă comparabile. Fiecare bursă își are indicele său: La New York — „Dow Jones"; la Londra — „FT" („Financial Times") etc. Evoluția sinuoasă, de-a lungul anilor, a indicilor bursieri reproduce evoluția inegală a economiei occidentale, reprezentarea grafică a mișcării indicilor ilustrînd succesive urcări și scăderi. În perioadele de relansare economică, indicii înregistrează creșteri; dimpotrivă, în perioadele de recesiune marchează puternice scăderi, ca și activitatea economică. „Pulsul" bursier nu bate uniform, ci inegal, reflectînd pulsul inegal al economiei capitaliste.

Dr. ILIE ȘERBĂNESCU

TRANSPUNERI

ORIZONTAL: 1) Dispun de venituri. 2) La baza oricărei culturi de proporții. 3) Fiecare pe limba lui. 4) Ipotetică legătură a vieții — Preludiu la epoca bronzului. 5) Luat de dimineață — La curtea veche (pl.). 6) Frumoasa badelui — Măsura munților. 7) A trece în repaos — O tură prin centru! 8) Onedin în primul rînd (pl.). 9. Măsură luată din timp — Par de viță nobilă. 10) Har sau dar! — Schimbă drumul (pl.).

VERTICAL: 1) Cardinal din vest! — Termen de garanție. 2) S-a făcut de mult oale și ulcele. 3) Apa nordicilor — Indicator de unde. 4) Veche speranță a poporului. 5) Formare! — Energie oarbă și destructivă! 6) Braț de fier. 7) Blugi autohtoni — Merge foarte bine cu căruța! 8) Marea noastră albastră — Sparge valurile. 9) Pleacă de la sobă — Foarte apucător, totuși dă înapoi. 10) Din nou, încă odată — Valuri galbene.

Dionisie GEORGESCU — București

REMEMBER

1880 — JUNIMEA

Acum o sută de ani, societatea **Junimea** din Iaşi avea 92 de membri activi. Fusese înfiinţată la sfîrşitul anului 1863, de un grup de intelectuali avînd în frunte pe Titu Maiorescu, Theodor Rosetti, Vasile Pogor, Iacob Negruzzi şi Petre P. Carp. Curînd li s-au alăturat Neculai Culianu, Neculai Mandrea, Gheorghe Racovitză, Neculai Burghelea, N. Scheletti şi N. Niculescu. În primăvara anului 1864 şi-a început activitatea, ţinînd la Iaşi prelegeri publice şi şedinţe literare. A devenit astfel o puternică organizaţie literară şi culturală, care a atras o bună parte din intelectualitatea moldoveană. În albumul **Junimei** găsim notaţi printre noii membri : Vasile Alecsandri, în 1865 ; A.D. Xenopol, în 1871 ; Mihai Eminescu — 1871 ; Gheorghe Panu — 1872 ; Vasile Contă — 1873 ; Ioan Slavici — 1874 ; Ion Creangă — 1875 ; Al. I. Philippide — 1880. Fotomontajul pe care-l prezentăm a fost făcut în anul 1871, cu majoritatea membrilor **Junimei** de atunci.

1898 — MAREA PANORAMĂ

Dintr-un contract încheiat la 10 decembrie 1896 aflăm că primăria Capitalei a închiriat unor antreprenori „terenul ce este în Bulevardul Colţei, de unde începe Batiştei" (deci locul pe care este clădit acum hotelul Intercontinental). Scopul închirierii este „construirea unei panorame de beton, din zidărie, cu acoperiş de tablă". Ce fel de panoramă ? Ne-o spune un afiş păstrat la Biblioteca Academiei Române : „Binevoiţi a vizita, la 20 mai 1898, marele tablou circular colosal, reprezentînd «Luarea Redutei Griviţa la 30 august 1877», tablou care se află instalat în Panorama de la Bulevardul Colţei, lîngă Primăria Capitalei. Onor vizitatorii vor fi primiţi de la ora 2, pînă la ora 6 seara". Acest tablou, executat de cinci pictori germani, era într-adevăr colosal ; avea 11 metri înălţime şi 95 de metri lungime — deci atît cît măsura interiorul circular al clădirii.

1880 — CORPUL DIPLOMATIC

În anul 1880, relaţiile noastre cu ţările străine au căpătat o amploare deosebită, ca urmare a recunoaşterii independenţei României de către marile puteri (Germania, Anglia şi Franţa). Atunci agenţiile noastre diplomatice aflate în aceste ţări au fost transformate în legaţii şi încă cinci state europene (Italia, Grecia, Olanda, Elveţia şi Belgia) au ridicat rangul dialogului lor diplomatic cu România, înfiinţînd legaţii la Bucureşti, iar noi, în capitalele respective. Progresul acesta, astfel realizat, a stîrnit un val de bucurie în rîndurile poporului român. Ziarele din Bucureşti, ne vor comunica, la 11 martie 1880 : „A sosit la Bucureşti domnul ministru plenipotenţiar al Franţei, Ducrois Albert" ; iar peste cîteva zile : „Din partea României va pleca la Paris, ca ministru plenipotenţiar, domnul Mihail Kogălniceanu, iar domnul Sergiu Voinescu, reprezentant diplomatic cu misiune specială, va trece Oceanul, spre Brazilia şi S.U.A., pentru notificarea proclamării independenţei de stat a României". În fotografie : corpul diplomatic acreditat în Bucureşti, acum o sută de ani. De la stînga spre dreapta, reprezentanţii : Turciei, Austro-Ungariei, Marii Britanii, Italiei, Belgiei, Serbiei, Bulgariei, Olandei şi Franţei.

O MOŞTENIRE DE LA TUDOR MUŞATESCU

Să scrii despre Tudor Muşatescu este o treabă tot atît de plăcută pe cît de complicată, cu toate datele biografice care îţi stau la îndemînă şi cu toate amănuntele pe care le dau la iveală acei care l-au cunoscut, începînd cu factorul poştal care îi înmîna corespondenţa şi ziarele, bărbierul care îi înmuia barba, ospătarii bodegii unde îşi lua aperitivul, maşiniştii şi recuziterii teatrelor şi sfîrşind cu protagonişti ai scenei, ai scrisului, ai artelor.

De statură potrivită, cu gura ironic-zîmbitoare, nasul neînsemnat ca aspect, dar cu atît mai fin şi sensibil, ochi vioi ca de veveriţă, omul cucerea de la început, prin simplitatea, naturaleţea, bonomia şi inepuizabila lui vervă.

L-am cunoscut în 1932, în seara premierei comediei **Sosesc deseară**, una din piesele de succes din prima perioadă a dramaturgiei sale. Impresia pe care mi-a lăsat-o atunci tînărul Muşatescu a fost aceea de spiriduş şi mărturisesc că această primă impresie a rămas încă proaspătă. Gata oricînd să facă o glumă, o butadă, să găsească reversul comic al unei situaţii, el şi-a cîştigat — pe lîngă renumele de meşter al scrisului — faima unui original şi generos risipitor de spirit şi în viaţa de toate zilele.

Preţ de vreo zece ani de la prima mea întîlnire cu „nenea Tudorică" (apelativ afectuos şi totodată obligatoriu, avînd în consideraţie cei cinci ani care ne despărţeau), întrevederile fuseseră sporadice. Ceea ce ne-a apropiat mai mult a fost întîlnirea noastră în paginile revistei **Gluma**, unde colaboram la rubrica **Panseurile lui Gigă**, la care se exercitau şi dramaturgul Alexandru Kiriţescu (Kiral), actorul H. Nicolaide, umoristul Alexandru Devechi (Aldev) şi nu ştiu cine încă. Mult mai tîrziu aveam să ne mai întîlnim şi în paginile **Urzicii**, dar — de data aceasta — fiecare la rubrica respectivă, „fiecare cu părerea lui", precum îşi intitulase maestrul seriile de reflecţii cu poantă satirică, aşa-zisele „muşatisme".

O iniţiativă notabilă a marelui comediograf, aş zice, de încoronare a carierei scriitoriceşti, a fost aceea pe care a luat-o la începutul anului 1970 — din păcate prea tîrziu — de a grupa în jurul său pe scriitorii de satiră şi umor şi de a înfiinţa un cenaclu literar, unde să împărtăşească şi altora din marea sa experienţă. Ideea aceasta nu a fost o inspiraţie de moment, ci rodul meditaţiilor unei vieţi.

În ziua de 21 aprilie, cînd invitase la el vreo 30 de umorişti de profesie şi... aspiranţi, Tudor Muşatescu a acordat, unui reporter de la ziarul **Munca** un interviu din care cităm:

— Care este programul cenaclului?

— Deocamdată, obiectivul nostru este să ne cunoaştem şi să ne recunoaştem. (...) Vom încerca modeşti, dar tenaci, să ne afirmăm existenţa şi să apărăm interesele profesionale, noi, umoriştii, purtători oficiali ai armelor ascuţite de luptă, satira şi umorul, fiind socotiţi la periferia literaturii şi fiind trataţi la ospeţele copioase ale celorlalte discipline literare ca nişte rude sărace şi îmbrăcate necorespunzător. (...) Ne vom strădui să obţinem adeziunea editurilor. (...) Vom combate obiceiul de a fi găzduiţi în ziare, reviste, almanahuri, numai cu ocazia numerelor festive..."

În şedinţa inaugurală, la care — printre alţii — au luat parte scriitorii Mircea Ştefănescu, Dan Deşliu, Mircea Pavelescu, Neagu Rădulescu, Marin Iorda, Radu Costăchescu, Ioan Larian Postolache, Gabriel Teodorescu, Grigore Pop, s-a căutat un nume pentru cenaclu. S-au propus nume de scriitori clasici: Caragiale, Brăescu, Topîrceanu ş.a., dar părerile au fost împărţite şi nu s-a luat nici o hotărîre. Nu ne-am putut pune de acord nici în privinţa „statutului", pe care unii îl vedeau redactat sub formă umoristică, astfel cum propusese şi susţinea Muşatescu.

Trebuie să recunosc însă că era şi greu să se ia o hotărîre „în unanimitate", la o oră tîrzie, cînd vocile începuseră să se confunde una cu alta, încălzite de un vin generos, şi cînd delicioasele plăcinte cu brînză, aduse în rate de amfitrioni, „nenea Tudorică" şi venerabila-i soţie, Kitty, se topiseră de mult de pe masă.

Neagu Rădulescu, în mare vervă, aprins la faţă, a reuşit să articuleze, cu şi mai multă greutate decît obişnuia: „Văd că ne-am aadunat aici degeaba.. ellita umorului rămânesc !"

La ideea bunului meu amic, am făcut pe loc un catren:

Brînzoaicele ce s-au topit,
Îndată, de pe-a mesei pînză,
Chiar la nimic n-au folosit,
Căci nu făcurăm nici o brînză !

Amfitrionul, care nu suferea să rămînă dator la o asemenea provocare, a şi improvizat replica:

Te înşeli cu brînza, frate,
Şi se va vedea, ca mîine,
Că dă bune rezultate...
Doar e din burduf de cîine !

Dramaturgul Mircea Ştefănescu, autor de comedie subţire, de salon, văzînd că gluma se îngroaşă, s-a ridicat dînd semnalul de plecare: „la comedia e finita !"

Această primă şedinţă avea să fie însă şi ultima în casa din Luigi Cazavillan. Destinul a decis ca cenaclul iniţiat de Tudor Muşatescu, omul de mare omenie şi har, dispărut prematur dintre noi, să-i poarte numele şi să-i ducă mai departe mesajul.

Cenaclul **Tudor Muşatescu**, pus sub egida Consiliului municipal al sindicatelor Bucureşti, şi-a continuat activitatea de promovare a literaturii satirice şi umoristice, începînd de la epigramă şi fabulă pînă la piesa de teatru. Urmărind descoperirea şi ridicarea unor elemente înzestrate, cenaclul a obţinut, în cei 10 ani de existenţă, rezultate apreciabile. Pe lîngă această „activitate de şantier", cenaclul a avut peste 200 de întîlniri cu publicul, atît în Capitală, cît şi în ţară, cu participarea unor scriitori de prestigiu ca Victor Eftimiu, I. Peltz, Şerban Cioculescu, Al. Piru, Ion Bănuţă, Nicolae Tăutu, Dan Deşliu, Valentin Silvestru, Mircea Pavelescu, Pompiliu Marcea, Vasile Băran şi cu concursul unor actori de la mai toate teatrele bucureştene.

BARBU ALEXANDRU EMANDI

Prea puţin ne pasă că purceaua este moartă în coteţ, că hornul a fost înfundat cu zăpadă şi soba întoarce în pustiul odăilor valuri de fum, că au înflorit ferestrele în ger şi nimeni nu mai vede pe ce ape plutim, noi trebuie să-l jucăm în dimineaţa asta pe Hamlet !... Cam aşa a judecat şi Dumitru Gh. Ristea cînd s-a trezit cu amîndouă mîinile încleştate în coama zburlită a unei întîmplări stranii. Cu toate că nu avea o sabie în mînă, cu toate că nu avea un duh înainte, cu toate că, dacă le-ar fi avut totuşi, nici măcar nu i-ar fi trecut prin cap gîndul de a se apropia de duhul acela cu sabia întoarsă, apucată de lamă, răstălmăcită în cruce...

La început i-a venit să-şi cuprindă faţa cu palmele şi să privească tavanul ca şi străin printre lacrimi şi degete cutreierate de spasmele violente ale nedumeririi. Apoi a redevenit bărbat şi nu s-a mai smerit înaintea destinului. Treaba lui, în dimineaţa aceasta, asta era : să-l joace pe Hamlet... Nu ştia că un stihuitor de sub alte ceruri nutrise cîndva credinţa că toţi vor să-l joace pe Hamlet, pentru că e negrăit de trist, pentru că abia atunci pot ei să se lase în voce mai bine, cînd îl joacă pe Hamlet, şi chiar dacă ar fi ştiut, mai ştia Dumitru Gh. Ristea ce ştia şi, anume, ştia că atunci cînd, iată, în sfîrşit, vine vremea să-l facem pe Hamlet, se codesc toţi şi totul ajunge să se petreacă întocmai ca azi : îndeletnicirea aceasta tîmpită e lăsată pe umerii lui. Despre Hamlet cîte ceva mai ştia, doar nu era bîtă de-a dreptul...

Dar s-o facă pe nebunul ?!... Nu, asta nu s-ar fi cuvenit. Dat în mintea copiilor nu s-ar fi vrut niciodată. Doamne, şi cît de năprasnică se dovedeşte întîmplarea la care este supus !... Asta, care ar fi trebuit să fie tatăl său, pentru că mort mai nimic nu era, doar un trup care atîrnă greu cînd îl speli, cînd îl tragi în ţoalele pregătite din vreme, cînd îl împingi istovit, ars de vipiile răzbunării, răpus, reaşezat în puteri de speranţă şi iar jefuit de luminile minţii, ajunsese în sfîrşit pe mesele aşezate cap la cap în odăile de la drum, mototol, dar curat. Mai trebuia să-l întindă şi, săvîrşind şi această corvoadă, după ce a potrivit jur-împrejur de mort ceea ce trebuia potrivit, cetină, pentru că nu avea flori, o candelă veche, pentru că nu avea luminări, prosoape de toată ziua pentru că nu se îndurase să despoaie pereţii de ştergarele ţesute de maică-sa, dusă şi ea, cu vreo patru-cinci ani înapoi, Dumitru Gh. Ristea îşi spuse că a sosit timpul, deşi ceva se împotrivea în el şi chiar lucra împotriva gîndului său. A sosit timpul s-o facă pe Hamlet. „S-o faci pe Hamlet la stînă..." — gemu Dumitru Gh. Ristea. Paştele şi grijania lui de ghinion...

Se răstignise preţ de cîteva clipe pe şirul scaunelor date din zori la perete, să-şi tragă cît de cît sufletul. Cînd se ridică în genunchi îl ajunse din urmă şi o durere mai veche, o săgetătură mocnind în genunchi, înviind şi cînd trebuia şi cînd nu trebuia, dar mai ales cînd nu trebuia. Tîrîndu-şi piciorul, se strecură în tindă, pînă lîngă arma rezemată de uşorul proaspăt

HAMLET

vopsit, scoase cartuşele din ţevile ei reci, încă brunate, deşi puşca era mai veche ca el, frînse şi arma în două şi le ridică toate pe o grindă la care n-ar fi ajuns nimeni altul, după gîndurile lui detunate de o nouă înţelepciune. Într-adevăr, lucru foarte curios, dar una gîndea şi alta săvîrşea. Şi abia cînd se trezi că ţine în mînă un ciob de oglindă mult mai mic decît palma îşi spuse că ajunge atît : o faţă din cutele căreia izgoneşti viclenia ; o privire răsucită spre ţeluri tulburi, pentru că totdeauna pentru alţii dreptatea ta este tulbure ; un surîs dezlipit, parcă împrumutat, cîştigat parcă la o tombolă în care te-a împins întîmplarea. Doamne, ce întîmplare stranie, cît de singur ajungi cînd te trezeşti cu amîndouă mîinile strîns încleştate în coama zburlită a unei întîmplări stranii... Singur, cot la cot cu acest

surîs dezlipit și cu încrederea că ajunge atît. Cînd armele prisosesc.

Avea în buzunarul de la piept un chiștoc de creion, îi scoase la lumină bontul rupt, scobind în jurul lui lemnul cu unghia, sfîșie un plotog de hîrtie din calendarul creștin-ortodox de acum nouă ani și scrise pe dosul lui palid un șir de nume: Anton Pocăitu, om cu stare, fratele mortului, unchiul lui bun, neom care rîvnise mereu altă stare; Raveca, fostă soață de-a doua a tatălui său, soția de astăzi a unchiului, nevinovată cînd e de luat în seamă trădarea ei, disprețul ei pentru un bărbat și foamea ei pentru alt bărbat, într-un sat cu femeile numărate pe degete; Samson, fost cîndva argatul unchiului său, om cu suflet de slugă, burtos, păgubos, credincios numai cît nu deschide credința ferestrele spre oboarele ticăloșiei, jurat să moară înjunghiat pe la spate, în glumă sau nu, în timp ce ascultă la uși; și Pachița, fiica lui, a argatului, nebună de-a binelea, agățîndu-se de bărbat, de orice bărbat, ca scaiul de lîna oilor. Și oile, fără număr, învelite în lîna spumoasă a nepăsării, îngrămădite una în alta sub pridvor și ferestre, despre care știa că se pregătesc toți să le împartă cu el, după o datină ce lui îi păruse mereu încețoșată și strîmbă... Turma lor chiar regatul fiind... De asta îl lăsaseră toți pe bătrîn să se ducă, fără să-i întindă o mînă de ajutor, fără să-i întindă o cană cu apă, în vreme ce el, Dumitru Gh. Ristea, era plecat cu oile lor, fără încă să știe că sînt oile lor, sus, sus de tot, în sălașele de sub țanc. Era pierdut dacă-și asculta gîndurile, era pierdut de tot dacă asculta larma oilor, dacă se încăpățîna să priceapă ceva din behăitul lor timp, dezlînat, dezghiocat din lumina sticloasă a iernii. Apoi, apleca urechea către gura spurcată a satului și nu auzea decît vuietul asemănător întru totul vuietului îngropat într-o scoică scuturată repede de nisip...

LA STÎNĂ

Îl găsise în zori, rece, îl răsturnase îngîndurat, trebuia să se încredințeze că e țeapăn de-a binelea, dus de pe lumea asta, mort de tot, și acum era încredințat: îl lăsaseră să se prăpădească întocmai ca o jigodie. Fără să se mire prea mult, nici măcar îndurerat, de-a dreptul uitat în îngîndurarea lui mută. Și acum Dumitru Gh. Ristea cumpănea lucrurile: dacă le-ar fi înfipt mîna în gît, unchiului, soației sale, adică mamei lui renegate, argatului, tîmpitei care se da la bărbat ca și cum nu ar fi știut că rostul bărbatului ăsta era să-i macine ei oasele, i-ar fi rîs în nas toți. Trebuie să le rîdă el în nas, fățărnic, alunecos, idiot, rupt de lume, atît cît să-i sară în față prilejul de a-i înșela el, odată pentru totdeauna, năprasnic.

Dar de ce să-i înșele ?... — își mai spuse, detunat iar de o nouă înțelepciune. Apoi rupse în mici bucățele plotogul de hîrtie smuls din calendarul creștin-ordodox de acum nouă ani. Apoi își alese o pereche din toate, atît i se cuvenea, știa asta chiar din clipa în care îi lăsaseră lui chinul oilor, apoi înșfacă mioaua și berbecuțul la subsori și se pierdu în valurile de ceață sparte de vîrfuri rare de brazi. Sufla greu, ca și cum ar fi purtat o turmă întreagă în spate... Să facă ei ce-o mai fi de făcut, să îngroape ce e de îngropat și să împartă ce e de împărțit... Paștele și grijania lor de neoameni... Și sufla greu, tot mai greu, ca și cum ar fi dus o turmă întreagă în spate... Și chiar o ducea. Era turma lui din primăvara de peste an, turma lui viitoare! Și întîmplarea asta i-a ajuns povestitorului la urechi la o stînă rostuită călare chiar pe hotarul dintre județele Alba și Sibiu, între Șugag și Jina, ceva mai la miază-zi, prin Munții Cîndrel, dar oricum la distanță egală de Șugag și Jina, și nu s-a petrecut prea demult, dimpotrivă...

MIHAI PELIN ■

ÎNTÎMPLĂRI DIN CARPAȚI

HAMLET LA STÎNĂ

REMEMBER

1887 — GHIȚĂ BERBECU

Ziaristul Constantin Bacalbașa a publicat la București, în perioada noiembrie 1887 — februarie 1889, revista intitulată **Ghiță Berbecu**, în care satiriza monarhia și politicianismul, semnîndu-și articolele cu pseudonimele Bacon și Țandără. De unde luase Bacalbașa titlul revistei ? Ne-o spune chiar el, în volumul II din **Bucureștii de altă dată:** „Ghiță Berbecu a fost un berbec adevărat, în carne și oase, pripășit prin centrul Capitalei, în primăvara anului 1887. Cineva l-a botezat Ghiță și, datorită blîndeții și frumuseții sale, devenise o adevărată vedetă pentru bucureșteni. Îl hrăneau bragagiii cu bomboane și covrigi ; se luase chiar și de băutură și de fumat, înconjurat de clienții circiumilor din centru, pe care le vizita la ore fixe ; urca, zilnic, scările unor ateliere, unde știa că-l așteaptă tinerele croitorese care-l pieptănau și-i ofereau dulciuri. Siesta și-o făcea pe bulevard, lingă donițele bragagiilor. Spre sfîrșitul verii a dispărut fără urmă". Bacalbașa l-a imortalizat, dînd revistei numele de **Ghiță Berbecu.**

1890 — CLUBUL MUNCITORILOR

La București se constituie, în ziua de 23 februarie 1890, Clubul Muncitorilor, al cărui comitet este format din cunoscuții militanți socialiști Ioan Nădejde, Constantin Mille, Al. Ionescu și Panait Mușoiu. Secretar : I. Catina. Scopul principal al Clubului : „Să statornicească frăția și solidaritatea, în general, între toți muncitorii din țară și în special între muncitorii din Capitală, precum și să lupte pentru îmbunătățirea stării materiale, morale și politice a muncitorilor".

Ioan Nădejde

1892 — MARELE FUNICULAR

Primul tren-funicular din țara noastră a fost pus în funcțiune la 15 martie 1892, la exploatarea forestieră Mălini-Suceava. Calea ferată respectivă avea o lungime de 1 500 de metri și se afla legată cu o altă cale, lungă de 20 de km, pe care circulau trenuri forestiere cu ecartament îngust. În vremea aceea luase ființă prima exploatare forestieră de la noi înzestrată cu gatere cu aburi, „care tăiau sutimi de butuci pe zi", cum găsim scris într-un raport al administrației. Și tot din acest raport mai înțelegem că în regiunea respectivă (Mălini, Broșteni, Borca), „se tăiau cu herăstraiele 150 000 de metri cubi de cherestea pe an, copacii avînd pînă la 60 de metri înălțime și 1,50 metri grosime, așa încît fiecare copac dînd pînă la 30 de metri cubi de bușteni". Tot în anul 1892 s-a pus în funcțiune la Mălini și primul gater cu fierăstraie circulare, acționat de o turbină hidraulică de 115 CP.

1891 — BIBLIOTECA SOCIALISTĂ

Clubul Muncitorilor din București înființează, la 31 martie 1891, în sala Sotir, din Piața Amzei, cea dintîi bibliotecă pusă la dispoziția muncitorilor. Inventarul cărților cuprinde 232 de „uvraje", dintre care : 169 în limba română, 25 în limba franceză, 33 în germană, 4 în rusă și 1 în greacă. Majoritatea volumelor ajunseseră în posesia bibliotecii prin donații, iar altele fuseseră cumpărate din fondurile strînse prin liste de subscripții. Printre donatori s-au aflat C. Dobrogeanu-Gherea, Constantin Mille, Ioan Nădejde, Panait Mușoiu, Ion Catina, dr. Ștefan Stîncă.

1894 — NOI VREM PĂMÎNT

Poetul George Coşbuc publică în revista **Vatra** la 1 februarie 1894, şi la 6 februarie în ziarul **Munca**, poezia de mare răsunet : **Noi vrem pămînt**, încheiată cu teribilul avertisment : „Să nu dea Dumnezeu cel sfînt / Să vrem noi sînge, nu pămînt, / Cînd nu vom mai putea răbda / Cînd foamea ne va răscula / Hristoşi să fiţi, nu veţi scăpa / Nici în mormînt". Peste ani — în februarie-martie 1907 — poezia aceasta mobilizatoare va fi retipărită în mii de foi volante şi răspîndită printre ţăranii răsculaţi, devenind apoi „piesă incriminantă" în dosarele celor judecaţi după reprimarea răscoalei.

1892 — BICICLISTELE

Femeile au adoptat bicicleta, la noi, în anul 1892. „Chiar damele, scuturînd jugul prejudecăţilor, s-au urcat pe bicicletă" — spunea un cronicar în revista **Amicul progresului român** din acel an ; iar mai tîrziu, în 1896, completa : „Este curios de observat ce avînt a luat la noi bicicleta, căci femeile, îndărătnice în România, la orice gimnastică, au prins mare gust de ciclism". Tot în 1896 rubricile mondene ale ziarelor bucureştene descriau şi costumul biciclistelor care apăreau duminica la Şosea : „Chiulotă neagră, largă sus şi strînsă sub genunchi cu un gumilastic, ghete galbene, cu şireturi pînă la jumătatea pulpei, aşa ca să nu rămînă descoperiţi ciorapii mai mult de două degete, deci să se vadă foarte puţin ; bluză albă, închisă pînă la gît, cu mîneci largi". Specialiştii publicau şi sfaturi pentru noile sportive : „Femeile să nu umble ceasuri întregi pe bicicletă, căci s-au văzut unele foarte frumoase care repede s-au stafidit din această patimă. E mai bine ca femeia să nu se urce pe bicicletă fără sfatul medicului".

1896 — FOTOGRAFIILE MIŞCĂTOARE

La mai puţin de zece luni de la inventarea cinematografului de către francezul Lumière, în mai 1895, soseşte la Bucureşti primul aparat care avea să arate publicului „fotografiile mişcătoare" ce făcuseră senzaţie la Paris. Aparatul este instalat în imobilul ocupat de ziarul **L'Independence roumaine**, pe Calea Victoriei (cam vizavi de actualul Palat al Telefoanelor) şi, la 28 mai 1896, bucureştenii sînt invitaţi la primul spectacol. S-au prezentat atunci următoarele filme, mari de cîte 15 şi chiar 30 de metri : **Ţarul şi Ţarina la Paris** — actualitate luată în mod expres pentru Bucureşti; **Copii şi jucării** — tablou pentru mame; **Artileria spaniolă** — lupte, cai, defilări; **Masa pisicilor; Furtună pe mare** — senzaţie, emoţii.

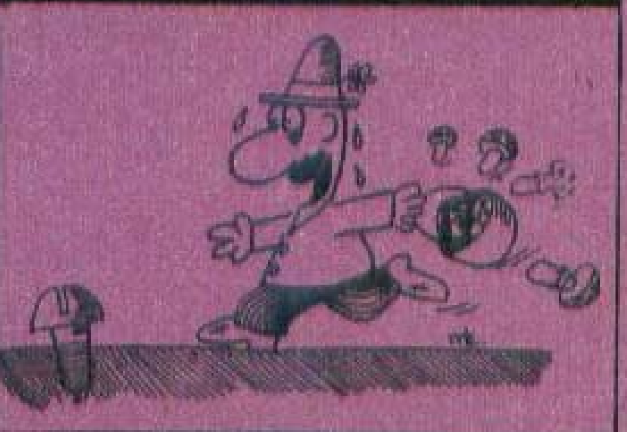

racul
MATEI MIHAI

PROFESIUNILE MILENIULUI 3 SE NASC AZI

Biotehnologia, născută din colaborarea inginerilor, matematicienilor, fizicienilor şi biologilor, explorează pe căi noi organismul uman

La politehnica bucureşteană, în localul Facultăţii de mecanică, citeva birouri şi laboratoare adăpostesc — fapt de neimaginat cu doar citiva ani în urmă ! — un colectiv de biotehnologie, condus de un doctor în ştiinţe medicale. La politehnica din Timişoara, specialişti în discipline pur tehnice studiază cu pasiune biocurenţi şi electroencefalograme, scrutează miracolul de inginerie care este inima omenească şi studiază harta creierului, aplică tehnici electronice şi matematice sofisticate, pentru a contribui la descifrarea enigmelor corpului uman. Din nou la Bucureşti, logicieni în colaborare cu specialişti în calculatoare codifică norme de conduită şi se întreabă dacă miine juriştii nu vor trebui să înveţe algebră booleană, iar algebriştii — Codul penal, pentru a conferi justiţiei şi, în general, aprecierii conduitei noastre acel surplus de rigoare şi imparţialitate pe care doar matematica poate să-l asigure.

Toate aceste preocupări variate şi greu de subsumat unei discipline ilustrează însă o unică linie de acţiune, caracteristică pentru timpul nostru, al revoluţiei tehnico-ştiinţifice. Cad barierele rigide, iar colaborarea interdisciplinară dintre ingineri, biologi, fizicieni, matematicieni devine tot mai fructuoasă şi mai plină de neprevăzut, vestind apropiata naştere a unor noi profesiuni — nu numai ale mileniului 3, ci şi ale acestui sfirşit de veac.

Cu o problemă aparent tehnicistă şi absconsă — liofilizarea — pătrundem intr-un domeniu care frizează literatura ştiinţifico-fantastică şi ne apropie de secolul XXI, deşi fenomenul în sine este de mult cunoscut şi aplicat.

Ce înseamnă, de fapt, liofilizare ? Scoaterea apei din alimente, legume, fructe, medicamente etc., în vederea conservării prelungite. Un ser neliofilizat, de pildă, se menţine nealterat timp de două, trei zile ; liofilizat — un an de zile ! Cam acelaşi este raportul şi în cazul alimentelor şi medicamentelor.

Aceste explicaţii preliminare explică de ce viitorul industriei alimentare, bunăoară, este strins legat de îmbunătăţirea şi ieftinirea tehnicilor de liofilizare. Un vis neîmplinit : **alimente conservate timp îndelungat în stare naturală** (deci nu prin fierbere sau alte procedee care inevitabil modifică, intr-o măsură sau alta, proprietăţile gustative şi nutritive) folosind **pe scară largă** liofilizarea.

— Tovarăşe Nicolae Opriţa, ca fizician şi cercetător în cadrul colectivului de biotehnologie al politehnicii bucureştene, vă ocupaţi de mai multă vreme de aceste probleme, în colaborare cu biologul Ştefan Bem, de la Institutul „Pasteur" din Bucureşti, cu care aveţi şi un contract de cercetare. Ce elemente noi au intervenit în acest domeniu, ce se întrevede ?

— În cazul alimentelor şi, în general, al substraturilor biologice, apa conţinută în ele nu se poate elimina prin încălzire şi evaporare, fiindcă pe această cale proteinele constitutive s-ar deteriora ireversibil. În prezent, pe plan mondial se procedează altfel : alimentul respectiv, pentru a lua acest exemplu, se îngheaţă la circa **—80 grade**, apoi se încălzeşte treptat, în vid, iar pe măsură ce temperatura se apropie de zero grade, apa, prin sublimare, trece din stare solidă (cristale de gheaţă) în stare gazoasă, fără lichefiere. Evident, o răcire drastică (pînă la —80 grade) se realizează cu un enorm consum de energie, mai ales dacă avem în vedere nu laboratorul, ci

scara industrială.

— Înțelegem, așadar, că trebuie căutat un alt unghi de atac în problema liofilizării.

— Întocmai. Cunoscînd mai profund fenomenele fizice implicate, nu ar mai fi necesară răcirea pînă la —80 grade, cel puțin în cazul anumitor substanțe. Pentru aceasta trebuie însă descifrate procesele desfășurate în intimitatea materiei, să stabilim foarte exact ce se întîmplă în momentul trecerii de la starea solidă la cea lichidă, să cunoaștem mai bine ceea ce fizicienii numesc transformările de fază. Prin analiza termică diferențiată, noi am ajuns să măsurăm cantități infinitezimale de căldură. În străinătate, s-au pus la punct asemenea tehnici, dar ele sînt foarte costisitoare. Un singur exemplu: recent a fost expus la București un analizor american „Dupont" care costă 50 000 dolari! Noi am construit un analizor de finețe românesc care a dat rezultate satisfăcătoare.

LA ORDINEA ZILEI, O ȘTIINȚĂ A CONGELĂRII

— Liofilizarea are aplicații multiple. Dumneavoastră efectuați cercetarea la Institutul „Pasteur" din București, deci, prin natura contractului, vă ocupați mai mult, pentru moment, de latura medicală.

— Da, dar principiile generale rămîn aceleași. În cazul de față, urmărim — Ștefan Bem și cu mine — să cunoaștem punctele critice, „de salt", pentru a optimiza funcționarea instalației și a evita ratarea șarjelor de produse biologice. Noutatea constă în finețea măsurătorilor, atinsă probabil pentru prima dată în țară. Efect economic imediat: consumul de energie se reduce practic la jumătate. De ce? Dacă stabilesc că punctul critic respectiv se situează la —50 grade, atunci nu mai este nevoie să răcesc pînă la —80 grade, ci doar, să spunem, pînă la —60 grade și apoi să încălzesc încet. Și cu aceasta pătrundem în domeniul criobiologiei, al științei frigului, care abia în ultimii ani a început să înregistreze succese notabile.

— Ce perspective se întrevăd pentru industria alimentară și pentru hrana noastră cea de toate zilele?

— Adevărul este că oamenii de știință nu cunosc foarte exact **efectele înghețării asupra sistemelor organizate biologic.** Iată unul din numeroasele obiective pe care și le propune criobiologia. Evident, înghețarea la cîteva zeci de grade sub zero produce cu necesitate anumite stricăciuni sistemelor biologice; problema constă însă în minimizarea acestor vătămări. Se introduc, de pildă, diferiți protectori. Unele firme străine au liofilizat prin acest procedeu siropuri naturale de fructe, păstrînd absolut intacte aroma și gustul. Dar să ne gîndim mai departe. Nu ar fi extraordinară liofilizarea singelui? Ar rămîne doar hematiile, deci un volum extrem de mic (raportat la singele inițial), ușor de transportat și de păstrat, urmînd ca înainte de transfuzii să fie amestecat cu ser. Am schematizat problema, care este extrem de complexă, voind doar să arăt posibile aplicații. Fără a mai vorbi de congelarea cărnii, care, în țara noastră cel puțin, se află abia la început. **Așteptăm, încă, o știință a congelării,** care ar viza nu numai carnea, ci și ouăle, laptele, peștele, practic orice proteine animale. Desigur, cercetări de criobiologie se desfășoară în mai multe centre din țară; pentru moment, așa cum am arătat, s-au obținut rezultate interesante și utile prin analiza termică diferențiată, cu aplicație directă la produsele „Pasteur". Dar domeniul este în plină expansiune; medicina, biologia și industria alimentară trebuie să devină beneficiare directe, răspunzînd unor cerințe majore ale societății contemporane.

BIOLOGUL VA DISCERNE BOALA ÎNAINTE CA EA SĂ SE DECLANȘEZE

Un alt contract de cercetare al sus-amintitului colectiv de biotehnologie cu industria nu anunță, la prima vedere, nimic deosebit. Și totuși, el vestește **un tip deosebit de colaborare între biologi și ingineri,** pentru a veni în ajutorul omului cu mijloacele sofisticate ale tehnicii moderne. La prima vedere, totul pare destul de banal: studiul biotehnologic al ciocanelor electrice rotopercutante utilizate pe plan mondial în construcții, industria minieră etc. doar de vreo zece ani. În țara noastră, producția abia a demarat, se află la seria zero.

Studiul efectului asupra organismului uman (prin vibrații și zgomot) s-ar părea că ține de ergonomie și de medicina muncii, adică de investigații intrate de mult în practica noastră. De data aceasta, însă, obiectul cercetării este altul, se **urmărește determinarea efectelor nocive în intimitatea organismului,** la nivel molecular și infracelular. Cum acționează depășirea continuă de decibeli (ciocanul de acest tip nu poate funcționa altfel!) și oboseala provocată de vibrațiile continue, de concentrația nervoasă și poziția în picioare, asupra sistemului enzimatic responsabil de fiziologia celulară, ce perturbări suferă acesta **înainte ca să se declanșeze boala profesională,** ce se întîmplă cu proprietățile proteice **la nivel celular?** Asemenea perturbări sînt concludente, chiar dacă aparent — din punctul de vedere al medicinei muncii și al ergonomiei — organismul funcționează încă perfect! Acestea sînt cîteva din întrebările la care se străduiește să dea un răspuns biologul Irina Leahu.

În condiții de stress (vibrații, zgomote, solicitări nervoase neobișnuite), organismul își creează o apărare care, un timp, funcționează **fără greș.** Medicul nu observă nimic patologic, totul pare perfect din punctul de vedere al medicinii muncii și al ergonomiei. Preistoria bolii încă nedeclarate se scrie

însă la nivel celular. Biotehnologul o va descifra și va bloca mersul ei înainte.

LOGICA MATEMATICĂ ȘI LEGEA CIRCULAȚIEI

Cu profesorul universitar doctor Cornel Popa, șeful catedrei de filozofie de la Institutul politehnic din București, în sarcina căreia cad și cursurile de logică destinate viitorilor ingineri, abordăm un domeniu de investigare neașteptat, deschizător de noi orizonturi și evidențiind, o dată mai mult, fertilitatea cercetărilor interdisciplinare.

— În ciuda dictonului cartezian după care bunul-simț sau puterea de judecată reprezintă lucrul cel mai drept împărțit din lume, avem motive să ne îndoim de capacitatea ființei umane de a-și însuși spontan legile și normele gîndirii corecte — observă Cornel Popa.

— Înțelegem, deci, că vizați — ne aflăm, totuși, pe „solul" politehnicii ! — mecanisme profunde de gîndire și subtile intercondiționări între munca logicianului și cea a inginerului ?

— Întocmai. De fapt, problema este mult mai largă, deși, în cele ce urmează, mă voi referi cu precădere la ingineri. Apare ca o curiozitate a învățămîntului nostru liceal faptul că se predau elevilor mii de ore de matematică și română, lucru perfect normal, dar **nici măcar o singură oră de logică.** Dacă de mici noi toți am învățat să mergem fără profesor și tot spontan am învățat limba ce o vorbim, nu astfel stau lucrurile și cu gîndirea corectă. Chiar dacă, statistic, oamenii pot gîndi corect și în mod spontan, certitudinea unei asemenea gîndiri, mai ales în situații mai complicate, ne-o dau procedeele logico-formale. Veacul nostru este martorul înfloririi unei ramuri deosebit de promițătoare a științei milenare a logicii : mă refer la logica matematică. Cursul nostru conștientizează la viitorii ingineri reguli și norme ale gîndirii corecte pe care nu au avut posibilitatea să le cunoască de pe băncile școlii medii, iar impactul bătrînei și mereu reînnoitei științe a logicii asupra formației inginerului de mîine este neașteptat de puternic.

Iată un exemplu grăitor. Totul pare, la început, extrem de depărtat de practica inginerească, dar... așteptați finalul ! În 1952 s-a născut logica deontică, teoria formală a normelor, elaborată de savantul finlandez Georg Henryk von Wright. Mai recent, dezvoltînd această logică și îmbogățind-o cu noi concepte, profesorul Popa a reușit să elaboreze un limbaj formal pentru descrierea simultană a prescripțiilor normative și a acțiunilor efectiv realizate. Să luăm, de pildă, un capitol din Codul penal. El conține prescripții normative care pot fi transcrise într-un limbaj formal și implementate pe calculatorul electronic. În același limbaj înțeles de mașină pot fi transcrise, bunăoară, și faptele cetățeanului X într-o zi a săptămînii sau într-o situație bine determinată, specificată în sistemul de nome introdus în calculator. Prin așa-numitele funcții de legalitate, definite pentru prima oară de Cornel Popa, **prescripțiile normative și acțiunile efective ale lui X pot fi comparate cu rigoare matematică,** obținîndu-se în final calificarea respectivei conduite drept legală sau ilegală. Pe aceeași cale, tot automat, se asociază diferitelor grade sau forme de conduită ilegală sancțiuni, conform anumitor norme unanim acceptate.

Dezvoltarea logicii deontice, datorată specialistului român, a constituit obiectul unor comunicări la întîlniri științifice internaționale și a produs un viu interes, mai ales prin implicațiile asupra vieții cotidiene.

— În întreaga noastră viață ne conducem după diverse reguli — subliniază Cornel Popa — în domeniile cele mai diferite și făcînd cu totul abstracție de legi, de Codul penal. **Unui copil părinții îi stabilesc norme de conduită legate de învățătură : în fiecare zi, atîtea și atîtea exerciții de matematică sau de limbi străine ! Dacă ne îmbolnăvim, ni se prescrie un regim alimentar pe care trebuie să-l respectăm cu strictețe, sancțiunea nefiind de ordin juridic, ci medical. S-ar mai putea da cu ușurință zeci de asemenea exemple, în care calculatorul electronic și logica deontică își pot găsi aplicații concrete, eficiente.**

— Dar unde intervin computerul și politehnica bucureșteană ?

— Pe baza ideilor mai sus amintite, studenți din anii superiori ai Facultății de automatică — Mihai Bărbuceanu, Adrian Alexandrescu și Cetin Denislam, azi ingineri — au transpus noua teorie logică formală în limbaj de programare și au implementat-o pe calculatorul electronic. La fel au procedat cu un fragment din Legea circulației. Apoi au considerat o serie de ipoteze, de încălcări ale normelor de circulație și, cu ajutorul calculatorului, au obținut instantaneu sancțiunile prevăzute de lege.

— Și totuși, la prima vedere, s-ar părea că formalizarea logică și recursul la calculator nu reprezintă decît o complicație inutilă, primul milițian întîlnit în cale putînd stabili la fel de exact, chiar dacă nu într-o microsecundă, aidoma computerului, sancțiunile cuvenite.

— Nu uitați că experimentul cu Legea circulației a luat, în considerare, în mod voit, situații relativ simple, doar pentru a verifica dacă teoria funcționează corect. A funcționat ! Există însă nenumărate împrejurări, mult mai complicate decît un viraj nepermis la stînga, în care metoda noastră se poate dovedi de un real ajutor pentru a descîlci ițe încurcate, a stabili gradul de legalitate al unei acțiuni și gradul de vinovăție. Implicațiile sînt profunde : **prin formalizare matematică se înlătură echivocul, interpretările subiectiviste,** poate chiar și „pila" ; e imposibil să intervii pe lîngă un calculator electronic !

Iată, astfel, noi și fructuoase perspective de colaborare între ciberneticieni și logicieni, pentru elaborarea corectă, lipsită de ambiguitate, și interpretarea

justă a prevederilor normative.

— Ar trebui poate creată o echipă de lucru cu participarea juriștilor, logicienilor și inginerilor de calculatoare — sugerează interlocutorul nostru — pentru dezambiguizarea unor prevederi legale și recodificarea lor în limbajul logicii deontice, căreia i s-a găsit deci un punct de contact cu activitatea practică de normare și optimizare a activităților sociale.

Subliniem că nu este pusă aici în discuție, sub nici o formă, competența legiuitorului. Există însă o oarecare unilateralitate inerentă oricărei profesiuni (profesorul Popa el însuși a scris o carte întreagă, apărută și în traducere, peste hotare, despre definiții și ambiguitatea unor texte juridice). Tratarea logico-matematică și chiar inginerească aduce pretutindeni un surplus de precizie și rigoare științifică.

NOUTĂȚI DESPRE ALFABETUL CREIERULUI

Realizări importante, în premieră națională, în domeniul electronicii medicale, la catedra de electronică și măsuri electrice a Facultății de electrotehnică a Institutului politehnic Timișoara. Despre cîteva din ele am mai avut prilejul să scriem în „Flacăra".

Au intrat de multă vreme în practica medicală electroencefalogramele, denumite pe scurt EEG, a căror interpretare de către specialiști consumă încă un timp prețios. În plus, pentru a se ajunge la o „citire" corectă, sînt necesari ani de experiență. Totuși, chiar și în aceste condiții, interpretarea pe care o dă medicul nu se dezbară, în anumite situații, de o tentă subiectivă, același traseu putînd fi considerat în chip diferit de doi specialiști: unul discerne, bunăoară, semnele unei epilepsii acolo unde celălalt nu vede nimic suspect. Dacă asemenea cazuri extreme sînt, totuși, rare, mai ales la profesioniști experimentați, rămîne faptul indubitabil că descifrarea electroencefalogramelor este, după cum spuneam, laborioasă și cronofagă. Nu s-ar putea oare automatiza această operațiune?

În prezent, conferențiarul universitar doctor Francisc Schneider și biofizicianul Gheorghe Mihalaș, de la Institutul de medicină Timișoara, conferențiarul universitar doctor inginer Ștefan Gîrlașu, de la Institutul politehnic (subingineri) Reșița, asistentul universitar inginer Gheorghe Drăgănescu, de la Facultatea de mecanică, și asistentul universitar inginer Ionel Sabin, de la Facultatea de electrotehnică a politehnicii timișorene studiază posibilitatea analizării matematice a ritmurilor **alfa, beta, gamma** și **delta** emise de creierul uman.

— Aceste semnale — subliniază inginerul Sabin — sînt mai greu de analizat decît cele provenite de la inimă, bunăoară, datorită caracterului lor aleator. În acest scop, trebuie utilizate metode statistice fine, stabilite de medici în strînsă colaborare cu ingineri și electroniști. Este ceea ce își propune colectivul nostru. Lucrăm la o carte — **prima din România** — ce va apărea la Editura Medicală, intitulată „Semnale EEG", privind interpretarea lor matematică. Dar, din păcate, mai tot ce am realizat noi în domeniu s-a făcut mai mult pe bază de entuziasm. Acesta este necesar, dar nu și suficient, cum ar spune matematicienii, pentru finalizarea cercetării: nu dispunem de toate condițiile materiale necesare. De pildă, pentru prelucrarea pe corelator și transformator Fourier a benzilor cu înregistrări EEG „fugim" la Reșița, ne întoarcem la Timișoara, apoi iarăși la Reșița etc. Totuși, ne străduim s-o scoatem la capăt.

Ce perspective oferă cercetarea universitarilor timișoreni? Interpretarea matematică și cu ajutorul calculatorului a semnalelor EEG va aduce un surplus de obiectivitate și de rapiditate — ambele, deziderate majore ale medicinei moderne. Un exemplu: odată puse la punct programele, și rezolvate alte probleme complexe menționate foarte pe scurt mai sus, se vor interpreta „automatizat" electroencefalogramele. Dacă pentru diagnostice EEG prin mijloace clasice un medic avea nevoie de o perioadă de familiarizare de circa doi ani, în noul sistem pentru pregătirea unor cadre medii medicale apte să descifreze corect se cer doar cîteva zile.

Pe aceeași linie de investigație științifică se situează și aparatele puse la punct de șeful de lucrări, inginerul Gheorghe Ciocloda, de la aceeași catedră timișoreană, și colaboratorii săi (multe idei fructuoase sînt valorificate ca proiecte de diplomă cu studenții de la Facultatea de electrotehnică). Am putea aminti, în acest context, aparatul portabil pentru monitorizarea pe lungă durată a sistemului cardiovascular și analizorul hibrid al ritmului cardiac — aparat instalat chiar lîngă patul bolnavului și asigurînd „supravegherea" continuă. Știind că depistarea foarte exactă și precoce a aritmiilor cardiace, care preced apariția infarctului, poate salva, în numeroase cazuri, viața bolnavului, vom înțelege și mai bine cît de esențială și, în același timp, de plină de promisiuni se dovedește colaborarea dintre medici și ingineri.

BIORITMURILE, SCHIMBUL DE NOAPTE ȘI MEDICINA

Conducătorul și întemeietorul micului dar eficientului colectiv de biotehnologie de la politehnica bucureșteană, despre care am mai vorbit la începutul articolului, conferențiarul universitar Mihai Nicu, doctor în științe medicale, întreprinde, cu ajutorul calculatorului electronic, studii de interes teoretic și de mare valoare practică potențială privind bioritmurile organismului. Este un capitol abordat de puțină vreme, pe plan mondial, cu mijloace științifice sofisticate, precise, deși problema în sine este

cunoscută mai de mult.

Se știe că întreaga noastră existență biologică se desfășoară sub semnul unor **bioritmuri** zilnice (circadiene), lunare, anuale sau cu alte periodicități, și ele se identifică, într-o anumită măsură, cu viața însăși. Cînd încetează, organismul moare. Noutatea cercetărilor **la** care ne referim constă în aceea că pornesc de la considerarea **în paralel**, pe baza unor modele matematice, a trei indici biologici de bază: **fizic, afectiv** și **intelectual**. Ne putem simți, la răstimpuri bine determinate, în excelentă condiție fizică, bunăoară, dar mai puțin activi pe plan intelectual. Este doar un exemplu. Implicațiile cunoașterii aprofundate, la fiecare individ în parte, a acestor ritmuri, sînt evidente. Deși, la noi, s-au efectuat destul de numeroase studii privind bioritmurile umane, corelarea și interpretarea cu ajutorul calculatorului pentru **serii mari de indivizi** constituie o preocupare originală a colectivului de biotehnologie.

Obiectivul nostru — arată Mihai Nicu — este **determinarea perioadei de randament optim la mase mari de muncitori, intelectuali etc., și** stabilirea corelației optime, pe calculatorul electronic, la cei trei indici. Aceasta va facilita gruparea de indivizi cu bioritmuri apropiate, ceea ce este deosebit de important mai ales în cazul unor profesiuni implicînd un grad sporit de periculozitate. Mă refer la personalul navigant aerian și naval, la sportivi, la munca în condiții speciale (de pildă la înălțime), la scafandri etc. De asemenea, rezultatele cercetărilor în curs — care, să nu uităm, pleacă de la anumite ipoteze și modele matematice originale pe care trebuie să le confirme practica, — pot servi la alcătuirea unor **schimburi mai eficiente în uzine, de pildă, grupind cu prioritate în schimbul de noapte pe muncitorii cu biorilm nocturn.** Deocamdată s-au elaborat modelele matematice și s-au făcut primele aplicații. Repetăm — după cîte știm — este pentru prima dată la noi cînd s-a implementat pe calculator studiul interrelației indicilor fizici, afectivi și intelectuali în contextul bioritmurilor individuale și vizînd serii mari de indivizi.

În continuare, interlocutorul nostru explică mai pe larg **implicațiile** bioritmurilor umane. În celulele corpului nostru este „imprimat" programul reproducerii lor în condiții normale, fiziologice. Cu alte cuvinte, longevitatea este înscrisă ereditar, numărul de ori în care celulele noastre se vor reproduce semnificînd, de fapt, ciclul celular și total, vital. De reținut, însă, că zestrea ereditară își manifestă acțiunea conform „programului" doar în condiții normale. Abaterea de la normele vieții raționale sau condițiile nefavorabile de mediu vor altera în mod fundamental funcționarea programată. Simplificînd am putea spune că longevitatea genetică, ciclul total al vieții se aseamănă cu un automobil. Părinții și străbunii noștri ne lasă drept moștenire o anumită mașină, mai bună sau mai rea. Dacă automobilul este bun, dar nu-l cruțăm, se va deteriora în scurtă vreme, indiferent de calitățile intrinseci, originale. Și invers, o mașină de marcă mai proastă își va vedea prelungită durata de funcționare dacă vom avea grijă specială de ea.

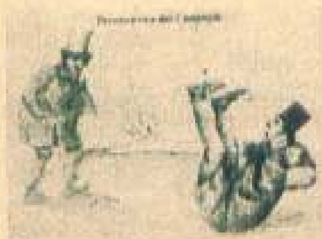
— Dar variațiile anuale, tovarășe doctor Nicu?

— De la an la an ne schimbăm: este un fapt comun de observație. Ne schimbăm mai mult sau mai puțin, în funcție de mediu, de condițiile de viață, de solicitarea nervoasă. Noi însă, în cercetările noastre, ne-am concentrat asupra ritmurilor lunare și a celor diurne și nocturne. Există bioritmuri celulare și subcelulare (respirația la nivelul **celulei se modifică** și ea în funcție de anumite ritmuri). Sînt procese de mare finețe, motiv pentru care se studiază și aici, la politehnică, în colectivul nostru, întrucît necesită o aparatură electronică complicată și o continuă colaborare cu specialiștii în calculatoare, în automatică etc. Personal analizez corelațiile de tip biocibernetic, efectul ritmurilor individuale endogene, adică al acelor ritmuri care reglează funcționarea organelor în special la nivel endocrin. Concret, se urmărește pe loturi experimentale variația secreției unor substanțe naturale, hormonale, sau a eliminării unor substanțe artificiale (medicamente etc.). Importanța este imensă în farmacodinamică, adică în dinamica administrării medicamentelor, în care domnește încă o mare doză de empirism. **Administrăm medicamentul X dimineața, la prînz și seara, de pildă, deși, poate, el ar avea o acțiune îndoită dacă l-am lua la ora trei sau la ora opt și jumătate.** Desigur, nu în toate cazurile lucrurile sînt chiar atît de simple, totuși exemplul își păstrează valoarea. Fără a mai vorbi de importanța stăpînirii acestei tehnici în cazul unor boli grave, de pildă, cancerul. **Cunoașterea bioritmurilor individuale poate potența la maximum acțiunea unui citostatic.** Dealtminteri eu am fost condus la aceste cercetări și prin specialitatea mea, radiobiologia. Se știe că vindecarea noxelor determinate de radiațiile ionizante depinde într-o măsură adesea hotărîtoare de ora la care se administrează substanța de tratament, de pildă cisteamina. Acestea sînt aplicații medicale. Dar **bioritmurile**, cum am spus, vor **trebui luate în considerare în viitor pînă și la formarea schimburilor de noapte într-o uzină...**

Toate aceste preocupări pot apărea depărtate de realitatea imediată. Impresia este însă înșelătoare. Biotehnologia și, pe plan mult mai larg, colaborarea dintre ingineri și medici, matematicieni și fizicieni își propune să contribuie prin căi proprii la bunăstarea omului ca **ființă** biologică și socială. Iar această bunăstare stă totdeauna — cum glăsuiește una din rubricile cele mai citite din „Flacăra" — **sub semnul urgenței.**

LIONEL NIȚESCU ■

REMEMBER

1864 — PETRECEREA DIN CIŞMIGIU

Patinajul, ca „sport de plezir", se practică la noi încă de la jumătatea secolului trecut. Menţiuni certe găsim în presa bucureşteană din anul 1864. Revista **Aghiuţă**, bunăoară, publica, în luna ianuarie un desen intitulat „Petrecerea din Cişmigiu" — o scenă cu doi patinatori ; unul căzut şi celălalt rîzînd, bucuros că el se mai află în picioare. Mai tîrziu — în 1883 — aşii acestui sport au organizat la Bucureşti, pe lacul Cişmigiu, prima lor întrecere oficială. Trofeele disputate în acea memorabilă zi de 9 ianuarie 1883 : un port-tabac de bronz, un ceasornic de argint, un vas de bronz. Cîştigători : Tilică Orăscu, pentru cursa mică (ocolul lacului Cişmigiu), L. Eduard, pentru două ocoluri mari şi N. Cuţarida, pentru alergarea de fond. În finală, premianţii au făcut o demonstraţie de măiestrie, „la figuri, la sărituri şi la vînătoarea drapelului" — adică fiecare fugind cu un drapel în mînă, ferindu-se să nu-i fie luat de ceilalţi. Ziarele ne spun că întrecerea aceasta a atras peste două mii de spectatori. Deci patinajul a fost îndrăgit de bucureşteni încă de la primele manifestări.

1866 — ACADEMIA ROMÂNĂ

Istoricul prestigioasei instituţii de cultură, denumită astăzi Academia Română, începe cu mai bine de opt decenii în urmă — la 1 aprilie 1866, cînd Locotenenţa domnească a Principatelor Unite Române hotăra înfiinţarea **Societăţii Literare Române**, cu 21 de membri, printre care se aflau I. Heliade-Rădulescu, Vasile Alecsandri, George Bariţiu, Timotei Cipariu, Costache Negruzzi, Vinceţiu Babeş, A.T. Laurian. La 1 august 1867, **Societatea** şi-a deschis prima sesiune, în care au fost votate statutele şi s-a fixat denumirea definitivă : **Societatea Academică Română.** După doisprezece ani — la 30 martie 1879 — **Societatea** a fost declarată institut naţional şi i s-a dat un nou nume : Academia Română. În secţiunea literară s-a continuat activitatea de îmbunătăţire a ortografiei limbii române, întocmindu-se primul dicţionar ; secţia de istorie a sporit publicarea de documente ; iar secţia ştiinţifică a elaborat numeroase comunicări, devenite ulterior temeiuri valoroase de dezvoltare a patrimoniului ştiinţific al ţării. În activitatea din secolul trecut a celor trei secţii au fost cuprinse operele a peste şaizeci de academicieni. Pentru răsplătirea activităţilor ştiinţifice, istorice, culturale şi literare de la noi, **Academia Română** a instituit, de-a lungul anilor, începînd din 1868, numeroase premii, susţinute cu donaţiile obţinute mai ales de la particulari. În secolul trecut s-au acordat astfel peste o sută de premii, iar din 1901 şi pînă în 1947, alte patru sute. În ansamblul ei, activitatea **Academiei Române** a fost prestigioasă, dar, în cele mai multe domenii, din lipsa unui sprijin permanent şi îndestulător, ea s-a realizat mult sub potenţialul ştiinţific şi cultural al membrilor componenţi. După 1948, această activitate a sporit considerabil. **Academia Republicii Socialiste România,** cu cele 13 secţii, efectuează cercetări ştiinţifice în toate domeniile, studiază posibilitatea de punere în valoare a bogăţiilor naturale şi a forţelor productive ale ţării, colaborează cu organele superioare de stat în problemele ştiinţifice, asigură ridicarea calificării cercetătorilor ştiinţifici, întreţine legături cu cele mai importante instituţii ştiinţifice din lume.

1865 — BULETIN DE BUCUREȘTI

Pe vremea lui Cuza s-a introdus la București un act de identitate oarecum asemănător cu buletinul de azi. Într-o mapă de la Arhivele Statului găsim un astfel de document. Iată-i textul, integral: „Principatele-Unite-Române. Bilet de legitimațiune. Bun pe un an. Numele și pronumele: Lucsița Petreasca, de caracter și ocupațiune văduvă. Locuința: mahalaua Silvestru. Etatea: 36 ani. Dat la 8 decembrie 1865. Orice falsificațiune a biletului de legitimațiune se va pedepsi după legile penale. Orice abus cu acest bilet se va pedepsi după legile penale. Primarul comunei București: ss. Indescifrabil" După 1900, legitimațiunea aceasta s-a numit Buletin de Biroul populației. Din 1935 i s-a adus o nouă îmbunătățire: fotografia lipită și ștampilată pe importantul document.

SOCIETATEA FILARMONICA ROMANA

Duminecă 15 Decembre 1868

LA 1 ORA DUPE AMIAZI

PRIMUL CONCERT

SIMFONIC

IN SALA ATHENEULUI ROMÂNU

PROGRAMMA

1868 — INVITAȚIE LA CONCERT

Societatea Filarmonică Română, înființată în luna septembrie 1868, organizează primul său concert, la 15 decembrie, același an, în sala Ateneului Român din București. Orchestra este dirijată de maestrul Eduard Wachmann, principalul animator al vieții muzicale bucureștene din vremea aceea. Prețurile de intrare sînt modeste: 7 sfanți primele staluri, 3 sfanți celelalte locuri. Se cîntă uverturi și simfonii de Beethoven, Mendelssohn, Haydn, Mozart. Acesta a fost începutul Filarmonicii, devenită, după 1944, Filarmonica de stat „George Enescu".

1866 — CELEBRELE MACINE

Mașina de cusut a fost inventată de francezul Thimonnier Barthelemy, în anul 1829. La noi a fost introdusă în 1866. Un întreprinzător al timpului a adus de la Paris cîteva exemplare pe care le-a expus într-un magazin de pe Calea Mogoșoaiei. Anunțurile publicate cu această ocazie informau pe eventualii amatori: Pe Podul Mogoșoaiei, peste drum de pasaj, s-a deschis expozițiunea și vînzarea de celebre și necomparabile macine de cusut, speciale pentru familie. Mare economie pentru casă și plăcută distracțiune pentru dame, care, fără cea mai mică osteneală și numai după trei ore de lecțiune, pot cu aceeași macină a coase, a da tighel, a broda, sutașia, cordona, însemna rufele, încreți, cuți etc., cu o repeziciune de 14 ori mai mare decît a mîinii".

1878 — CALEA VICTORIEI

Dintre toate străzile și ulițele, dintre toate podurile și bulevardele din București, croite de-a lungul deceniilor, Calea Victoriei avea să se bucure de cea mai mare faimă, rămînînd, permanent, artera pe care s-au aliniat instituțiile publice de vază, marile magazine și localuri publice, teatrele, palatele, hotelurile, pasajele. Părintele său, domnitorul Constantin Brâncoveanu, i-a dat viață în anul 1692, cînd, după cum spun însemnările istoricilor: „Își croi Vodă un drum mai drept și mai scurt spre moșia Măriei Sale, de la Mogoșoaia". O demonstrație militară sărbătorească, nemaiîntîlnită pînă atunci, s-a desfășurat pe Calea Mogoșoaiei — cum s-a numit timp de aproape două veacuri — în ziua de 8 octombrie 1878, cînd trupele învingătoare din războiul independenței și-au făcut intrarea în oraș, pe sub Arcul de Triumf, care fusese construit pe locul unde se află astăzi Piața Victoriei. Au trecut atunci, de-a lungul Podului Mogoșoaiei, printre zecile de mii de cetățeni veniți de pretutindeni: răniți escortați de călărași, drapelele și tunurile luate ca trofee pe cîmpurile de luptă, comandanții armatelor, muzicile militare, stindardele tuturor unităților militare care au luat parte la bătălii; apoi, în încheiere, regimentele glorioase. În cinstea eroilor care și-au dat viața pentru independența patriei, din ziua aceea, Calea Mogoșoaiei a luat numele de Calea Victoriei.

ANTICARII BUCUREȘTILOR

S-ar părea că prima grijă a unui anticar este de a îndepărta de el bănuiala că ar fi un om de modă veche. Prejudecata că un om care stă între cărți vechi nici nu poate fi altfel și că timpul, călător grăbit, n-ar mai putea să-și îngăduie clipa de răgaz de a mai intra, cu adierea proaspătă a actualității, în încăperile îndeobște modeste care găzduiesc anticariatele, se spulberă însă imediat ce anticarul ne va spune, sigur pe rostul lui în lume, că munca pe care o susține este o veritabilă instituție culturală, o instituție în cadrul căreia se probează capacitatea însăși a unei societăți de a-și dovedi tradițiile și a-și fixa capetele de perspectivă ale culturii noi pe care și-o formează. De aceea, orice anticar bun va ști să vorbească despre cîteva „misiuni" ale sale.

Printre ele, de exemplu, despre recircularea cărților, care ține loc astăzi practicii din anticariatele de odinioară de a se pretinde o infimă, aproape simbolică plată, doar pentru citirea unei cărți. Cam un sfert dintre cumpărătorii de cărți din librării le vînd, de obicei pentru a-și cumpăra altele. Unele cărți, ni se spune, poartă opt-nouăzece ștampile ale anticariatelor, ceea ce înseamnă că au fost cumpărate și vîndute tot de atîtea ori, deci tot de atîtea ori au fost citite, iar faptul trebuie să ne apară binevenit și folositor cîtă vreme acest circuit este urmat de cărți bune, prețuite de un anticar care-și cunoaște bine meseria, nu de cărțile care nu stîrnesc interesul nimănui. Fiindcă un anticar nu cumpără tot ceea ce i se oferă.

Cu aceasta, trecem la lămurirea unei alte misiuni a lui, de a cărei semnificație rămîne să ne dăm seama fiecare dintre noi: redescoperirea și repunerea în circulație — fie, această circulație, chiar restrînsă la aria de preocupări ale cercetătorilor — a unor cărți ce aparțin patrimoniului cultural național. Cînd anticarii spun că „Bucureștiul e nesecat", ei vin și dovedesc, în continuare, această afirmație prin faptul că la cele trei centre de achiziții din Capitală nu se prezintă, cu cîte o legăturică de cărți, numai studenți în lipsă de bani, ci se primesc și telefoane care anunță adrese unde posesori de mari și valoroase biblioteci așteaptă un anticar competent. Radu Berceanu, de exemplu, de la centrul de achiziții aflat lîngă „Căminul artei", peste drum de Institutul de arhitectură, ne spune că săptăminal „face" o bibliotecă. Iar dintre miile de volume ale unei biblioteci el cumpără, bineînțeles, numai ce socoate necesar și de preț în virtutea intereselor de natură culturală pe care le reprezintă. Tocmai de aceea, ni se spune, între cumpărători întîietate au bibliotecile mari din Capitală și din țară, care pot să cumpere ceea ce li se oferă de către anticariate, sau, dacă dispun de exemplare suficiente dintr-o anume carte, pot să nu cumpere. Oricum, prioritatea rămîne, în continuare, unor oameni de știință, de artă și cultură, cercetătorilor, specialiștilor într-un domeniu sau altul, care, chiar dacă fac în felul acesta achiziții pentru bibliotecile lor personale, reprezintă, bineînțeles, nu simple interese particulare și de divertisment.

Adeseori biblioteci strînse cu multă răbdare și mari sacrificii, opere — ele însești — ale unei vieți, se reîntorc în miinile anticarilor. Radu Berceanu, care cu cîtăva vreme în urmă a cumpărat biblioteca lui Dimitrie Caracostea, ne spune că altădată a avut prilejul să reîntîlnească, de exemplu în biblioteca de șapte mii de volume a matematicianului Tiberiu Mihăilescu, multe dintre cărțile pe

care i le vînduse el însuși. Simion Mihuță, responsabil al anticariatului de la Curtea Veche, ori Alexandru Enescu, responsabil la anticariatul Kretzulescu, ne povestesc de asemenea despre mari biblioteci pe care, cu adevărat, precum zic ei, au avut onoarea să le cumpere. Acesta din urmă a început să ucenicească în profesie prin anii '30 și mulți oameni de seamă astăzi veneau pe atunci în pantaloni scurți să cumpere de la el primele cărți ale bibliotecilor lor. Și tot el a fost chemat, ca expert, să „prețuiască" biblioteca generalului-erou Eremia Grigorescu.

Dar cartea de valoare, spun ei, acești cîțiva mari anticari ai Bucureștiului, poate proveni de la cine nu te gîndești. Și ei se gîndesc, deci, că poate proveni de la oricine. De aceea, oricine ar veni la ei cu o ofertă e ascultat cu atenție și cîteodată uimit de hotărîrea anticarului. Odată, își amintește Radu Berceanu, s-a prezentat la el un băiat de prin Giulești, cu niște cărți pe care le adunase de prin podul casei bunicilor, înainte ca buldozerele să intre și să demoleze. Venise să vîndă acele cărți și de unde nu era sigur nici că-i vor fi acceptate spre cumpărare a rămas uimit cînd i-au fost plătite cu șase mii de lei.

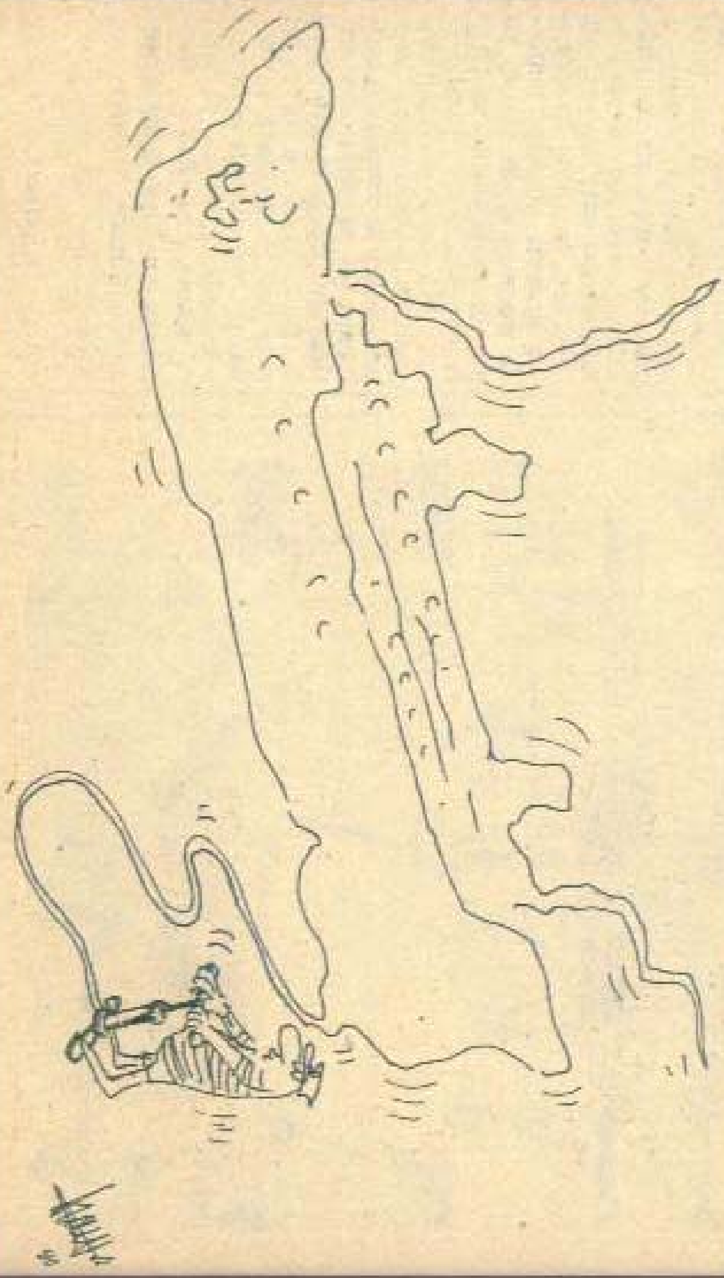
Cîteodată, ni se mai spune, pasiunea de a avea neapărat o carte se poate arăta de-a dreptul primejdioasă: la anticariatul de pe bulevardul 1 Mai un băiețaș a vîndut, nu se știe de pe unde o avea, o carte despre „Fluturii din Europa", apărută pe la sfîrșitul secolului trecut. Întîmplător, pe acolo a trecut într-o bună zi un bătrîn, pensionar C.F.R.; era cît pe-aci să facă un atac de cord cînd a văzut-o; bineînțeles că a cumpărat-o imediat, iar din explicațiile pe care s-a socotit dator să le dea s-a înțeles că știa de zeci de ani, după nume, acea carte, din tot felul de bibliografii anexate numeroaselor lucrări, referitoare la acel domeniu, pe care reușise să le strîngă. Aceasta, a mai spus, este pasiunea lui, o pasiune din care n-a făcut meserie, dar în care a strîns bucuria atîtor ore pe care munca lui și grijile vieții i le-au lăsat mai libere.

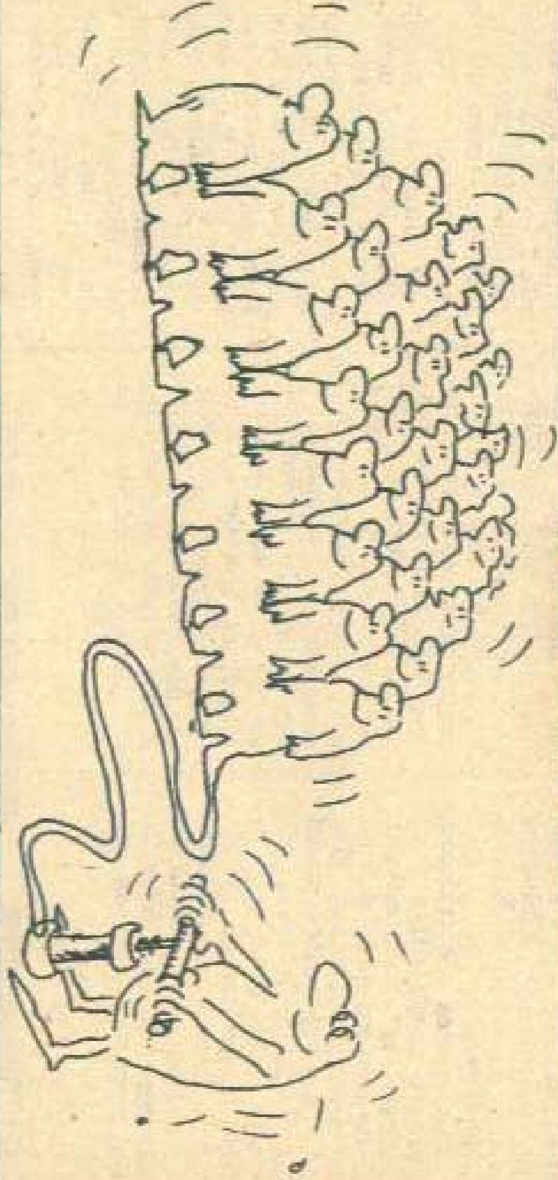

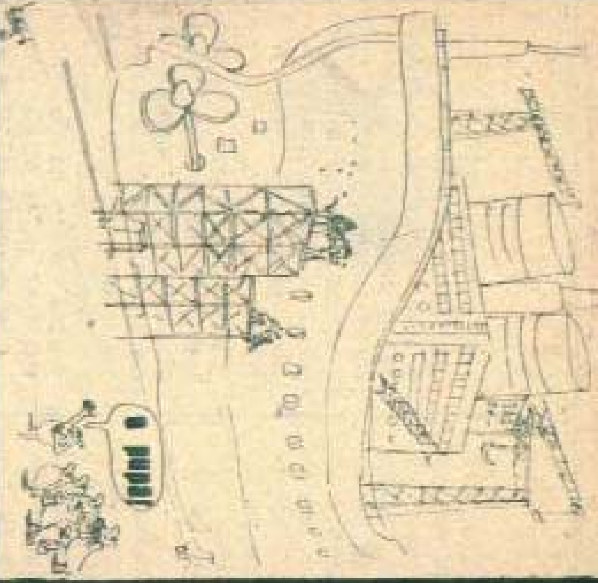
Aron Steinberg, inspector la Centrul de librării al Capitalei și răspunzător de cele treisprezece anticariate bucureștene, adaugă, pe bună dreptate: peste o vreme, poate că un nepot va veni și va vinde o colecție adunată cu atîta grijă, iar ea se va dovedi, cine știe?, necesară completării fondului de carte al unei biblioteci, muncii vreunui cercetător.

O întrebare, nu întîmplător lăsată la urmă, privind bibliotecile formidabile pe care-mi închipuiam că le au ei înșiși, acești anticari — cei mai buni din București, precum zic șefii lor și precum ne încredințează și opinia și experiența celor ce sînt nu doar „bibliomani" ci și „bibliofili" — a limpezit și un criteriu de etică a profesiei, potrivit căruia ei trebuie să vîndă, nu să cumpere, ce e mai bun. Cît pătrunde prin coridoarele multe ale labirinturilor culturii, cît poate să refacă, acolo, legăturile rupte, cît de strălucitor este sîmburele de lumină pe care un anticar îl aduce de acolo în dreptul vederii noastre, depinde nu numai de noroc, nu numai de întîmplarea de a fi chemat să prețuiești — cu totul altfel decît un negustor — biblioteca vreunei mari personalități culturale, ci și de truda anticarului de a învăța foarte mult și de a uita cît mai puțin, iar dacă e vorba de a-și alcătui el însuși o bibliotecă, atunci să poată spune, ca Radu Berceanu, ca Alexandru Enescu, ca Simion Mihuță: noi avem cărți despre cărți...

DUMITRU ELIADE ■

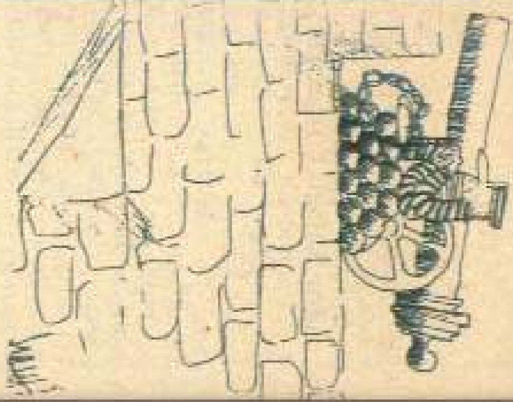

racul

ARAM DAMADIAN

ARHIVELE STATULUI:

Secole de istorie

În actualul deceniu, mai exact în 1989, se împlinesc 400 de ani de cînd Mihai Vodă Viteazul pune piatra de temelie, pe malul Dîmboviței, în cetatea Bucureștilor, a mănăstirii care îi va purta numele. Zidurile ei se păstrează și în zilele noastre ocrotind timp de decenii o veche și prestigioasă instituție destinată să mențină nealterată memoria istoriei : Arhivele Statului. C. Boliac, C. D. Aricescu, B. P. Hasdeu, V. Alecsandri, Gh. Asachi, D. Onciul, C. Moisil, A. Sacerdoțeanu — iată cîțiva dintre directorii Arhivelor ! Și tot între aceleași ziduri, ridicate cîndva de către Mihai Vodă, aflăm un deosebit de interesant muzeu. Azi, Arhivele Statului, instituție în permanentă dezvoltare, în mod deosebit de un deceniu și jumătate încoace, și-a extins activitatea și dincolo de vechea incintă voievodală, urmînd, după cîte aflăm, ca într-un viitor nu prea îndepărtat, să beneficieze de un sediu central mult mai mare, corespunzător milioanelor de documente istorice pe care le conservă cu grijă. Despre o seamă de documente achiziționate recent de către Arhivele Statului ne vom ocupa în rîndurile următoare.

NE-AM ÎMBOGĂŢIT CU PESTE 100 000 DE DOCUMENTE !

Adevărată revelaţie în domeniul arhivisticii româneşti : în ultimii doi-trei ani, peste o sută de mii de documente, mai vechi sau mai noi, au ajuns în rafturile sau pe mesele de cercetare ale specialiştilor de la Arhivele Statului. Un adevărat aflux de mărturii ale evoluţiei civilizaţiei româneşti de-a lungul unei jumătăţi de mileniu ! Multe din documentele achiziţionate recent sînt deosebit de interesante şi merită a fi cunoscute de către toţi cei ce iubesc trecutul patriei. Iată deci scopul vizitei noastre la Arhive. Prima escală : sediul central din bulevardul Gh. Gheorghiu-Dej nr. 29, situat faţă în faţă cu admirabila grădină a Cişmigiului, nu departe, dacă am lua-o în linie dreaptă, de vechiul şi cel de al doilea sediu al Arhivelor Statului, aflat în fosta reşedinţă voievodală, de care este despărţit la ora actuală de splaiul şi el cu denumire de rezonanţă istorică, al Independenţei, de bătrîna Dîmboviţă şi de ceea ce ne-a adus epoca în care trăim — metroul. Edificiul sediului central, ridicat în stilul clădirilor cu care ne-a înzestrat începutul de secol, impune el însuşi. Cîteva trepte ; apoi o uşă din metal masiv desparte freamătul cotidian al străzii de activitatea dinăuntru. Dincolo de această uşă — istorie !

Să revenim însă de unde am pornit la începutul acestor rînduri, la cele peste o sută de mii de documente intrate în Arhivele Statului în ultima vreme, pentru a sublinia, în preambul, două lucruri : marea diversitate a acestor documente, memoria istoriei, precum şi înalta atitudine civică patriotică a acelor posesori de vestigii istorice care le-au adus spre conservare Arhivelor, fie oferindu-le spre achiziţionare, fie donîndu-le. Foarte multe din piesele intrate oglindesc — după cum ne informează însăşi secretara Comisiei centrale de evaluare, Cristina Dinu — permanenţa poporului român pe aceste meleaguri, lupta sa pentru neatîrnare şi păstrarea fiinţei naţionale, dezvoltarea sa spirituală de-a lungul veacurilor etc. Unde oare pot fi mai bine păstrate asemenea mărturii decît la o instituţie de importanţa Arhivelor Statului ? Ţinute în sertare, dulapuri, în unele cazuri chiar în poduri, documentele ajung în situaţia de a se pierde. Hîrtia — se ştie — dacă nu e bine păstrată, nu rezistă prea mult, vremea o macină ; cerneala se şterge ; incendiile, inundaţiile, cutremurele sînt, la rîndul lor, duşmanii potenţiali ai documentelor. Toate acestea au fost judicios explicate, o dată cu apariţia Decretului 472/1971, privind Fondul Arhivistic Naţional — parte integrantă a patrimoniului cultural naţional, dar în mod special odată cu modificările aduse acestuia, în anul 1974. Rezultatul firesc : acest uriaş izvor nesecat, de peste 100 000 documente scoase la lumina zilei şi încredinţate specialiştilor.

Avem sub ochi lista documentelor care alcătuiesc donaţia Dumitru Cumpănaşu : 100 de documente preţioase. Unul din ele : hrisov emis în cancelaria lui Neagoe Basarab. Ca

Sigiliu din 1802 al lui Alexandru Ipsilanti, domn al Ţării Româneşti. Stema principatului e însoţită de emblemele districtelor din Muntenia

valoare documentară, hrisovul respectiv e de nepreţuit, ca şi un Grigorescu pentru o galerie de artă, ca şi un cap de bour pentru o colecţie de mărci poştale. O a doua piesă de rezistenţă a aceleiaşi donaţii este un alt hrisov, de data aceasta de la Vlad Înecatul. Binecunoscutul istoric şi cercetător Dan Berindei a oferit Arhivelor nu mai puţin de 120 documente din secolele XVIII—XIX, din care 89 sînt scrisori de la M. Kogălniceanu, Ştefan Golescu ş.a. Scrisori din aceeaşi sursă privesc activitatea principalilor luptători pentru Unire. O altă personalitate binecunoscută, prof. George Potra, a donat 120 documente, de data asta fiind vorba, printre altele, de activitatea unor oameni politici din secolul al XIX-lea. Nu ne oprim aici. Documente de mare valoare istorică sînt şi cele ce fac parte din donaţiile profesorului universitar Ion Ionaşcu — documente „grele", începînd din secolul al XV-lea, emanate din cancelariile domneşti, oglindind relaţiile dintre boieri şi moşneni, dezvoltarea meşteşugurilor şi agriculturii etc. Multe din ele, piese originale şi inedite. **„Dăruiesc toate aceste materiale din dorinţa de a contribui şi eu cu dragoste, în chip modest, la îmbogăţirea patrimoniului arhivistic al scumpei noastre patrii socialiste"** — iată şi menţiunea cuprinsă în actul de donaţie al profesorului universitar Ion Ionaşcu. Emoţionant, desigur.

ULTIMUL MESAJ DE LA ALEXANDRU CEL BUN

De cîte ori în viaţă avem oare ocazia să ne cadă sub ochi un document din vremea lui Alexandru cel Bun ? Din numeroase acte

emise în lunga sa domnie, posteritatea nu s-a îmbogățit cu prea multe acte. Iată însă că, dintr-o dată, pe neașteptate, și aceasta de curînd, tezaurul Arhivelor Statului s-a îmbogățit cu un document de acest fel, de o excepțională valoare istorică și arhivistică — izvor prețios pentru cunoașterea uneia din cele mai fructuoase domnii a Moldovei. Este vorba de un hrisov emis din porunca domnitorului, la Suceava, la data de 1 august 1403, deci în urmă cu 577 de ani, și care, grație unor împrejurări favorabile, s-a păstrat excelent pînă la noi. Hrisovul a fost emis pe un pergament de calitate superioară, de către unul din logofeții lui Alexandru cel Bun, pe nume Brătei. Documentul mai este valoros — ni se spune — deoarece conține unele toponime și onomastice necunoscute încă, și pentru unele elemente de cronologie, de limbă. În ceea ce privește scrisul, nota zece, cum se spune : excepțional ! A fost folosită la întocmirea documentului așa-numita **scriere uncială** (cu litere majuscule derivate din litere romane capitale), scriere care se întîlnește în documentele emise în cancelariile primilor domnitori ai Țării Românești. O picanterie în plus, pentru noi, laicii, desigur ; documentul este datat : **„în anul 6000, 900 și 11 ani"**, deci valeat 6911 — ceea ce înseamnă, după cum am menționat și mai sus, 1403. De atunci și pînă acum a fost păstrat cu sfințenie, trecînd de la o generație la alta, ultimul deținător fiind un medic, de la care a fost achiziționat pentru Fondul Arhivistic Național.

CE POVESTESC SIGILIILE...

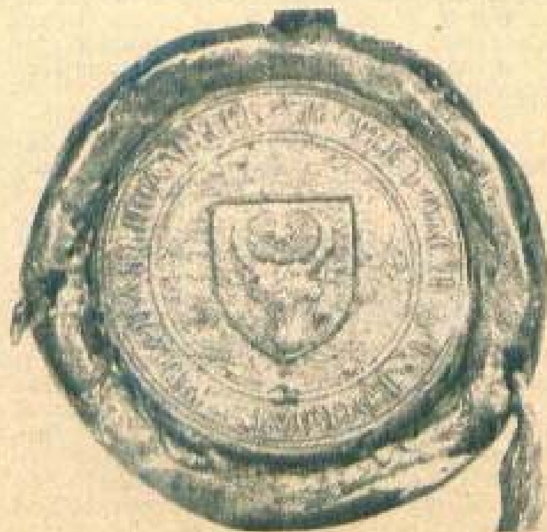
N-am spus, desigur, tot despre prețiosul hrisov al lui Alexandru cel Bun. De el atîrnă, ca și de alte asemenea acte emise în cancelariile voievodale, o pecete, păstrată și ea, ca și pergamentul, în perfectă stare. Cu această informație pătrundem, de fapt, în domeniul sigilografiei. O cunoscută specialistă în sigilografie și heraldică este dr. Maria Dogaru de la Arhivele Statului, membră titulară a Comitetului Internațional de Sigilografie. Cu pasiune și emoție, dr. Maria Dogaru ne-a furnizat nu numai datele în legătură cu pecetea și cu sigiliul cu care a fost autentificat documentul, ci, mai mult, ne-a introdus în lumea sigiliilor, care, după cum veți vedea imediat, ascunde nenumărate taine.

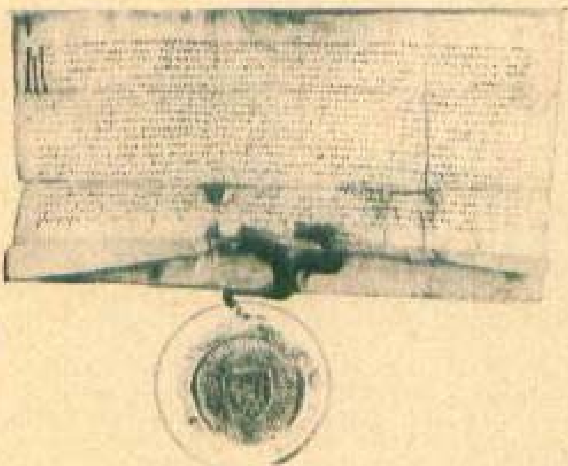
Autenticitatea hrisovului de la Alexandru cel Bun — ca să revenim la el — este asigurată, ne spune distinsa noastră interlocutoare, de o pecete de ceară cu un diametru de 71 mm, atîrnată de pergament cu un șnur de mătase de culoare verde și protejată de un căuș confecționat dintr-un amestec de ceară cu diferite rășini. În imaginea sigiliului se află gravat scutul cu capul de bour, cu stea între coarne, purtînd legenda : **„Pecetea lui Io Alexandru voievod Țării Moldovei"**. Acesta este al doilea sigiliu care se păstrează de la Alexandru cel Bun. Valoarea lui este cu atît mai mare cu cît majoritatea documentelor care provin de la acest domnitor au sigiliul pierdut.

Din Moldova, ne face cunoscut mai departe dr. Maria Dogaru, a ajuns de curînd sub ochii specialiștilor, pentru a fi studiat, un sigiliu (cu un diametru de 30 mm) deosebit de interesant. În imagine se află un copac cu rădăcini avînd alături armele tradiționale ale strămoșilor : arcul, săgeata și sabia curbă. Ce „povestește" oare alegoria respectivă ? Copacul cu rădăcini nu-i altceva decît un simbol al legăturii adînci dintre popor și pămîntul strămoșesc, iar armele fac aluzie la necontenita luptă pentru apărarea gliei strămoșești. Un text gravat la marginea sigiliului vine dealtfel să confirme această interpretare : **„Arborele din dumbravă e neclintit în vitejii"**. Parafa respectivă a fost aplicată în perioada luptei pentru Unire (1857) pe o jalbă a unui cetățean din Iași, care cerea dreptul de a lua parte la ședințele Divanului ad-hoc, unde urma a se hotărî viitorul țării sale.

Tot de curînd s-au descifrat tainele unui sigiliu timbrat, conservat pe un document din vremea lui Gheorghe Duca, domn al Țării Românești, datat 1673. În cîmpul sigiliului se găsește stema iconografică a Țării Românești (două personaje avînd între ele un copac), stemă ce reprezintă o influență bizantină, completată cu stema heraldică (acvila cruciată) și cu — aceasta-i surpriza ! — stema Moldovei : capul de bour fixat de trunchiul copacului. Reprezentarea respectivă nu-i altceva decît una din variantele stemei unite : a Moldovei și a Țării Românești, care exprima la acea dată faptul că același domnitor a ocupat succesiv tronul celor două țări surori. Stema unită va deveni, în secolele următoare, o expresie a idealurilor de unire a

Sigiliu din timpul lui **Alexandru** cel Bun **(1400—1432)**

Hrisovul lui Alexandru cel Bun, recent intrat în patrimoniul Arhivelor Statului

tuturor românilor. O regăsim, în forme variate, în secolele XVIII și **XIX**, din ce în ce mai bogată în semnificații.

DE DEMULT, DAR ȘI DIN VREMURI MAI NOI...

Iată un document de la Ștefan cel Mare. La data respectivă, 1501 aprilie 25, domnul Moldovei întărește „slugii domnești", un anume Pașină, satul Petriceni. Între dregătorii martori la acordarea acestui privilegiu sînt de față și pârcălabii Hotinului. Un alt hrisov, de data aceasta emanat din cancelaria lui Petru Rareș, la Huși, în anul 1546 (7054) iunie 8, și achiziționat în stare bună, amintește de **„întărirea proprietății unui loc de prisacă la hotarul Sișcanilor"**. Documentul — ni se spune — aduce noutăți. În primul rînd reconfirmă, ceea ce se întîlnește destul de rar printre hrisoavele domnești vechi, un document anterior asupra unei danii; în al doilea rînd, uricul respectiv menționează numele celor trei fii ai lui Petru Rareș: Iliaș, Ștefan și Constantin, ca și numele dregătorilor sfatului domnesc, ceea ce pentru cei care cercetează istoria e destul de interesant.

★

Ce ne mai oferă cele o sută de mii de documente pe care, cum spuneam, le-au achiziționat Arhivele Statului? Multe surprize! Iată cîteva din ele: o profesoară pensionară din București, Ștefania Baldovin, a pus la dispoziția Arhivelor decretul pentru acordarea medaliei de aur la Ordinul Steaua României în grad de cavaler locotenentului Ion Baldovin, în timpul Războiului pentru independență (1877—1878), decret semnat de către generalul de divizie A. Cernat. Citind decretul aflăm că locotenentul Baldovin a fost cel care a contribuit la scufundarea în apele Dunării, cu lovituri de tun, a unui monitor turcesc, unul din primele vase chiurasate cu care, la vremea respectivă, era înzestrată flota otomană. Interesante sînt și însemnările generalului Cernat, sau scrisorile lui Zaharia Petrescu.

A intrat apoi în depozitele Arhivelor Statului corespondența primită de către dramaturgul și romancierul Camil Petrescu, între anii 1925 și 1964, de la diverși scriitori, poeți, critici literari, printre care îi menționăm pe Eugen Lovinescu și Perpessicius. Documentele care au stat la baza cărții **Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti (1935—1951)**, apărută în Editura Eminescu în anul 1977, ediție îngrijită, cu prefață, note și indice de Al. Rosetti, au intrat, de asemenea, în patrimoniul Arhivelor Statului. Și fiindcă sîntem în lumea literelor, este demnă de semnalat importanta donație a regretatului poet Camil Baltazar. Încă înainte de a dispare, poetul a lăsat prin testament Arhivelor Statului întregul stoc de documente pe care-l avea, biblioteca și întreaga corespondență purtată cu G. Călinescu, Panait Istrati, E. Jebeleanu, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Perpessicius, Ioan Vlasiu și alți scriitori ai vremii sale.

De la literatură ajungem la lucrări științifice. De data aceasta chiar într-un domeniu propriu locului unde ne aflăm: din arhivistică. Este vorba de importantul fond de lucrări ce au aparținut sau au fost scrise de către prof. univ. Aurelian Sacerdoțeanu, unul din foștii directori generali ai Arhivelor Statului (1938—1951) — o somitate în domeniul respectiv. În afară de 5 000 de volume cuprinzînd lucrări privind știința și practica arhivistică, fondul Sacerdoțeanu mai cuprinde o vastă corespondență purtată de regretatul specialist cu diverse personalități din țară și de peste hotare. Iar în momentul de față au început să fie preluate, în cadrul unei importante donații, primele seturi de documente ce vor alcătui fondul prof. dr. C. Parhon, om de știință reputat, luptător pentru cauza socialismului.

ÎN ERA MICROFILMELOR

...Moldova nu este altceva decît o provincie din vechea Dacie, iar Țara Românească la fel! — menționează o celebră lucrare intitulată „Scrisori privitoare la Turcia" (autor anonim), apărută în secolul al XVI-lea în Italia. **Transilvănenii știu că descind din anticii romani, deoarece atunci cînd sînt întrebați din ce țară se trag, răspund: de la Roma, iar limba pe care o vorbesc o denumesc română.** Această frază face parte dintr-un document din 1620, aflat în arhivele Ordinului iezuit de la Vatican. **Aici a fost o provincie romană, Dacia, cucerită de Traian; locuitorii se numesc ei înșiși români, pe baza dialectului roman pe care-l vorbesc!** — notează, la 13 februarie 1863, consulul Statelor Unite, William Tomas Jr., într-un raport

către secretarul de stat al țării sale privitor la istoricul Principatelor Române.

Am transcris numai cîteva citate din nenumăratele documente privind istoria țării noastre, aflate în arhivele din străinătate. Din 1964, Arhivele Statului din România — ne asigură Emilia Poștărița, șefa serviciului care se ocupă cu asemenea lucruri — procedează asiduu la depistarea în arhivele și bibliotecile de peste hotare a documentelor ce privesc trecutul patriei, așa cum procedează de fapt și alte țări. Sîntem deci în legătură cu surse de informare de primă valoare, din peste douăzeci de state. Știm acum că într-un document aflat în arhivele secrete ale Vaticanului este marcată prezența românilor în întreaga Transilvanie încă din 1234. Tot din arhivele secrete ale Vaticanului s-au obținut microfilme privind permanența poporului român în spațiul carpato-danubian-pontic, unitatea sa spirituală și originea daco-romană. Biblioteca de stat din München (R.F.G.) posedă date referitoare la lupta poporului român pentru independență națională și libertate socială, începînd încă din 1396. De la „Public Record Ofice" (Arhivele de stat britanice), ne-au sosit pe calea microfilmelor o serie de mențiuni legate de incursiunile tătarilor pe teritoriul românesc, în secolele XV—XVII, iar din R. D. Germană, documente care scot în evidență rolul strategico-militar jucat de Țara Românească în stăvilirea expansiunii otomane spre centrul Europei. Din noianul unor asemenea vești, menționăm și o cronică a Moldovei, scrisă în limba greacă, descoperită de curînd în arhivele din Israel — cronică ce descrie pe larg domniile lui Antioh și Dimitrie Cantemir.

CÎȚIVA PAȘI PRIN MUZEUL ARHIVELOR

Noi și interesante exponate vin să îmbogățească Muzeul Arhivelor. Din ce în ce mai mulți vizitatori trec prin fața vitrinelor cu documente privind istoria țării. Aici este, de-altfel, singurul loc unde poți să-ți îmbogățești pe viu cunoștințele despre evoluția scrisului la noi, a limbii folosite în întocmirea actelor oficiale de-a lungul vremii, a modului de validare a documentelor. Iată, de pildă, o carte domnească dată de Ion Vodă cel Viteaz, căruia i se mai spunea și cel Cumplit (1572—1574) — primul document după cîte cunoaștem semnat de către domnitorul țării (pînă atunci, hrisoavele domnești, actele de cancelarie etc. erau autentificate doar cu sigiliul domnesc). Următorul domn care a semnat cu mînă proprie actele emise de cancelaria sa — ne informează tînărul istoric Virgil Teodorescu, conservatorul muzeului — a fost Petre Șchiopul ; al treilea, Petre Cercel; apoi, Mihai Viteazul. Fiind vorba de Mihai Viteazul, avem prilejul să ne referim și la un interesant document valoros nu numai pentru că emană de la marele voievod, dar și pentru că povestește ceva deosebit : judecarea unui act de trădare. Este vorba de o „carte domnească de judecată", emisă la data de 26 septembrie 1600 la Gura Teleajenului, în urma unui proces desfășurat, pare-se, în scurtul răstimp dintre două bătălii cu cotropitorii de peste hotare. Acuzatul ? Antonie Grama, arestat de mai multe luni sub învinuirea de trădare. Dovedindu-și nevinovăția, Grama este achitat, eliberat și — presupunem — trimis să lupte mai departe.

Amabila gazdă, conservatorul muzeului, nu ne lasă să-l părăsim pînă nu facem cunoștință cu un exponat rarisim : unicul exemplar care există al Proclamației de la Islaz, imprimat pe mătase. A fost executat de librarul și tipograful revoluționar Winterhalder, în ajunul zilei de 15 iunie 1848, zi în care a avut loc depunerea jurămîntului de credință față de noua Constituțe revoluționară de către locuitorii Capitalei. Piesa a supraviețuit datorită generalului Năsturel, care la începutul acestui secol (1909), a oferit-o Arhivelor Statului. O dovadă în plus — care poate fi considerată și drept îndemn — că orice vestigiu păstrat de oameni de inimă se salvează de vicisitudinile vremii cînd e oferit ca un prețios dar posterității.

F. URSEANU

Autograful lui Mihnea al III-lea, domn al Țării Românești, așternut pe un hrisov din 14 septembrie 1659

POARTA

Clientul mîngîia bordura de nichel a barului și-i spunea lui nea Titi :

— Azi mă simt mai bine... Poate nu-i potrivit să vorbesc de asta, dar mă simt bine. Demult nu m-am mai simțit bine... Nu-mi mai pasă : pleacă, rămîne... Nici nu vreau să știu. Și mă simt bine așa... Foarte bine...

— Mică ? întrebă barmanul, potrivind măsurătoarea.

— Mică !... Nu sînt decît în trecere. Vreau s-ajung acasă cu strălucirea nichelurilor tale... Fără sirop.

Nea Titi împinse paharul cu vodcă pînă în dreptul bărbatului. Puse dopul la sticlă și cu cîrpa șterse automat locul unde lucrase. În sală nu mai era ocupată decît o singură masă. Ploaia nu înceta și prin vitrină se vedea defilarea umbrelor. Omul bău paharul dușcă și zise :

— Un pic de apă, te rog !

Barmanul ridică o sticlă de apă minerală din frigider, o deschise și paharul se aburi.

— Nu-mi place ploaia asta, zise, parcă prevestește ceva.

— Nu prevestește nimic, zise bărbatul într-o dispoziție din ce în ce mai bună. Mai pune una mică și mă duc.

— Mă bucur că te simți bine. Și că nu-ți mai pasă... Las-o așa !

Vodca începuse să se scurgă peste pahar strîngîndu-se într-un lac pe farfurioară.

— Ce faci ?

— Ca să n-o mai dai dușcă, zise barmanul, nu-mi place.

— Noroc !... Ia te uită cine vine !

Dinspre Brezoianu, traversa strada printre mașini și umbrele o pălărie neagră, cu boruri largi.

— Ionel Isbășoiu ! zise barmanul. Puteam să jur c-a murit. Nu știu cine veni cu zvonul...

— Nu poți fi sigur, glumi Zobici. Faptul că traversează strada nu e totdeauna un indiciu că trăiește.

Ionel Isbășoiu trecu mîneca paltonului roș peste porțiunea de bar pe care apoi își sprijini cotul, își lăsă alături pălăria și ceru o vodcă dublă.

— N-am chef de vorbă, anunță.

— Plătesc eu, zise Zobici.

— Tot mai plouă ? spuse nea Titi. Nu înțeleg de ce trebuie să coboare norii ăștia atît de jos...

În sală intră un tînăr în pulover și pufoaică pe deasupra ; fără fular și cu capul gol ; ceru o țuică bătrînă și un pachet de Carpați.

— Curat, remarcă Ionel Isbășoiu, după plecarea tînărului. O țuică bătrînă și Carpați ! Curat și adevărat !

— Și de ce n-ai chef de vorbă ? zise Zobici.

— O ! spuse Ionel Isbășoiu.

Sub sticla de apă minerală se strînsese un cerc de apă și barmanul băgă sub ea un șervețel de hîrtie.

— Puțină apă, ceru Ionel Isbășoiu.

Nea Titi umplu un pahar și adăugă înăuntru două cuburi de gheață. Ionel Isbășoiu mai luă unul și-l făcu să alunece în pahar.

— N-am timp, spuse. Aș mai avea nevoie de un an și nu-l am. Nici nu vă trece prin cap ce-ar putea face omul într-un singur an, dacă ar ști că anul următor ar muri.

— Ah ! zise Zobici. Plata !

— Ai promis una dublă, spuse Ionel Isbășoiu.

— Una dublă ! ceru Zobici.

— Vin din Peru, mărturisi Ionel Isbășoiu. Sorbi din vodcă și zîmbi sfios. Acolo, la 3 000 metri altitudine, am văzut o poartă. O poartă singură și inimaginabilă. O poartă dintr-un sat. Satul nu mai era. Nu mai era nimic. Nu mai era decît poarta și atît. O poartă la 3 000 de metri altitudine. Și soarele. Altceva nimic. Și oriunde s-ar fi aflat, soarele nu producea umbre. O lume fără umbre. Și în dreptul porții nici eu n-aveam umbră. Nici sufletele oamenilor n-aveau umbre : spre asta năzuiseră secolele care se cufundaseră în el. Apoi soarele asfinți. Poarta părea și mai înaltă. Sub cerul care-și ștergea încet lumina nu mai erau decît poarta și cu mine. Și m-am simțit și eu mai înalt. Pămîntul se alungea întunecat la picioarele mele și sufletul meu se deschidea spre necuprins. Mă descompuneam în spațiu și, hodorog bătrîn ce sînt, am plîns...

Zobici scoase o sută de lei și o puse sub pahar. Pe un șervețel de hîrtie barmanul făcu socoteala cu pixul și scoase din buzunar un teanc de bancnote : numără restul.

— Am plîns, zise Ionel Isbășoiu, și pe urmă am constatat că se făcuse frig și trebuia să plec. Și am plecat. De pe fața prelungă și pămîntie a lui Ionel Isbășoiu viața asfințea, lăsînd în urmă dîre de oboseală și desgust.

— Ai rămas cu întunecarea pămîntului numai, ironiză Zobici, dar Ionel Isbășoiu nu-l băgă în seamă.

— Știința modernă, continuă, n-ar fi în stare să găsească așa ceva. În primul rînd că n-ar fi în stare să-și propună un astfel de obiectiv. Numai un stăpîn absolut își poate permite să caute absolutul. Peruanii ăia știau totul. Nu despre lume, ci despre om. Ceea ce e mult mai mult. Încercaseră să se autodepășească. Au refuzat să creadă ceea ce nu credeau, să vadă ceea ce nu vedeau, să audă ceea ce nu auzeau, să afirme ceea ce nu gîndeau. Au descoperit arta !

Barul se umpluse de lume. Alături se sfîrșise un matineu și oamenii intrau să se adăpostească de ploaie. Se făcuse frig și oglinzile din spatele lui nea Titi se aburiseră. Zobici numără restul și dădu de dușcă vodca rămasă.

— Și de pe urma lor n-a rămas decît proiecția sufletelor lor : poarta. După unele teorii, n-ar fi fost oameni, ci extratereștri. După alții, au dispărut ca urmare a unui cataclism natural... Eu cred că se simțeau inutili după ce obținuseră totul... Cert e că din tot ce gîndiseră și trăiseră și munciseră nu mai rămăsese decît poarta... Dacă aș mai avea un an, încheie Ionel Isbășoiu, înainte de a fi terminat de spus tot ce-ar mai fi putut spune, dacă aș mai avea un an la dispoziție... Un an fundamental și adevărat...

Bărbatul își luă căciula.

— Nu-i rău, zise. E chiar frumos. Azi însă, adăugă cu regret, mă simt bine.

NICOLAE CRISTACHE

Un ultim interviu cu VID…

LEMNUL

între blestem și măreție

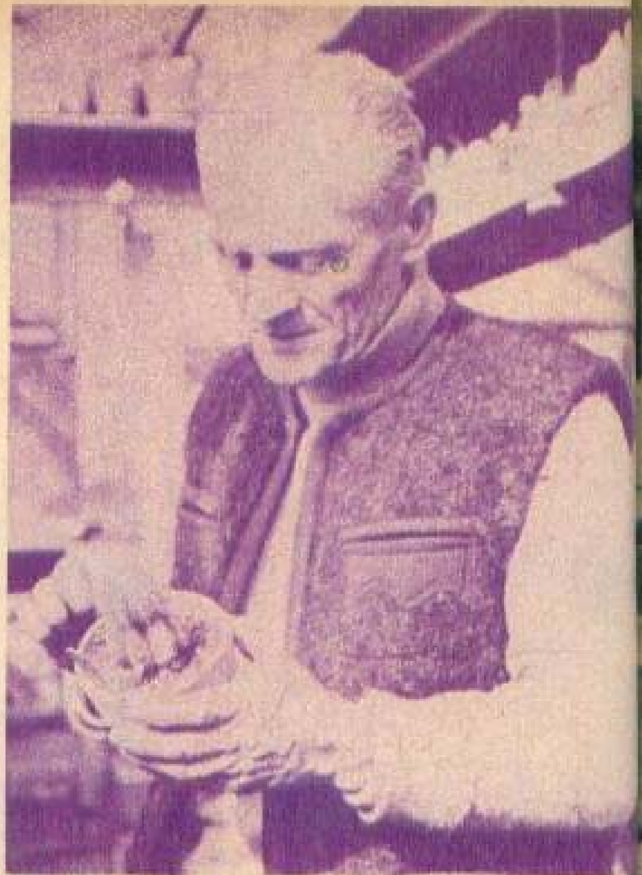
Lemnul

între blestem şi măreţie

De fiecare dată mă reîntorc cu aceeaşi emoţie în Maramureş. După ce acceleratul cu care am călătorit toată noaptea, din Capitală pînă-n Baia Mare, mă lasă pe peronul gării, primul drum îl fac la un telefon public. Numărul pe care îl formez este al lui Vida Gheza. Ştiu că niciodată nu derajez la acea oră matinală şi m-am obişnuit ca telefonul pe care-l dau artistului să fie un salut adresat de mine Maramureşului.

Drumul pînă la Vida Gheza îl fac întodeauna pe jos. Trec mai întîi, cum spun băimărenii, prin Oraşul nou, apoi mă las vrăjit de tainele şi misterele vechiului centru. Şi, ca o coincidenţă, Vida Gheza locuieşte, va locui şi va dăinui pe strada Fierăstrăului, o stradă ce porneşte ca o nervură din centrul vechi şi se termină undeva sub poalele muntelui. Noua clădire a stadionului şi conturul muzeului sătesc, din aer liber, rup clasicul decor al clădirilor liniştite. La mijlocul străzii, la numărul 44, o casă decupată parcă din basmele copilăriei, cu cîţiva pomi ce par nişte sculpturi vii făcute de mîna artistului, te face să te simţi ca la intrarea într-un amvon. Şi, ca un obicei al locului, poarta de la intrare nu este niciodată închisă, ca un semn că toţi cei care vin să-l vadă sînt bineveniţi.

Stau, minute în şir şi-l privesc. Ceaşca de ceai mi-a încălzit nu numai mîinile, dar şi sufletul. În atelierul lui Vida Gheza te afli parcă într-un templu vrăjit, în care statuile vorbesc. Artistul pare nu numai tatăl lor, ci şi un dirijor care le face să glăsuiască atunci cînd trebuie.

— Vida Gheza, nu v-am mai văzut de mult. Ce mai faceţi ? La ce mai lucraţi ?

— Ce-i drept, în ultima vreme n-am mai lucrat. Am fost foarte bolnav. După ce am muncit o viaţă întreagă, de dimineaţă pînă-n noapte, am ajuns să sculptez doar o singură oră pe zi. E foarte puţin. Vin, cei îmbrăcaţi în halate albe, medicii, să-mi asculte plînsul inimii şi spun că-i mult. Parcă-i un blestem al lemnului, lemn pe care l-am iubit, acest lemn căruia i-am dăruit o altă înfăţişare. Am lăsat securile şi barda, pe care le mîngîi şi le ascut în fiecare zi, să doarmă într-un colţ al atelierului, şi-n acea oră de trudă creatoare a zilei tai lemnul cu dalta. Dar a sculpta cu dalta faţă de drumul prin lemn al securii este o deosebire ca de la cer la pămînt. Cînd cioplești, cu securea, simţi cum ţi se lipesc de ea toate degetele, simţi cum vîna lemnului se scurge prin mîinile tale şi dai aşa, în lemn, pînă cînd inima prinde a troncăni ca toaca, să-ţi spargă coşul pieptului. Dar, la cei 67 de ani ai mei, sper ca inima să asculte de mine şi nu eu de ea. Acum, cînd e primăvară, cînd totu-i în jurul nostru mai blînd şi mai bun, mă simt şi eu mai bine. Am început schiţele şi degroşarea lemnului la un ciclu al voivozilor Dragoş şi Bogdan, la Pintea Viteazul şi la alte figuri

legendare din basmele locului, ajungînd tematic pînă-n zilele noastre. Doresc ca în curînd, aici, în Baia Mare, să deschid o expoziție personală conținînd o parte din lucrările despre care v-am vorbit. Nu-i doresc decît inimii mele să-i treacă supărarea și să lase iar bardei și securei să-și croiască drum prin lemn.

— Vă doresc multă sănătate.

— Mulțumesc. În ciuda faptului că sînt bolnav sînt totodată optimist. De fapt, muncesc toată ziua. Acum, în primăvară, am săpat toată ograda de unul singur. Am curățat toți pomii, am plantat lalele și aștept sprijinit de poarta casei să vină vara. Mai îmi petrec timpul și în seră, unde îngrijesc și altoiesc cactuși. Este una din cele mai mari pasiuni ale mele încă de cînd eram tînăr. Cînd m-am întors din Spania, în raniță aveam semințe de cactuși, semințe cumpărate cu primii mei bani cîștigați din sculpturi mici, pe care le făceam în timpul liber și le vindeam colegilor de arme. Îmi plac cactușii, mă inspiră, le ghicesc și le modelez formele. Ei sînt adevărate sculpturi vii. Am o întreagă colecție, de peste 500 de varietăți și peste o mie de exemplare. Ieri a venit pe la mine un unchieș de pe valea Izei și mi-a adus un buștean. A dat cu ochii de cactuși și m-a întrebat dacă vînd din ei, să ducă cîțiva în satul lui, să-i vadă lumea. I-am dăruit cîțiva și i-am explicat cum să-i îngrijească. Mi-a spus că, odată ajuns în sat, o să cheme toată suflarea să vadă aceste tricozenii.

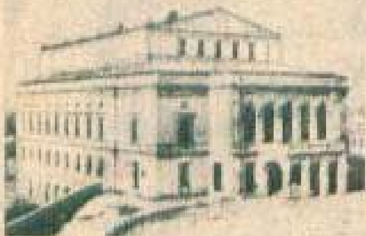
În fiecare zi mă duc la muzeul din aer liber ce se amenajează aici. Se transportă case din diferite zone ale țării. Meseriași pricepuți, cu migală și răbdare, construiesc tot felul de locuințe țărănești intrate în patrimoniul național. Stau de vorbă cu meșterii, cîteodată le dau sfaturi, iar la rîndul meu învăț multe de la ei. Timpul trece și sper ca inimii să-i treacă supărarea. Anul trecut, în oraș, s-au tăiat cîțiva arbori seculari. Lemnul lor se află acum în curte la mine. Am cîteva planuri și cam în trei patru ani voi putea să modelez din el statui care să se întoarcă din nou în oraș, sub o altă formă de viață. Aceste statui vor reprezenta un dar din partea mea băimărenilor, oameni pe care îi simt mai aproape de sufletul meu decît însăși inima. Îmi trebuie doar sănătate și putere de muncă. La vîrsta mea, timp există berechet...

...Ultima dată l-am văzut într-o după-amiază de iarnă. Era în 5 februarie al anului '80. L-am rugat atunci pe artist să-mi îngăduie să-l vizitez cu un grup de copii, membrii corului **Voces Primavera.** Însoțindu-l pe poetul Adrian Păunescu, am fost cu toții acasă la Vida Gheza. În fața lui Vida Gheza, pentru el, acolo, în atelierul unde multe opere de artă au luat drumul gloriei, corul a intonat cîntecul **Roata.** Toți i-am ghicit în colțul ochilor cîteva lacrimi. A spus ca pentru sine: „Pentru mine această zi a fost o adevărată sărbătoare".

A fost ultima dată cînd l-am văzut. Doar vocea l-am mai auzit-o de cîteva ori...

SORIN POSTOLACHE

REMEMBER

1852 —
Marele edificiu

Despre inaugurarea clădirii Teatrului Național din București, oficiată la 31 decembrie 1852, citim în **Gazeta de Moldova** : „Ist mare edificiu este zidit dupre un sistem nobil și răspunde chemării sale. Proporțiile lui, potrivite și impozante, sînt de o simplitate grandioasă. Dar dacă privirea sa din afară înfățoșează un caracter serioz, intrînd în sală, spectatorul se simte de plăcere surprins : frumusețea, eleganția ornamentelor tuturor părților, iluminația în mod plăcut, mimesc templul muzelor și lăcașul plăcerilor și mărturisesc totodată talentul arhitectului (...). Asemenea împregiurări înlocază pe teatrul din București între cele mai frumoase din Europa. Parterul are 338 staluri, trei rînduri de loje cu inavuțire înfrumusețate și o galerie elegantă se înșiră pe dinăuntru sălii". Primul spectacol jucat în ist edificiu : **Zoe sau un amor romanesc**, piesă tradusă după Scribe ; și s-a cîntat **Claca țărănească**, compoziție de I. Wachmann. În august 1944, edificiul a fost distrus de bombardamentele germane.

1883 —
Expoziția cooperatorilor

În luna septembrie 1883 a fost organizată cea dintîi expoziție a meseriașilor cooperatori din țara noastră. În pavilioanele ridicate pe un teren din vecinătatea clădirilor Academiei Române (pe Calea Victoriei), și-au prezentat atunci lucrările 545 de meseriași expozanți, dintre care 439 erau români, iar restul de alte naționalități (34 austrieci, 16 francezi și alții). Următoarele expoziții ale cooperatorilor români au fost organizate la Iași, Craiova și București. Cea de a patra expoziție (București, 29 august 1894) a atras peste două mii de participanți — 1 500 de meseriași români și 550 străini (francezi, englezi, belgieni, ruși, germani, austrieci, turci, greci și americani), care și-au prezentat produsele în 40 de pavilioane amenajate în grădina Cișmigiu. Aceasta a fost cea mai reușită expoziție din țara noastră, din secolul trecut.

1884 —
Fîntîna Blanduziei

Un mare succes al dramaturgiei românești : la 23 martie 1884 se joacă în premieră, la Teatrul Național din București, piesa **Fîntîna Blanduziei** de Vasile Alecsandri. A fost pentru prima dată cînd un autor român a trebuit să răspundă aplauzelor publicului, apărînd pe scenă după fiecare act. La succes a contribuit și interpretarea magistrală a actorilor : Aristizza Romanescu, în rolul

Gettei (la sfîrșit actrița a îngenuncheat pe scenă, în fața lui Alecsandri, oferindu-i o cunună de lauri), Constantin Nottara, în rolul lui Horațiu, Petre Velescu și Ștefan Iulian, în celelalte roluri principale. Spectacolul a fost acompaniat de orchestra dirijată de George Stephănescu.

1873 —
Primul bulevard

Cum arăta, în anul 1873, primul și singurul bulevard din București ? Aflăm detalii din ziarul **Telegraful** : „Bulevardul a devenit teatrul tuturor întîlnirilor. Samsarii întîlnesc aci pe cei ce vor să se lase ruinați ; madmaselele, care abia au ieșit din pension, vin aici să-și arate tualeta, să vorbească franțuzește și să întîlnească pe musiu Cutare. Toți vorbesc încet ; numai băieții care vînd ziare strigă tare : **Românul, Tiligraful, Presa, Trompeta, Ghimpele**"... Deci acestea erau principalele ziare din anul respectiv. Bulevardul Academiei — cum i se spunea — fusese croit în anul 1861

